

**MASARYKOVA  
UNIVERZITA**

FILOZOFICKÁ FAKULTA

# **Analýza jevů nezdvořilosti v politických projevech**

Magisterská diplomová práce

BC. ELIŠKA ŠKORPÍKOVÁ

Vedoucí práce: doc. PhDr. Milada Hirschová, DSc.

Ústav českého jazyka  
Program FF N-CJ\_ Český jazyk a literatura

Brno 2021

**MUNI**  
ARTS

## Bibliografický záznam

<b>Autor:</b>	Bc. Eliška Škorpíková Filozofická fakulta Masarykova univerzita Ústav českého jazyka
<b>Název práce:</b>	Analýza jevů nezdvořilosti v politických projevech
<b>Studijní program:</b>	FF N-CJ_ Český jazyk a literatura
<b>Vedoucí práce:</b>	doc. PhDr. Milada Hirschová, DSc.
<b>Rok:</b>	2021
<b>Počet stran:</b>	91
<b>Klíčová slova:</b>	nezdvořilost; tvář; zdvořilost; Poslanecká sněmovna

## Bibliographic record

**Author:** Bc. Eliška Škorpíková  
Faculty of Arts  
Masaryk University  
Department of Czech Language

**Title of Thesis:** The analysis of impoliteness phenomena in political speeches

**Degree Programme:** FF N-CJ\_ Czech language and literature, Master Degree

**Supervisor:** doc. PhDr. Milada Hirschová, DSc.

**Year:** 2021

**Number of Pages:** 91

**Keywords:** impoliteness; face; politeness; The Chamber of Deputies

## Anotace

Cílem pragmalingvisticky zaměřené magisterské diplomové práce je analyzovat a interpretovat projevy nezdvořilosti použité v rámci vybraných projevů v Poslanecké sněmovně České republiky. Nezdvořilost je pro potřeby práce vymezena jako přímý nebo nepřímý útok na tvář, jež disponuje odlišnými aspekty. Kvůli lepšímu porozumění komunikačním situacím jsou definovány vlastnosti politického diskurzu. V práci jsou také popsána specifika promluv v prostředí Poslanecké sněmovny. Výchozí materiál pro analýzu byl posbírán ze stenozáznamů schůzí zveřejněných na internetových stránkách Poslanecké sněmovny.

## **Abstract**

The aim of the pragmalinguistic master's diploma thesis is to analyse and interpret impolite utterances used within the speeches in the Chamber of Deputies of the Czech Republic. For the purpose of this thesis, impoliteness is defined as a direct or indirect face-attack that can have different sub categories. In order to understand communication situations, the characteristics of political discourse are defined. Specifics of speeches in the environment of the Chamber of Deputies are also described. The source material for the analysis was collected from records of meetings published on the website of the Chamber of Deputies.

## Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem magisterskou diplomovou práci na téma **Analýza jevů nezdvořilosti v politických projevech** zpracovala sama. Veškeré prameny a zdroje informací, které jsem použila k sepsání této práce, byly citovány v textu a jsou uvedeny v seznamu použitých pramenů a literatury.

V Brně 16. května 2021

.....  
Bc. Eliška Škorpíková

## Poděkování

Chci poděkovat doc. PhDr. Miladě Hirschové, DSc., za odborné vedení magisterské diplomové práce, cenné rady a připomínky, trpělivost i ochotu, které mi při psaní práce věnovala. Děkuji také své rodině a svým přátelům, zejména Mgr. Lucii Simonidesové, za velkou podporu a potřebné povzbuzení.



## Obsah

<b>1</b>	<b>Úvod</b>	<b>9</b>
<b>2</b>	<b>Politický diskurz</b>	<b>11</b>
2.1	Vymezení diskurzu .....	11
2.2	Současný politický diskurz.....	12
<b>3</b>	<b>Charakteristika veřejných mluvených projevů v Poslanecké sněmovně</b>	<b>14</b>
<b>4</b>	<b>Vymezení zdvořilosti</b>	<b>16</b>
4.1	Vývoj přístupu ke zdvořilosti v pragmalinguistice .....	17
<b>5</b>	<b>Pojetí nezdvořilosti v diplomové práci</b>	<b>24</b>
5.1	Současné koncepty nezdvořilosti .....	24
5.2	Nezdvořilost v českém kontextu.....	30
5.3	Vymezení nezdvořilosti pro tuto diplomovou práci .....	30
<b>6</b>	<b>Jevy nezdvořilosti v mluvených projevech z Poslanecké sněmovny</b>	<b>32</b>
6.1	Přímá nezdvořilost.....	32
6.2	Nepřímá nezdvořilost.....	55
6.3	Nalezené způsoby projevů nezdvořilosti .....	73
<b>7</b>	<b>Závěr</b>	<b>76</b>
	<b>Použité zdroje</b>	<b>77</b>
	Knižní zdroje .....	77
	Elektronické zdroje .....	78
<b>Příloha A</b>	<b>Legenda</b>	<b>79</b>
<b>Příloha B</b>	<b>Projevy nezdvořilosti</b>	<b>80</b>

# 1 Úvod

Předkládaná diplomová práce se soustředí na projevy nezdvořilosti v mluvených projevech v rámci politického diskurzu, a to konkrétně v Poslanecké sněmovně (PS) Parlamentu České republiky (ČR). Cílem práce je analýza a interpretace projevů nezdvořilosti nalezených ve stenoáznamech schůzí v PS. Účelem je pokusit se skrze praktické ukázky konfrontovat reálné projevy nezdvořilosti s existujícími teoriemi a nalézt a pojmenovat silné skupiny projevů nezdvořilosti používané v dané komunikační situaci.

Téma práce je v přesném znění Analýza jevů nezdvořilosti v politických projevech. V návaznosti na bakalářskou diplomovou práci, jež se zabývala jazykovými persvazivními prostředky v politické debatě, byl motivací pro volbu tématu zájem o politický diskurz a mluvené politické projevy. Navíc je nezdvořilost komunikačním rysem, kterému ještě nebylo v daném kontextu projevů v PS v českém prostředí věnováno mnoho pozornosti.

Z počátku se práce věnuje definici politického diskurzu. Účelem je vymezení souboru zavedených jazykových zvyklostí platných pro politické projevy, při kterém práce vychází např. z Krausova článku *Vyjadřování polemčnosti a významových opozic v politickém diskurzu* (2003). Charakteristika mluvených projevů v PS je samostatnou kapitolou, kde jsou popsána specifika tohoto jazykového útvaru.

Projevy v Poslanecké sněmovně České republiky mají z podstaty institucionalizovaný charakter, daný jednacím řádem, jsou veřejné a mohou být polopřipravené až připravené. Předpokládáme, že mluvčí budou konvencionalizované vyjadřování dodržovat. Promluvy v PS přesto mají konfliktní charakter a proniká do nich polemické smýšlení, proto je předložena hypotéza, že projevy nezdvořilosti budou přítomné.

Čtvrtá kapitola nabízí přehled teorií zdvořilosti, od kooperačního principu Grice přes pojetí tváře Brownové a Levinsona až po zdvořilostní strategie Wattse, které Watts vztahoval také k nezdvořilosti. Teoretické podložení zdvořilosti nám pomohlo snadněji pochopit a vymezit nezdvořilost, což bylo záměrem následující kapitoly. Ta se věnovala stěžejní části práce, kterou jsou teorie nezdvořilosti např. od Bousfielda. Hlavním zdrojem pro tuto práci byla publikace *Impoliteness* (2011) od Culpepera.

Analyzovaný materiál byl vybírán ze záznamů schůzí, které se odehrály v Poslanecké sněmovně Parlamentu České republiky. Pro analýzu a interpretaci nezdvořilosti je optimální zvolená perspektiva jazykové pragmatiky, která spočívá v náhledu na užití jazyka v řeči v souvislosti konkrétními komunikačními situacemi a společenskými konvencemi. Na základě představených přístupů je nalezený materiál roztríděn podle odpovídajících vlastností na projevy přímé nezdvořilosti, nebo nepřímé nezdvořilosti. V rámci každé skupiny jsou pak výpovědi rozdělené pomocí stanoveného pojetí tváře a jejích aspektů.

Po analýze se práce vrací k teoretickému popisu a snaží se popsat nalezené projevy nezdvořilosti i některé prostředky jejich realizace.

## 2 Politický diskurz

Diplomová práce zkoumá projevy nezdvořilosti ve veřejných mluvených politických projevech v PS. Jedná se o prostředí se specifickými komunikačními vlastnostmi a požadavky, a proto je nutné pokusit se charakterizovat odpovídající pojmy. Jako první bude v centru pozornosti pojem diskurz a poté bude na řadě charakteristika politického diskurzu.

Hlavním důvodem pro vymezení diskurzu je charakter analyzovaného materiálu. Materiál byl posbírán ze stenozáznamů jednání a rozprav odehrávajících se v PS. Prostředí PS má – stejně jako ostatní různá prostředí – svá pravidla a normy, kterých by se měli účastníci komunikace držet. Stejně tak existují typy projevů, kterých by se měli vyvarovat. V následujících kapitolách se práce snaží objasnit tato omezení na základě určení typu diskurzu, do kterého projevy v PS spadají, a jeho zvyklostí.

### 2.1 Vymezení diskurzu

Interdisciplinární termín diskurzu nelze jednoznačně obecně definovat. Prvním základním pojetím je jednoduché používání jazyka ve formě promluv a psaných textů. Druhým takovým pojetím je sociální praxe spojená s užíváním znakových systémů. Diskurz však lze obecně popsat jako „soubor jazykových reprezentací nějakého aspektu světa, spojený s určitým věděním, charakteristický pro určitou společenskou skupinu či instituci, která kontrolovaným produkovaním těchto reprezentací zároveň přispívá k produkování sebe sama“<sup>1</sup>.

Kraus (2003) ve své práci *Vyjadřování polemičnosti a významových opozic v politickém diskurzu*<sup>2</sup> shrnuje společné rysy všech pojetí diskurzu, což jsou: přenášení informací, koherence výpovědi, situačnost, intertextovost a institucionálnost. Význam přenášených informací se vytváří v průběhu stylizace původcem a interpretace příjemcem výpovědi. Koherence jednotlivých částí výpovědí i výpovědí navzájem, neboli jejich soudržnost, napomáhá porozumění. Rys situačnosti vyjadřuje vymezení prostředí a vztahu k určitým způsobem zaměřeným (sociálně, názorově atp.) příjemcům v rámci komunikační situace. Intertextovost je podstatným rysem obzvlášť v rámci diskurzů, ve kterých je častá diskuze či polemika. Podstatou rysu

<sup>1</sup> NEKVAPIL, Jiří, Jana HOFFMANNOVÁ a Eva HAJIČOVÁ: DISKURZ. In: KARLÍK, Petr, Marek NEKULA a Jana PLESKALOVÁ. *CzechEncy – Nový encyklopedický slovník češtiny* [online]. Brno: Masarykova univerzita, 2017 [cit. 2021-03-15].

<sup>2</sup> KRAUS, Jiří. *Vyjadřování polemičnosti a významových opozic v politickém diskurzu*. In: ČMEJRKOVÁ, Světlá a Jana HOFFMANNOVÁ. *Jazyk, média, politika*. Praha: Academia, 2003, s. 13–39. ISBN 80-200-1034-3.

institucionálnosti je očekávanost (konstantnost) vlastností textu v rámci určitých komunikačních situací.

Vymezení diskurzu tak vyplývá jako „obsahově, tematicky a jazykově vymezená, sociálně institucionalizovaná a situačně zasazená forma textu“<sup>3</sup>, díky jejíž podobě lze různé typy diskurzu klasifikovat.

V předkládané práci je preferováno pochopení diskurzu jako formy textu nebo promluvy, která je obsahově, tematicky a jazykově vymezená, reprezentuje určitou instituci a je sociálně institucionalizovaná. Při aplikaci takového pojetí na práci zřejmé, že materiál, kterým je reprezentována PS, můžeme klasifikovat jako projev politického diskurzu. Z důvodu vysoké a silné sociální pozice dané instituce může zdvořilost být jedním z předpokládaných a charakteristických komunikačních vymezení.

## 2.2 Současný politický diskurz

Politika se v současnosti stala věcí veřejného zájmu plnou dynamiky, názorových střetnutí a dialogu.<sup>4</sup> V tom se Kraus (2003) shoduje s Hirschovou (2015), podle níž je politický diskurz oblastní veřejné komunikace, ve které jsou záměrně používány strategie konfrontující (až poškozující) komunikačního partnera.<sup>5</sup> Ty pak fungují jako prostředek sebeprezentace či manipulace.

Na jazykové projevy představitelů veřejného života a jejich způsob mediální prezentace se upírá velká pozornost a v současnosti jsou také snadno přístupné pro veřejnost. Za účelem vytvoření silnější názorové dynamiky a případné diskreditace oponenta před veřejností (a tedy potenciálními voliči) jsou běžně používány ofenzivní komunikační taktiky.<sup>6</sup>

Správné užití adekvátní argumentace je základem projevů politického diskurzu. Mluvčí by korektně měli vždy hledat logické argumenty, které směřují k věci

---

<sup>3</sup> KRAUS, Jiří. Vyjadřování polemičnosti a významových opozic v politickém diskurzu. In: ČMEJRKOVÁ, Světlá a Jana HOFFMANNOVÁ. *Jazyk, média, politika*. Praha: Academia, 2003, s. 13–39. ISBN 80-200-1034-3, s. 18.

<sup>4</sup> KRAUS, Jiří. Vyjadřování polemičnosti a významových opozic v politickém diskurzu. In: ČMEJRKOVÁ, Světlá a Jana HOFFMANNOVÁ. *Jazyk, média, politika*. Praha: Academia, 2003, s. 13–39. ISBN 80-200-1034-3, s. 13.

<sup>5</sup> HIRSCHOVÁ, Milada a Jindřiška SVOBODOVÁ. Verbální agrese v politickém diskurzu. *Bohemica Olomucensia: Časopis pro bohemistická a mezioborová studia*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2015, 7(3–4), 79–97. ISSN 1803-876X.

<sup>6</sup> HIRSCHOVÁ, Milada a Jindřiška SVOBODOVÁ. Verbální agrese v politickém diskurzu. *Bohemica Olomucensia: Časopis pro bohemistická a mezioborová studia*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2015, 7(3–4), 79–97. ISSN 1803-876X.

(tj. ad rem). Osobně zaměřené poškození komunikačního partnera (tj. ad hominem) se však stává častějším než argumentace, jež by se soustředila na věcný objekt zájmu či problém v komunikaci.<sup>7</sup>

Jazyk veřejného politického diskurzu, který se řadí mezi institucionální komunikace, byl poznamenán vlastnostmi bezprostředního mluveného vyjadřování. Promluvy, resp. jejich myšlenkové a formální složky, jsou většinou připraveny pouze rámcově, a nikoli doslovně. Na poslance je vyvíjen tlak veřejností a institucionální oficiálností, kterému se mohou nevědomky vzpírat určitými úniky a „polidšťováním“ v chování a řeči.<sup>8</sup> Proniká do nich subjektivnost, dialogické a polemické smýšlení, autentičnost a nespisovné varianty jazyka. Objevují se nepřesnosti způsobené postupným hledáním příhodných formulací.<sup>9</sup> Diverzita profesí, charakterů a původů politiků (ať už na komunální nebo celostátní úrovni) také zajišťuje různorodost komunikačních návyků.

Podoby diskurzu se přirozeně ustalují, projevují se tendence k automatizaci, která sice může komunikaci usnadňovat, ale má zejména ve veřejném (a masově působícím) politickém diskurzu za následek ztrátu jedinečnosti a smysluplnosti.<sup>10</sup>

V rámci komunikačních situací, které spadají do politického diskurzu a obsahují časté prvky verbální agrese, jsou rozlišovány komunikáty v mediálním prostoru a komunikáty v PS (jež je mediálně pouze zprostředkována).

---

<sup>7</sup> HIRSCHOVÁ, Milada a Jindřiška SVOBODOVÁ. Verbální agrese v politickém diskurzu. *Bohemica Olomucensia: Časopis pro bohemistická a mezioborová studia*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2015, 7(3–4), 79–97. ISSN 1803-876X.

<sup>8</sup> HOFFMANNOVÁ, Jana. Veřejné mluvené projevy v Poslanecké sněmovně: humorný konflikt a konfliktní humor. In: ČMEJRKOVÁ, Světlá a Jana HOFFMANNOVÁ. *Jazyk, média, politika*. Praha: Academia, 2003, s. 40–115. ISBN 80-200-1034-3.

<sup>9</sup> KRAUS, Jiří. Vyjadřování polemičnosti a významových opozic v politickém diskurzu. In: ČMEJRKOVÁ, Světlá a Jana HOFFMANNOVÁ. *Jazyk, média, politika*. Praha: Academia, 2003, s. 13–39. ISBN 80-200-1034-3, s. 13–14.

<sup>10</sup> KRAUS, Jiří. Vyjadřování polemičnosti a významových opozic v politickém diskurzu. In: ČMEJRKOVÁ, Světlá a Jana HOFFMANNOVÁ. *Jazyk, média, politika*. Praha: Academia, 2003, s. 13–39. ISBN 80-200-1034-3, s. 20.

### 3 Charakteristika veřejných mluvených projevů v Poslanecké sněmovně

V předešlé kapitole byl charakterizován politický diskurz. Do oblasti politického diskurzu samozřejmě spadá mnoho odlišných typů projevů – předvolební kampaně, televizní politické debaty apod. Pro účely této práce se zaměřujeme na popis vlastností typických zejména pro jeden útvar, a to mluvený projev v PS.

Mluvený projev v PS je útvar veřejný, oficiální, uskutečněný ve veřejném prostředí. Mluvčí u pultu primárně promlouvá k ostatním účastníkům schůze v PS, kteří jsou jeho adresáty<sup>11</sup>, ale řeč si může poslechnout i kdokoli z široké veřejnosti, pro kterou existuje možnost navštívit schůze PS a sledovat je z galerie pro hosty. Průběh všech výstupů a schůzí je zapisován i nahráván, archivován a v současnosti také digitalizován a vložen na internetové stránky, kde jsou textové i zvukové záznamy k dispozici pro všechny, kteří mají přístup k internetovému připojení. Přestože je tedy analyzovaný materiál písemně zaznamenán, v práci je k němu přistupováno jako k mluvenému útvaru.

Co se týče formy mají veškeré procesy probíhající v PS podobu i postupy stanovené jednacím řádem.<sup>12</sup> Schůzi svolává a zahajuje předseda, zpočátku se hlasuje o pořadu schůze a dále o daných bodech pořadu. Následně předseda sleduje pořadí poslanců – ti se musí k rozpravě hlásit. Všichni mluvčí mají na své vyjádření omezený čas. Například přednesení návrhu nesmí překročit 5 minut, u faktické poznámky je limit ještě kratší, a to 2 minuty. Poslanci postupně probírají jednotlivé body pořadu schůze, během rozpravy se k nim vyjadřují a hlasují o nich. Předseda musí schůzi taktéž ukončit.

Předseda má ve Sněmovně výjimečnou roli. Je třetím nejvyšším státním činitelem, Sněmovnu zastupuje a mimo jiné podepisuje zákony, usnesení a případné jiné listiny vydané PS. Může také povolát náhradní osobu na prázdný poslanecký mandát. Přímo na schůzích ve funkci předsedajícího kontroluje, kdo je přítomen, kdo ne a kdo byl předem včas omluven. Stanovuje pořadí, ve kterém ho zastupují místopředsedové, svolává, zahajuje a ukončuje schůzi. Pokud na schůzi není klid, předsedající může schůzi přerušit. Celkově se tedy jedná o komunikaci řízenou. Charakter řízenosti se však liší od řízenosti takového dialogu, jakým je např. politická debata. Redaktor (moderátor) má nad průběhem větší kontrolu skrze různé typy promluv, jako jsou

---

<sup>11</sup> Všeobecně všichni, anebo jsou adresáti jmenovitě určeni mluvčím.

<sup>12</sup> Zákon č. 90/1995 Sb. o jednacím řádu Poslanecké sněmovny. In: *Sbírka zákonů České republiky* [online]. Praha, 1995, částka 20 [cit. 2021-04-11].

otázky či vlastní interpretace a reformulace výpovědí<sup>13</sup>, zatímco předsedající spíše rozpravu systematicky organizuje.

V PS je používáno mnoho specifických jazykových útvarů. Jazyk je systematizován. To je znatelné např. ze standardizovaného zahájení hlasování („Zahajuji hlasování.“), z nutného opakování stanovisek hlasujících poslanců apod. Pokud chtějí jednotliví poslanci při vlastním projevu oslovovat jiné členy Sněmovny, např. položit otázku či vznést výzvu, musí tak učinit „prostřednictvím předsedajícího“. Ten má zároveň možnost přerušit, nebo dokonce ukončit projevy poslanců (tj. odejmout slovo) ve chvíli, kdy se nevyjadřují k věci, adekvátním způsobem či pokud překročí časový limit projevu. Veškeré postupy jsou zapsány v jednacím řádu.

Interpelace, neboli dotaz, je specifickým typem písemného nebo mluveného útvaru ze strany poslance vůči členovi vlády, tedy vůči premiérovi nebo jednomu ze senátorů. Ústní interpelace se projednávají ve čtvrtek v časovém rozmezí daném jednacím řádem. Poslanci předkládají své přihlášky v den projednávání interpelací a poté proběhne jejich losování, přednesení samotné interpelace pak nesmí překročit 2 minuty.

Mezi členy PS nepanuje konstitutivní komunikační asymetrie typická pro vztah mezi nevyrovnanými komunikanty<sup>14</sup>, jako jsou např. představitel instituce a občan-laik, ale jsou si v tomto ohledu objektivně rovni. Konfliktní asymetrie je vyvolána postoji politiků, jejich charaktery, názory a příslušností k politickým stranám a směrům.

V souladu s Krausovým (2003) popisem politického diskurzu do projevů v PS pronikají subjektivnost, dialogické a polemické smýšlení, autentičnost a nespisovné varianty jazyka.<sup>15</sup>

---

<sup>13</sup> ČMEJRKOVÁ, Světlá. Televizní interview a jiné duely. Mediální dialog jako žánr veřejného projevu. *Slovo a slovesnost*. Praha, 1999, 60(4), s. 247–268.

<sup>14</sup> HOFFMANNOVÁ, Jana. Veřejné mluvené projevy v Poslanecké sněmovně: humorný konflikt a konfliktní humor. In: ČMEJRKOVÁ, Světlá a Jana HOFFMANNOVÁ. *Jazyk, média, politika*. Praha: Academia, 2003, s. 40–115. ISBN 80-200-1034-3.

<sup>15</sup> KRAUS, Jiří. Vyjadřování polemičnosti a významových opozic v politickém diskurzu. In: ČMEJRKOVÁ, Světlá a Jana HOFFMANNOVÁ. *Jazyk, média, politika*. Praha: Academia, 2003, s. 13–39. ISBN 80-200-1034-3.



## 4 Vymezení zdvořilosti

Klíčovou součástí této diplomové práce je analýza projevů nezdvořilosti ve vybraném materiálu. Aby bylo možné najít a analyzovat projevy nezdvořilosti, je nutné nejprve popsat pojetí zdvořilosti nejen v lingvistice.

V Novém encyklopedickém slovníku češtiny je zdvořilost charakterizována jako způsob chování a jednání v každodenním jazyce, „které se opírá o normy určité společnosti a v jazykové interakci se projevuje např. ve specifických formách oslovení, pozdravu nebo prosby, jež na druhou osobu působí jako slušné, ohleduplné, uctivé.“<sup>16</sup>

Zdvořilost může být pochopena jako jev, který má (mimo jiné) jazykovou realizaci, ale vychází z lidské psychické podstaty jedince.<sup>17</sup> V jakékoli společnosti o tom, co je zdvořilé a co ne, rozhodují kulturní a historické faktory daného společenství. Ze sociální psychologie je známé, že společnost si vynucuje konvence a přizpůsobivost jedince vůči pravidlům – proto je mnohdy zdvořilý člověk označován jako „dobře vychovaný“<sup>18</sup>, tedy správně vedený k dodržování oněch konvencí.

Všechna pravidla / všechny faktory, určující existenci zdvořilosti, se v průběhu času postupně mění, a jakákoli kodifikace zdvořilostních norem je tedy variabilní.<sup>19</sup>

Kraus (2010) ve vztahu k rétorice a řeči uchopuje zdvořilost jako „strukturovanou stupnici významů“<sup>20</sup>, která vyjadřuje kladné, neutrální a záporné hodnoty, tedy zdvořilost v užším smyslu, přes neutrální prostředky, až po nedostatek zdvořilosti, nezdvořilost, verbální agresi atp. Na rozdíl od pragmalingvistického přístupu se však více soustředí na konkrétní používané jazykové prostředky a promluvy, kterými se zabývá řečová etiketa, jako jsou oslovení, poděkování atp.

Zdvořilost a nezdvořilost mohou být také chápány jako „technické“ konstrukty, techniky komunikační interakce a inherentní vlastnosti komunikace.<sup>21</sup> Některé slovní projevy zdvořilosti jsou označovány dokonce za zdvořilostní rituály. Jako příklad

<sup>16</sup> NEKULA, Marek. ZDVOŘILOST. In: KARLÍK Petr, Marek NEKULA a Jana PLESKALOVÁ. *CzechEncy – Nový encyklopedický slovník češtiny*. [online]. Brno: Masarykova univerzita, 2017 [cit. 2021-03-17].

<sup>17</sup> CHEJNOVÁ, Pavla. *Zdvořilostní strategie*. Praha: Vydavatelství PedF UK, 2017. ISBN 978-80-7290-941-4.

<sup>18</sup> NAKONEČNÝ, Milan. *Sociální psychologie*. Vyd. 2., rozš. a přeprac. Praha: Academia, 2009. ISBN 978-80-200-1679-9, s. 123–258.

<sup>19</sup> HIRSCHOVÁ, Milada. *Pragmatika v češtině*. Vyd. 2., Praha: Karolinum, 2013. ISBN 978-80-246-2233-0, s. 228.

<sup>20</sup> KRAUS, Jiří. *Rétorika a řečová kultura*. Vyd. 2., dopl. Praha: Karolinum, 2010. ISBN 978-80-246-1829-6, s. 161.

<sup>21</sup> HIRSCHOVÁ, Milada. *Pragmatika v češtině*. Vyd. 2., Praha: Karolinum, 2013. ISBN 978-80-246-2233-0, s. 237.

můžeme uvést otázku „Jak se máte?“ při setkání, kdy se tazající doopravdy z vlastního zájmu na stav adresáta neptá.<sup>22</sup>

V současnosti jsou za standardní prvky běžné komunikační normy pokládány kooperativnost, vstřícnost a nekonfliktnost. Výjimky se najdou v komunikátech ze specifických prostředích, jako je např. vojenský výcvik.<sup>23</sup>

Hlavní částí kapitoly je představení zásadních pragmatických teorií zdvořilosti, mezi jejichž autory patří např. Geoffrey Leech nebo Richard Watts.

## 4.1 Vývoj přístupu ke zdvořilosti v pragmalingvistice

Zdvořilost, jak již bylo řečeno výše, je vlastností komunikování, která se podílí na utváření výpovědí a na jejich interpretaci a která souvisí s efektivitou komunikace, ovlivňuje existující interpersonální vztahy i jejich vznik a vývoj. Také je jimi sama ovlivňována. Zdvořilost jako norma je primárně vymezována proti nezdvořilosti.<sup>24</sup>

Jako samostatné subdisciplíně se zdvořilostí v rámci pragmatické lingvistiky začali jazykovědci (zejména ze západní Evropy a Severní Ameriky) zabývat až v druhé polovině 20. století. Jedná se tedy o relativně mladý obor.<sup>25</sup>

V následujících podkapitolách jsou představeny stěžejní teorie zdvořilosti.

### 4.1.1 Kooperační přístup Paula Grice

Grice sestavil zákony smysluplné komunikace, které závisí na vzájemné spolupráci komunikujících. Tato pravidla nazval **kooperačním principem**. Kooperační princip předpokládá, že jednání účastníků komunikace je racionální a kooperační a že cílem je maximálně efektivní výměna informací.<sup>26</sup>

Tento princip se projevuje realizací tzv. konverzačních maxim:

- Maxima kvality – nelze říkat informace, o kterých mluvčí ví, že nejsou pravdivé, nebo pro ně nemůže dostatečně prokázat.
- Maxima kvantity – příspěvek v hovoru musí být tak informativní, jak je nutné pro komunikaci (ani více, ani méně).

<sup>22</sup> NAKONEČNÝ, Milan. *Sociální psychologie*. Vyd. 2., rozš. a přeprac. Praha: Academia, 2009. ISBN 978-80-200-1679-9, s. 300.

<sup>23</sup> HIRSCHOVÁ, Milada. *Pragmatika v češtině*. Vyd. 2., Praha: Karolinum, 2013. ISBN 978-80-246-2233-0, s. 240.

<sup>24</sup> HIRSCHOVÁ, Milada. *Pragmatika v češtině*. Vyd. 2., Praha: Karolinum, 2013. ISBN 978-80-246-2233-0, s. 228.

<sup>25</sup> WATTS, Richard J. *Politeness*. Cambridge: Cambridge University Press, 2003. ISBN 0 521 79406 4.

<sup>26</sup> GRICE, Herbert P. Logic and conversation. In: COLE, Peter. *Syntax and Semantics, Volume 3: Speech Acts*. New York: Academic Press, 1975. p. 41–58. ISBN 0127854231.

- Maxima relevance – mluvčí musí mluvit k věci.
- Maxima způsobu – mluvčí by se měl vyjadřovat jasně, jednoznačně, měl by uspořádat svoji promluvu a vyhnout se nadbytečné mnohomluvnosti.

Podle Grice vyvolává dynamiku v konverzaci to, když jsou maximy dodržovány, i to, když nejsou dodržovány – za takových okolností vznikají konverzační implikatury, tedy případy, kdy je nutné, aby si adresát význam komunikace vyvozoval nebo doplnil sám na základě předešlého kontextu nebo např. s ohledem na vzájemný vztah s mluvčím.<sup>27</sup>

#### 4.1.2 Přístup Robin Lakoffové

V pragmalinguistice je zdvořilost souborem strategií (způsobů), které mají usnadnit komunikaci a přispět k seberealizaci komunikujícího ve společnosti. V roce 1973 přichází s výčtem takových pragmatických pravidel Robin Lakoffová, jež reaguje na H. P. Grice. Podle ní je úspěch komunikace závislý na požadavku jasnosti vyjádření, požadavku zdvořilosti a jejich poměru.<sup>28</sup> Zásady zdvořilosti pak formuluje do tří bodů (v překladu od Hirschové<sup>29</sup>):

- Nikomu nic nevnucuj.
- Dej možnost volby.
- Chovej se přátelsky, aby se adresát cítil dobře.

Lakoffová předpokládá, že každá z těchto zásad je v různých kulturách aplikovaná v odlišné míře. V rámci těchto strategií, které mají velmi blízko oboru sociolingvistiky, jsou jazyk a konkrétní prostředky, kterými je použit, pouze způsobem realizace.<sup>30</sup>

V pozdějších letech byly výše zmíněné strategie kritizovány zejména kvůli své vágnosti, nepřesnosti a kvůli absenci zohlednění významu situačního kontextu.<sup>31</sup>

#### 4.1.3 Zdvořilostní princip Geoffreyho Leech

<sup>27</sup> GRICE, Herbert P. Logic and conversation. In: COLE, Peter. *Syntax and Semantics, Volume 3: Speech Acts*. New York: Academic Press, 1975. p. 41–58. ISBN 0127854231.

<sup>28</sup> BAREŠOVÁ, Ivona. *Politeness strategies in cross-cultural perspective: study of American and Japanese employment rejection letters*. Olomouc: Palacký University, 2008. ISBN 978-80-244-2076-9, s. 18–19.

<sup>29</sup> HIRSCHOVÁ, Milada. *Pragmatika v češtině*. Vyd. 2., Praha: Karolinum, 2013. ISBN 978-80-246-2233-0, s. 229.

<sup>30</sup> HIRSCHOVÁ, Milada. *Pragmatika v češtině*. Vyd. 2., Praha: Karolinum, 2013. ISBN 978-80-246-2233-0, s. 229.

<sup>31</sup> BAREŠOVÁ, Ivona. *Politeness strategies in cross-cultural perspective: study of American and Japanese employment rejection letters*. Olomouc: Palacký University, 2008. ISBN 978-80-244-2076-9, s. 19.

Geoffrey Leech se zasloužil se o zavedení tzv. principu zdvořilosti, který podle něj doplňuje stejně závažný a důležitý kooperační princip. Leech princip zdvořilosti formuluje takto: „Minimalizuj vyjádření nezdvořilých přesvědčení a maximalizuj vyjádření zdvořilých přesvědčení“<sup>32</sup> (v překladu od Hirschové<sup>33</sup>), kdy „přesvědčení“ je obsah výpovědi mluvčího, ne jeho osobní názor či postoj.

Pracuje s termíny příznivost a nepříznivost ve významu zdvořilosti a nezdvořilosti – zdvořilá je výpověď, která je obsahově příznivá pro adresáta (nebo jiné osoby, kterých se výpověď týká).<sup>34</sup> Dále stanovuje dvojici nákladů a prospěchu, kdy tato pojmenování představují negativa a pozitiva. Na škále maximalizace–minimalizace (ve vztahu buď mluvčímu nebo adresátovi) tyto pojmy fungují jako požadavky pro Leechova maxima zdvořilostního principu:

- Maxima taktu – minimum nákladu a maximum prospěchu pro adresáta.
- Maxima velkorysosti – minimum svého prospěchu a maximum svých nákladů.
- Maxima souhlasu – minimum neschvalování a maximum chvály adresáta.
- Maxima skromnosti – minimum sebechvály a maximum neschvalování sebe samého.
- Maxima shody – minimum vzájemné neshody, maximum vzájemné shody.
- Maxima souladu – minimum vzájemného nesouladu, maximum vzájemného souladu.

V některých souhrnech je zahrnuta i tzv. maxima fatická<sup>35</sup>, která je naplněna úsilím o uskutečnění fatické funkce konverzace. Fatická funkce se projevuje navazováním kontaktu s adresátem, jeho udržováním, rozvíjením, ale i způsoby ukončování.<sup>36</sup> Fatická maxima spíše spočívá ve snaze o neukončení vzájemného kontaktu, i kdyby to měl být jen kontakt ve formě nezávazného hovoru např. o obědě nebo počasí.

Podle vlastní všeobecné strategie zdvořilosti Leech definuje zdvořilost jako jev, kdy mluvčí (označovaný jako „S“ neboli *speaker*) zdvořile komunikuje s posluchačem (komunikačním partnerem; „H“ jako *hearer*), což znamená, že příkládá větší důležitost

<sup>32</sup> LEECH, Geoffrey. *The Pragmatics of Politeness*. New York: Oxford University Press, 2014. ISBN 978-0-19-534138-6

<sup>33</sup> HIRSCHOVÁ, Milada. *Pragmatika v češtině*. Vyd. 2., Praha: Karolinum, 2013. ISBN 978-80-246-2233-0, s. 229.

<sup>34</sup> LEECH, Geoffrey. *The Pragmatics of Politeness*. New York: Oxford University Press, 2014. ISBN 978-0-19-534138-6.

<sup>35</sup> SAICOVÁ ŘÍMALOVÁ, Lucie. *Pragmatika: Studijní příručka*. Praha: Karolinum, 2014. ISBN 978-80-246-2845-5.

<sup>36</sup> HOFFMANNOVÁ, Jana. KONVERZACE. In: KARLÍK, Petr, Marek NEKULA a Jana PLESKALOVÁ. *CzechEncy – Nový encyklopedický slovník češtiny* [online]. Brno: Masarykova univerzita, 2017 [cit. 2021-03-11].

zájmům někoho jiného („O“ = *other*; může se často shodovat s H) než svým vlastním.<sup>37</sup> Tento princip není nutně vázaný na jazykovou rovinu kontaktu, ale je aplikovatelný i na rovinu společenskou (tedy v rámci chování a jeho vzorců).

#### 4.1.4 Koncept tváře Brownové a Levinsona

Pojetí zdvořilosti Brownové a Levinsona se zakládá na užívání jazyka v rámci sociální interakce a je definována sociálními vztahy mezi mluvčím a adresátem. Svě zdvořilostní strategie budují okolo pojmu „tváře“.<sup>38</sup>

„**Tvář**“ má ve významu sebepojetí a sebehodnocení každého účastníka komunikace v interakci s ostatními komunikanty. Celý koncept primárně předpokládá, že se komunikanti navzájem chovají racionálně, což v rámci této studie znamená, že se snaží, aby si jejich komunikační partner „zachoval tvář“. Náhled na tvář je v tomto přístupu komplexní, jelikož Brownová a Levinson oddělují „negativní tvář“ a „pozitivní tvář“.<sup>39</sup>

Pozitivní tvář tvoří soubor toho, co může okolí komunikanta znát a pozitivně hodnotit. Předpokladem je, že každá osoba touží po tom, aby byly její záměry, cíle a zájmy schváleny a kladně ohodnoceny okolím. Ohrožením pozitivní tváře mluvčího může být např. omluva (přiznává, že nemůže být pozitivně hodnocen), zatímco vůči adresátovi je to jeho kritika.<sup>40</sup>

Negativní tvář zahrnuje vše, co daný účastník konverzace nechce, o čem nechce mluvit a také to, že nechce být k ničemu nucen. Její udržování a respektování je součástí běžné formální zdvořilosti. U adresáta na ni lze zaútočit např. jakýmikoli direktivy a nátlakem; mluvčí může svou negativní tvář ohrozit např. slibem, kterým se zavazuje k činu v zájmu adresáta.

Brownová a Levinson prezentovali zdvořilostní strategie, které jsou v současné době sice částečně považovány za překonané<sup>41</sup>, přesto se jim pro úplnost budeme níže věnovat.

<sup>37</sup> LEECH, Geoffrey. *The Pragmatics of Politeness*. New York: Oxford University Press, 2014. ISBN 978-0-19-534138-6.

<sup>38</sup> HIRSCHOVÁ, Milada. *Pragmatika v češtině*. Vyd. 2., Praha: Karolinum, 2013. ISBN 978-80-246-2233-0, s. 230–231.

<sup>39</sup> HIRSCHOVÁ, Milada. *Pragmatika v češtině*. Vyd. 2., Praha: Karolinum, 2013. ISBN 978-80-246-2233-0, s. 230.

<sup>40</sup> HIRSCHOVÁ, Milada. *Pragmatika v češtině*. Vyd. 2., Praha: Karolinum, 2013. ISBN 978-80-246-2233-0, s. 230.

<sup>41</sup> HIRSCHOVÁ, Milada a Jindřiška SVOBODOVÁ. Verbální agrese v politickém diskurzu. *Bohemica Olomucensia: Časopis pro bohemistická a mezioborová studia*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2015, 7(3–4), 79–97. ISSN 1803-876X.

Základním typem je **přímé jednání**. V rámci přímého jednání se mluvčí vůči adresátovi vyjadřuje jednoznačně. Ve prospěch adresáta může jít primárně o nabídky či pozvání. Žádosti, rozkazy, výkřiky či dokonce vulgarismy a jiné projevy, které jsou považovány za nezdvořilé, jsou tolerovány a umožňovány situačně (např. pokud jde o naléhavou událost) anebo v závislosti na vzájemném vztahu mluvčího a adresáta. Když jde o důvěrný vztah (nebo jde o projev snahy takový vztah vytvořit), u kterého předpokládáme, že dané přímé jednání neslouží k ohrožení či agresivní konfrontaci adresáta, výsledný dojem nezdvořilosti je často stírán humorem a škádlením.

Druhou strategií je **pozitivní zdvořilost**, která je vyjadřována kladným hodnocením adresátovy pozitivní tváře, jejím uznáním či schválením. V komunikaci se projevuje shodou názorů, zájmem o adresáta, jeho postoje a oblíbená témata či snahou o získání adresátovy (ideálně kladné) reakce a její vyžadování. K tomu může být využito i zveličování.

Při zveličené snaze o chválu adresáta může dojít k pomyslnému překročení nepevné společensky stanovené hranice, načež už by se jednalo o lichotky, pro něž je charakteristická absence podmínky upřímnosti. Stejně jako lichocení ani manipulace nesplňuje maximu kvality konverzace, jež figuruje v kooperačním principu<sup>42</sup> popsáném v jedné z předešlých podkapitol. Neupřímnost a manipulace jsou však v zájmu ochrany adresátovy pozitivní tváře přijímány např. ve formě tzv. společenských či milosrdných lží.

V souvislosti s pozitivní zdvořilostí a milosrdnými lžemi se předpokládá, že komunikující osoby navzájem preferují příjemná témata k hovoru, což podněcuje používání eufemismů a minimalizuje používání slov s negativním významem (např. „Tady bylo auto trochu ťuklé.“)

Na opačné straně spektra vůči pozitivní zdvořilosti stojí přirozeně **negativní zdvořilost**. Základem negativní zdvořilosti je respekt vůči všemu, co si adresát nepřeje. Mluvčí tak musí hledat rovnováhu mezi dosažením vlastního komunikačního cíle a předpokládanou povinností vůči adresátovi. Výsledkem je konvencionalizované nepřímé vyjadřování, v komunikaci často zastupované otázkami vůči adresátovi („Vy asi nepojedete kolem, aby...?“), kondicionálem („Mohla byste...?“), větými adverbií či subsidiární ilokucí.

Pokud má výpověď přece jen obsahovat něco, co je ze strany adresáta tabuizované, nevyhledávané, většinou je předchází kompenzační strategie ve formě otázky, podmínkové či účelové věty („Jestli můžu, chtěl bych připomenout, že...“). Ke strategiím negativní zdvořilosti se řadí také rámování promluvy jako např. omluvy naznačující žádosti („Moc se omlouvám, ale...“).

Opakem přímého jednání, a zároveň čtvrtou strategií, je **nepřímé vyjadřování**, které je charakteristické záměrnou nejednoznačností, a může tak působit

<sup>42</sup> GRICE, Herbert P. Logic and conversation. In: COLE, Peter. *Syntax and Semantics, Volume 3: Speech Acts*. New York: Academic Press, 1975. p. 41–58. ISBN 0127854231.

nekooperativně. Do této strategie Brownová a Levinson řadí řečnické otázky, tautologické výpovědi a neúplné výpovědi. Interpretace nepřímých nejednoznačných promluv je subjektivní a zcela závisí na sociální distanci mluvčího a adresáta.

Neoficiální pátou zdvořilostní strategií je rozhodnutí vyhnout se komunikaci jejím ukončením nebo úmyslným ztížením (až znemožněním nebo úplným odmítnutím realizace). Podobné i další výše zmíněné procesy však mohou být automatizované, proto jsou všechny strategie označovány jako vyústění pouze částečně uvědomělého jednání.

#### 4.1.5 Přístup Richarda J. Wattse

V roce 2003 Watts vystihuje dosud zanedbávaný faktor ve studiích zdvořilosti, a to ten, že kterýkoli z účastníků komunikace nemusí (ne)zdvořilostní normy vůbec chápat a vnímat. Takový rys komunikace, jakým je zdvořilost, podle něj není možné reflektovat jednotně, a díky tomu je možné o jeho významu i realizaci diskutovat.<sup>43</sup> Zavedl tak pojmy primární a sekundární zdvořilost<sup>44</sup> (potažmo nezdvořilost).

Primární (ne)zdvořilost vystihuje právě onu neznalost, laické (nepřesné, neodborné) či lidové pochopení výkladu a jazykových anebo/i společenských pravidel, které může vycházet z určitého prostředí či kultury. Sekundární (ne)zdvořilost je naopak termínem pro teoretický odborný přístup a jeho porozumění.<sup>45</sup> Měla by však stále vycházet z dané společnosti a zároveň by zdvořilost měla vyplývat z kontextu. Stejně jako Leech<sup>46</sup> však uvažuje o zdvořilosti a nezdvořilosti jako o spektru, a ne jako o opozitních bodech.

V rámci zkoumání primární (ne)zdvořilosti se Watts snaží srovnávat přístupy ke zdvořilosti v jiných jazycích a kulturách, a ačkoli jsou tato pojetí vzájemně rozdílná, našel společnou vlastnost: zdvořilost by se měla vyznačovat kooperativností účastníků komunikace a vzájemnou ohleduplností ve vyjadřování i chování.<sup>47</sup> Dále zdůrazňuje, že pro laické mluvčí bylo snazší určit, jaké jazykové projevy jsou nezdvořilé (hrubé nebo urážlivé atp.), než jaké jsou zdvořilé. To může být způsobeno tím, že některá jednoduchá zdvořilostní slovní spojení („Dobrý den.“, „Jak se máte?“, „Pardon.“ apod.) jsou natolik automatizovaná, že je účastníci komunikace nevnímají jako součást zdvořilostních norem.

<sup>43</sup> HIRSCHOVÁ, Milada. *Pragmatika v češtině*. Vyd. 2., Praha: Karolinum, 2013. ISBN 978-80-246-2233-0, s. 235.

<sup>44</sup> WATTS, Richard J. *Politeness*. Cambridge: Cambridge University Press, 2003. ISBN 0 521 79406 4.

<sup>45</sup> WATTS, Richard J. *Politeness*. Cambridge: Cambridge University Press, 2003. ISBN 0 521 79406 4.

<sup>46</sup> LEECH, Geoffrey. *The Pragmatics of Politeness*. New York: Oxford University Press, 2014. ISBN 978-0-19-534138-6.

<sup>47</sup> WATTS, Richard J. *Politeness*. Cambridge: Cambridge University Press, 2003. ISBN 0 521 79406 4.

U sekundární (ne)zdvořilosti si autor všímá jazykového chování, které nazval jako taktické chování. V takovém případě mluvčí účelově vybírá takové jazykové prostředky, aby byly v rámci dané společenské interakce vhodné a jeho promluva tak byla vnímána jako nevybočující a byla dobře přijata.<sup>48</sup> Vzhledem k vlastnostem politického diskurzu zmíněným výše se dá předpokládat, že v monolozích v PS je taktické chování v jazyce standardním přístupem.

#### 4.1.6 Přístupy jiných kultur

Jelikož chápání zdvořilosti vždy závisí na kulturně založených konvencích, v cizích kulturách budou i koncepty zdvořilosti a nezdvořilosti přirozeně jinak uchopeny. Například v řečtině jsou za zdvořilé projevy mluvčího považovány hlavně ohleduplnost vůči adresátovi a přátelskost.<sup>49</sup>

Velmi odlišný postoj je možné vidět na příkladu čínského a japonského prostředí. V těchto dvou kulturách i jazycích je zdvořilost silně vázána na celkový společenský kód chování, na úctu, vhodnost a patřičnost. Jazyk je svázán s určitými projevy zdvořilosti po tisíce let svého vývoje.<sup>50</sup> V japonštině je pak zdvořilost výrazně gramatikalizována – je v ní přítomno mnoho úrovní zdvořilosti, kdy na každé má přísudek jiný tvar.

Jelikož se práce zabývá analýzou mluvených projevů z PS ČR, tedy z našeho kulturního okruhu, teorie zdvořilosti postavené na základě jakékoli jiné kultury jsou irelevantní. Z toho důvodu se jim předkládaná diplomová práce dále podrobněji nevěnuje.

---

<sup>48</sup> WATTS, Richard J. *Politeness*. Cambridge: Cambridge University Press, 2003. ISBN 0 521 79406 4.

<sup>49</sup> HIRSCHOVÁ, Milada. *Pragmatika v češtině*. Vyd. 2., Praha: Karolinum, 2013. ISBN 978-80-246-2233-0.

<sup>50</sup> WATTS, Richard J. *Politeness*. Cambridge: Cambridge University Press, 2003. ISBN 0 521 79406 4.



## 5 Pojetí nezdvořilosti v diplomové práci

Ve Slovníku současné češtiny je nezdvořilost definována jako chování, které neodpovídá společenským normám anebo které není ve shodě s pravidly slušnosti.<sup>51</sup> Za jistou se také určitě dá označit myšlenka, že projevy nezdvořilosti vždy doprovázejí emoce a jejich vyjádření.<sup>52</sup>

Stejně jako teorie zdvořilosti i nezdvořilost vycházejí zejména ze sociálních norem a platných konvencí, přičemž nezdvořilost vyvstává z porušování daných konvencí. Přístupy k nezdvořilosti se tak stejně jako úvahy o zdvořilosti časem přirozeně proměňovaly. Dalším klíčovým a velmi silným faktorem je však to, jakým způsobem adresát komunikační situace interpretuje.<sup>53</sup>

Nezdvořilost je mimo jiné také spojena s uplatňováním faktoru moci (síly pozice v dané komunikační konstelaci) ze strany mluvčího, tedy obecně s komunikační asymetrií mezi komunikanty. Moc v komunikační situaci v případě nezdvořilostních projevů vyvstává z aktuálních sociálních rolí komunikantů a ze schopnosti manipulace. V souvislosti s neustálými proměnami komunikační situace se může dynamicky měnit také distribuce moci mezi komunikanty.<sup>54</sup>

Jednotliví jazykovědci se na přístupu k nezdvořilosti neshodují ve všem, v tradičním pojetí je však nezdvořilost chápána jako nedostatečná, malá nebo nulová zdvořilost.<sup>55</sup> V následujících podkapitolách jsou přiblížena pojetí nezdvořilosti současných lingvistů, kteří se problematikou komunikačních situací zabývají.

Na závěr kapitoly je na základě představených teorií předloženo pojetí nezdvořilosti platné pro tuto práci.

### 5.1 Současné koncepty nezdvořilosti

Podkapitoly níže představují současná pojetí nezdvořilosti jednotlivých teoretiků. Za pomoci předložených teorií je nakonec vymezen přístup k nezdvořilosti platný a použitý pro analýzu materiálu v této práci.

<sup>51</sup> *Internetový slovník současné češtiny* [online]. Brno: Lingea, 2018 [cit. 2021-4-16].

<sup>52</sup> CULPEPER, Jonathan. *Impoliteness*. Cambridge: Cambridge University Press, 2011. ISBN 978-0-521-68977-9.

<sup>53</sup> HIRSCHOVÁ, Milada. *Pragmatika v češtině*. Vyd. 2., Praha: Karolinum, 2013. ISBN 978-80-246-2233-0.

<sup>54</sup> HIRSCHOVÁ, Milada. *Pragmatika v češtině*. Vyd. 2., Praha: Karolinum, 2013. ISBN 978-80-246-2233-0.

<sup>55</sup> HIRSCHOVÁ, Milada. *Pragmatika v češtině*. Vyd. 2., Praha: Karolinum, 2013. ISBN 978-80-246-2233-0.

### 5.1.1 Nezdořilost u R. J. Wattse

Jak už bylo naznačeno v předešlé kapitole, R. J. Watts považuje nezdořilost za rys komunikace, u kterého účastníci komunikace nemusí chápat a vnímat sociální a konvence<sup>56</sup>, které utváří pro nezdořilost jisté mantinely. Předpokládá také, že nezdořilost není členy jazykové komunity reflektována jednotně a je o ní možné diskutovat. Jako nezdořilost pak označuje charakteristickou formu používání jazyka v komunikaci, které odporuje přijatelným vzorcům, resp. vybočuje z očekávatelné komunikace.<sup>57</sup>

Nezdořilost je označena za univerzální rys, protože v každé společnosti i v každém jazyce se jedná o oblast rozporu, kde záleží na vnímání každého jedince. Pokud dojde ke konfliktu, projevy zdvořilosti i nezdořilosti jsou úzce spjaty s uplatněním faktoru moci.<sup>58</sup>

Stejně jako na zdvořilost se na i na nezdořilé strategie vztahuje Wattsovo rozdělení na primární a sekundární nezdořilost (nebo také nezdořilost prvního řádu a nezdořilost druhého řádu). V rámci sekundární nezdořilosti považuje za funkční termín taktického chování (v orig. *political behaviour*<sup>59</sup>). To se projevuje nepřímými vyjádřeními, podhodnoceními, upozorněními či varováními apod.

Co je nezdořilé se podle Wattse dá analyzovat pouze na základě reálných sociálních interakcí. Nejedná se o definici abstraktního termínu, ale o způsoby sociálních i verbálních aktů. Nezdořilost vyvstává jedině z kontextu a je rozpoznatelná podle toho, že přesahuje strategie používané v rámci zdvořilého chování.<sup>60</sup> Tím se stává dynamickou, flexibilní a neustále se proměňující.

Záleží zejména na účastnících komunikační situace a jejich (rozdílných) interpretacích. Zastává názor, že by při interpretaci neměly být pevně odlišovány role komunikantů (mluvčí–adresát), neboť v průměrné komunikační situaci jsou tyto role variabilní a účastníci komunikace průběžně zastávají obě.<sup>61</sup>

<sup>56</sup> HIRSCHOVÁ, Milada. *Pragmatika v češtině*. Vyd. 2., Praha: Karolinum, 2013. ISBN 978-80-246-2233-0.

<sup>57</sup> WATTS, Richard J. *Politeness*. Cambridge: Cambridge University Press, 2003. ISBN 0 521 79406 4.

<sup>58</sup> WATTS, Richard J. *Politeness*. Cambridge: Cambridge University Press, 2003. ISBN 0 521 79406 4.

<sup>59</sup> WATTS, Richard J. *Politeness*. Cambridge: Cambridge University Press, 2003. ISBN 0 521 79406 4, s. 217–218.

<sup>60</sup> WATTS, Richard J. *Politeness*. Cambridge: Cambridge University Press, 2003. ISBN 0 521 79406 4.

<sup>61</sup> WATTS, Richard J. *Politeness*. Cambridge: Cambridge University Press, 2003. ISBN 0 521 79406 4, s. 64–65.

### 5.1.2 M. Terkourafi

U Brownové a Levinsona<sup>62</sup> je tvář pojatá jako tzv. přidaná hodnota komunikace, jako statická vlastnost jedince-komunikanta, na kterou je možné útočit nebo ji ohrožovat. Účastník tak může tvář „získat“ nebo ji „ztratit“. Terkourafi<sup>63</sup> však považuje tvář za vždy přítomný aspekt komunikace (resp. komunikantů), bez kterého komunikace nemůže existovat. Během komunikace je tvář vždy vylepšena, nebo poškozena, je tedy dynamická a proměnlivá.

Terkourafi mimo jiné zastává rozlišování nezdvořilosti (*impoliteness*), hrubosti a drzosti (*rudeness*), stejně jako je prosazovali D. Bousfield či J. Culpeper. Na rozdíl od zmíněných vědců však nezdvořilost v komunikaci považuje za akt, který adresát přijme jako neúmyslný. To znamená, že k útoku na tvář dojde, ale adresát jej tak nechápe a nepřijme. Drzost považuje za jev adresátem vnímaný jako úmyslný, a tedy útočící na jeho tvář.<sup>64</sup>

### 5.1.3 Přístup Bousfielda

Bousfield (2008) tvrdí, že nezdvořilost může být vyjádřena skrze určité identifikovatelné strategie v rámci daného situačního kontextu.<sup>65</sup> Strategie nezdvořilosti se jen velmi zřídka používají jako samostatný jev, mají spíše tendenci vyskytovat se společně s dalšími nezdvořilostními strategiemi, se kterými se vzájemně kombinují, a vytvářejí tak rozličné formy nezdvořilosti s různými jedinečnými významy. Taktéž zastává názor, že projevy nezdvořilosti souvisí s faktorem moci, tento faktor však považuje rovnou za latentně přítomný.<sup>66</sup>

Tyto formy nezdvořilosti mohou být jak nepřímé (tzv. off-record), tak přímé (tzv. on-record). V tomto rozlišení se shoduje mj. také s Culpeperem.<sup>67</sup> Nalezení a definování modelů nezdvořilosti je limitováno faktem, že se žádnému modelu

<sup>62</sup> Viz podkapitola Koncept tváře Brownové a Levinsona.

<sup>63</sup> TERKOURAFI, Marina. Towards a unified Theory of Politeness, Impoliteness and Rudeness. In: BOUSFIELD, Derek and Miriam LOCHER. *Impoliteness in Language*. Berlín & New York: Mouton de Gruyter, 2008, s. 44–74.

<sup>64</sup> TERKOURAFI, Marina. Towards a unified Theory of Politeness, Impoliteness and Rudeness. In: BOUSFIELD, Derek and Miriam LOCHER. *Impoliteness in Language*. Berlín & New York: Mouton de Gruyter, 2008, s. 44–74.

<sup>65</sup> BOUSFIELD, Derek. *Impoliteness in Interaction*. Amsterdam: John Benjamins Publishing, 2008. ISBN 9027254117.

<sup>66</sup> BOUSFIELD, Derek. *Impoliteness in Interaction*. Amsterdam: John Benjamins Publishing, 2008. ISBN 9027254117.

<sup>67</sup> CULPEPER, Jonathan. *Impoliteness*. Cambridge: Cambridge University Press, 2011. ISBN 978-0-521-68977-9.

nemůže podařit vystihnout všechny formy nezdvořilosti a zahrnout všechny jejich možné významy a interpretace adresátů.<sup>68</sup>

Bousfield jako strategie nezdvořilosti popsal např. urážení, nezájem ze strany mluvčího, nepříjemné způsoby identifikace osob či výhrůžky a zastrašování.<sup>69</sup> Ve své práci uvažuje nad nezdvořilostí jako nad jevem mezi dvěma komunikanty komunikujícími tváří v tvář.

#### 5.1.4 Culpeper a nezdvořilost

Dříve Culpeper považoval nezdvořilost za samostatný jev, který je možné dávat najevo převrácenými strategiemi zdvořilosti Brownové a Levinsona. Věnoval se popisu strategií pozitivní nezdvořilosti, která útočí na pozitivní tvář adresáta, a negativní nezdvořilosti, jež je uplatněna proti negativní tváři. Tento přístup však sám opustil.

Hlavní myšlenkou Jonathana Culpepera je, že nezdvořilost je samostatným jevem odděleným od zdvořilosti, přičemž mezi nimi dochází ke vzájemným interakcím. V jedné ze svých nejnovějších prací předkládá myšlenku, že v rámci lidského vyjadřování lze rozlišovat nezdvořilost, hrubost a drzost<sup>70</sup>, což jej staví do pozice shodné s pojetím Terkourafi (2008). Zatímco pro nezdvořilost neexistují pevná pravidla a modely, ostatní dvě vlastnosti komunikátu je možné téměř jednoznačně vymezit.

Hrubost je jednoznačně a rychle rozpoznatelná, pokud se jedná o případ, kdy jsou použity příznakové lexikální prostředky, resp. vulgarismy. Jako hrubé však lze popsat také mluvené projevy zjevně ponižující, urážlivé či otevřeně bezohledné. Dalšími rysy hrubosti jsou mimo hanlivá pojmenování také určitá intonace či větší intenzita hlasu. Samotnou hrubost však Culpeper považuje za neúmyslnou, což je také jedna z vlastností, která ji odlišuje od nezdvořilosti.

Paradoxně použití vulgarismů nemusí nutně ukazovat pouze na hrubý komunikát. Ve specifických kontextech mohou být vulgarismy projevem důvěrného vztahu mezi komunikanty, např. když se (žertovně) oslovují dva přátelé. Naprosto odlišný kontext nabízí konkrétní prostředí, jako je např. vojenský výcvik, kde je jednání, jež je jindy považováno za nezdvořilé, podstatou dynamického vztahu účastníků dané komunikační situace.

<sup>68</sup> BOUSFIELD, Derek. *Impoliteness in Interaction*. Amsterdam: John Benjamins Publishing, 2008. ISBN 9027254117.

<sup>69</sup> BOUSFIELD, Derek. *Impoliteness in Interaction*. Amsterdam: John Benjamins Publishing, 2008. ISBN 9027254117.

<sup>70</sup> CULPEPER, Jonathan. *Impoliteness*. Cambridge: Cambridge University Press, 2011. ISBN 978-0-521-68977-9.

Vlastnost komunikátu, která se nazývá drzost, se vyskytuje ve specifické situaci. Je odvozena od dynamického vztahu komunikantů, kdy mluvčí výjimečně není v tzv. pozici moci, ale je naopak v podřízené roli. Úmyslný nezdvořilý projev vůči nadřízeně postavenému adresátovi je pak považován za drzý.<sup>71</sup>

Dále Culpeper (2011) stejně jako Bousfield (2008) rozlišuje přímou a nepřímou nezdvořilost<sup>72</sup>, jak již bylo zmíněno v podkapitole o Bousfieldově pojetí nezdvořilosti. Interpretace nepřímé nezdvořilosti pak závisí na vytváření konverzačních implikatur, což znamená, že adresát si musí domyslet doslovně nevyslovený význam výpovědi. Toto rozdělení bude využito i v analýze materiálu.

Pojmy jako reputace, prestiž nebo sebevědomí všechny obsahují prvek tváře. **Tvář** je v našem prostředí nejčastěji používána ve frázích jako např. *ztratit tvář*, což znamená „ztratit prestiž, dobrou pověst a být pokořen, zahanben“<sup>73</sup>. Z hlediska oboru zabývajícího se nezdvořilostí však pokrývá i další významy, jak bylo naznačeno už při zmínce o postojí asijských teoretiků vůči zdvořilosti.<sup>74</sup>

Tvář se v Culpeperově pojetí neomezuje na bezprostřední vlastnosti sebe sama daného jednotlivce (jako jsou vzhled nebo dovednosti), ale zahrnuje vše, s čím se ona osoba ztotožňuje (jako rodina či společenská role).<sup>75</sup> Pro každou osobu jeho vlastní tvář obsahuje jiné významy a hodnoty, tudíž to, co může na jednu osobu působit nezdvořile, tedy že vnímá komunikaci jako útok na svoji tvář, může druhá osoba přijmout bez jakýchkoli potíží. Ztráta tváře se může projevit např. pocitem trapnosti. Hrozba ztráty tváře (a strach z této hrozby) nutí komunikanty k dodržování konvencí, aby se hrozbě vyhnuli.

Autor ve vztahu tváře s nezdvořilostí preferuje termín „útok na tvář“ namísto slovního spojení „ohrožení/poškození tváře“. Útok však není zaměřený na tvář celkově, ale v závislosti na jeho obsahu a na kontextu komunikace cílí na určité **aspekty**.<sup>76</sup> Může se jednat o útok na aspekt osobních kvalit jedince (*quality face*), který je poznatelný podle toho, že daná interakce konfrontuje pozitivní hodnoty, vlastnosti

---

<sup>71</sup> HIRSCHOVÁ, Milada. *Pragmatika v češtině*. Vyd. 2., Praha: Karolinum, 2013. ISBN 978-80-246-2233-0.

<sup>72</sup> CULPEPER, Jonathan. *Impoliteness*. Cambridge: Cambridge University Press, 2011. ISBN 978-0-521-68977-9.

<sup>73</sup> ČERMÁK, František, Jirí HRONEK a Jaroslav MACHAČ. *Slovník české frazeologie a idiomatiky*. Praha: Leda, 2009. ISBN 978-807-3352-189.

<sup>74</sup> HIRSCHOVÁ, Milada. *Pragmatika v češtině*. Vyd. 2., Praha: Karolinum, 2013. ISBN 978-80-246-2233-0.

<sup>75</sup> CULPEPER, Jonathan. *Impoliteness*. Cambridge: Cambridge University Press, 2011. ISBN 978-0-521-68977-9, s. 24.

<sup>76</sup> CULPEPER, Jonathan. *Impoliteness*. Cambridge: Cambridge University Press, 2011. ISBN 978-0-521-68977-9, s. 24-31.

či dovednosti, které konkrétní adresát má a u kterých také ostatní účastníci komunikační situace předpokládají, že je má. Dalším typem je aspekt sociální identity (*social identity face*). Ta naopak není zaměřena na jedince, ale na předpokládané vlastnosti určité skupiny či komunity, jakou může být např. politická strana, se kterou se jedinec identifikuje. Poslední je aspekt vztahový (*relational face*). Při útoku na vztahový aspekt tváře jsou zpochybněny hodnoty vztahů, u kterých všichni účastníci komunikace předpokládají, že je adresát vykazuje. Analýza materiálu bude tyto aspekty tváře zohledňovat, aby díky nim odlišila např. situace, kdy se jedná o útok na konkrétní osobu a kdy na celý politický útvar.

Culpeper se ve své práci snaží představit funkce nezdvořilosti. Ty je možné popsat pouze u nezdvořilosti instrumentální, jež je použita účelně za nějakým cílem. Funkce se navzájem nevylučují, naopak se vzájemně prolínají.

Výrazná a velmi široká skupina nezdvořilých projevů se vyznačuje afektivní nezdvořilostí (*affective impoliteness*).<sup>77</sup> Tento typ nejvíce proniká do ostatních. Obsahuje nevázané nezdvořilostní výrazy v obvykle nevhodném kontextu, které často vycizelují do podoby verbální agrese. Ta je ukázkou emocí, nejčastěji vzteku, cílená na domnělého původce těchto negativních pocitů, který se tak stává adresátem. Běžnými projevy afektivní nezdvořilosti jsou repetitivní vzorce, reformulace již řečeného a varování.

Mezi projevy donucovací nezdvořilosti (*coercive politeness*) se řadí vynucování souhlasu, způsobování škody, nařizování apod. Obecně se mluvčí snaží změnit dynamiku faktoru moci ve svůj prospěch nebo jej využít na úkor adresáta, zajistit si získání nebo udržení určitého prospěchu.

Zábavná nezdvořilost (*entertaining impoliteness*) vyvolává pobavení na úkor cíle-adresáta takového projevu. Takový cíl (nebo také oběť) nemusí být přítomen, jeho potenciální existence je dostačující. Podstatou je, že nezdvořilý význam dokáže rozklíčovat i ti, kteří nejsou přímo účastníky komunikační situace, kterým také přináší jistý typ potěšení např. z pocitu nadřazenosti.

Dalším typem jmenoval institucionální nezdvořilost (*institutional impoliteness*), která má svá specifika. Funkce nezdvořilosti se nevztahuje k jedinci, ale k dominantní skupině, ideologii či instituci, jež má určité kolektivní zájmy a cíle. Jedním z cílů institucionální nezdvořilosti, se kterým se lze setkat např. při vojenském výcviku, je nahrazení vlastního jedinečného aspektu tváře a osobnosti tím, které je potřebné pro účely instituce. Výsledkem je používání nezdvořilosti ve formě příkazů, pokynů, promluv zvýšeným hlasem apod., aniž by byla adresáty vnímána nezdvořile. Dalším způsobem je využívání instituce pro útočení na aspekty osobních kvalit i sociální identity jedince za účelem pobavení ostatních. Dobrým příkladem jsou politické rozhovory v médiích či články a rozhovory v bulvárních periodikách.

---

<sup>77</sup> CULPEPER, Jonathan. *Impoliteness*. Cambridge: Cambridge University Press, 2011. ISBN 978-0-521-68977-9, s. 220–240.

## 5.2 Nezdrořilost v českém kontextu

Pro úvahy o nezdvořilosti je v českém prostředí potřeba chápat jako samozřejmost sjednocení standardní zdvořilosti s řečovou etiketou<sup>78</sup>, jež bylo zmíněné v kapitole o zdvořilosti. Nezdvořilé projevy jsou tak spojovány s porušováním konvenční explicitní zdvořilosti, tedy s nedodržením ustálených způsobů a forem oslovení, pozdravů, proseb či pochval apod.

Za podstatu a klíčový pojem nezdvořilé komunikace je stále považován konflikt, na čemž se shodnou jak Hoffmannová, tak Švehlová.<sup>79</sup>

Hlavsová v kontextu konfliktních situací navrhuje užívání termínů podavatel – příjemce. Výrazem adresát je podle ní vyjádřena pasivita a není umožněn jakýkoli aktivní přístup k textu/promluvě. Uznává ale také, že sociální role účastníků komunikace i jejich prestiž ve společnosti jsou zásadními faktory pro určení přiměřenosti komunikativních prostředků verbálních i neverbálních.<sup>80</sup>

Východiskem je, že při zaměření na nezdvořilost je stěžejní zejména vztah tématu komunikace k zájmům (a tedy zprostředkovaně vůči tváři) komunikujících.

## 5.3 Vymezení nezdvořilosti pro tuto diplomovou práci

Na základě předložených teorií je nezdvořilost v této práci vymezena jako samostatný jev oddělený od zdvořilosti. Je rozlišována přímá a nepřímá nezdvořilost. Hrubost a drzost jsou od nezdvořilosti odlišovány, ale verbální agrese je považována za projev nezdvořilosti, nikoli hrubosti. Hrubost je vymezena jako úmyslný jev rozpoznatelný díky využití explicitních vulgarismů a určitých neverbálních projevů, jako je fyzická agrese, výrazná intonace (křik) apod. Drzost je vymezena podle Culpepera jako úmyslný jev užitý v situaci, kdy mluvčí je v sociálně podřízené pozici vůči adresátovi.

Nezdvořile působí zejména komunikační situace porušující dané konvence, proto v prostředí PS nezdvořilé projevy vznikají nejčastěji porušením jednacního řádu či asymetrií, tlakem a konflikty mezi zástupci stran, poslanci a členy vlády atd.<sup>81</sup> Nezdvořilost také zatěžuje komunikaci a ztěžuje porozumění.

<sup>78</sup> HIRSCHOVÁ, Milada. *Pragmatika v češtině*. Vyd. 2., Praha: Karolinum, 2013. ISBN 978-80-246-2233-0.

<sup>79</sup> HOFFMANNOVÁ, Jana. Veřejné mluvené projevy v Poslanecké sněmovně: humorný konflikt a konfliktní humor. In: ČMEJRKOVÁ, Světlá a Jana HOFFMANNOVÁ. *Jazyk, média, politika*. Praha: Academia, 2003, s. 40–115. ISBN 80-200-1034-3.

<sup>80</sup> HLAVSOVÁ, Jaroslava. Konflikt jako forma kontaktu. *Slovo a slovesnost*. 1991, 52(4), 256–263.

<sup>81</sup> HOFFMANNOVÁ, Jana. Veřejné mluvené projevy v Poslanecké sněmovně: humorný konflikt a konfliktní humor. In: ČMEJRKOVÁ, Světlá a Jana HOFFMANNOVÁ. *Jazyk, média, politika*. Praha: Academia, 2003, s. 40–115. ISBN 80-200-1034-3.

Koncept tváře je v této práci přejatý od Culpepera (2011) a bere v potaz také aspekty tváře, tedy aspekt osobních kvalit, sociální identity i vztahový aspekt. U nezdvořilých projevů také bereme v potaz rozlišování nezdvořilých komunikátů podle jejich funkcí tak, jak je specifikoval Culpeper, tedy afektivní, donucovací, zábavná a institucionální. Jelikož se funkce překrývají a prolínají, a není možné je jednoduše rozdělovat, pro třídění výpovědí tento faktor není využit.



## 6 Jevy nezdvořilosti v mluvených projevech z Poslanecké sněmovny

Jak již bylo charakterizováno v kapitole věnující se povaze materiálu, jedná se o výpovědi spíše monologického charakteru – účastníci se až na nestandardní emočně vyhocené situace stabilně střídají v rolích mluvčího a pasivních posluchačů. Jelikož se většina účastníků v danou chvíli nachází na jednom místě, jedná se převážně o přímou bezprostřední komunikaci. Ve Sněmovně zpravidla nebývají přítomni všichni členové Parlamentu či vlády, ačkoli mohou být adresáty promluvy. Proto je možné připustit, že pro tyto jedince se jedná o kontakt nepřímý. Komunikace je posléze zprostředkována skrze záznamy anebo popř. skrze jiné přítomné osoby.

Původci analyzovaných výpovědí jsou členové PS a vlády ČR, všichni účastníci tedy patří do stejné sociální skupiny a mezi komunikanty nevyvstává konstitutivní asymetrie. Jistou pozici mohou hrát např. pozice ve vládě, věk či délka politického působení. V této skupině funguje hierarchie, v jejímž rámci mají určené role, jako je např. funkce předsedajícího.<sup>82</sup>

U shromážděných výpovědí jsou jména vždy uvedena iniciály, např. AB = Andrej Babiš. Seznam jmen a jejich iniciálních zkratk je k dispozici k nahlédnutí v Příloze A.

V rámci analýzy jevů nezdvořilosti na materiálu projevů z PS byly vybrané shromážděné výpovědi postupně očíslovány. V zájmu dodržení rozumného rozsahu práce některé z ukázek v textu níže poskytují repliky pouze v rozsahu nezbytně nutném a relevantním pro základní porozumění situaci a projevům nezdvořilosti. Kompletní výpovědi jsou k dispozici v Příloze B.

Ve výpovědích se může objevit více projevů nezdvořilosti, přičemž cílem práce je jednotlivé výpovědi analyzovat a pokusit se v rozboru a interpretaci obsáhnout maximum jejich významu.

### 6.1 Přímá nezdvořilost

Na základě současných přístupů k nezdvořilosti v analýze rozlišujeme přímou a nepřímou nezdvořilost. Přímá nezdvořilost se vyznačuje jednoznačným nezdvořilým obsahem či využitím prostředků, jež primárně implikují nezdvořilost. Mezi takové způsoby vyjádření patří otevřená kritika či projevy verbálně agresivní. Adresátovi i ostatním účastníkům komunikační situace tak nemusí činit potíže interpretovat výpověď jako nezdvořilou.

Jednotlivé výpovědi jsou rozděleny podle toho, na který aspekt tváře adresáta mluvčí útočí.

---

<sup>82</sup> Viz kapitola 3 Charakteristika veřejných mluvených projevů v PS.

### 6.1.1 Aspekt osobních kvalit jedince

Jak již bylo řečeno v kapitole o politickém diskurzu, konfliktní charakter výpovědí je běžný, proto není žádným překvapením, že jsou ve výpovědích přítomné neuctivé či urážející prvky. Prvním z takových projevů je následující ukázka:

- (1) LZ: [...] Ten [veřejný sektor] je na velice podprůměrné úrovni a ta krize přišla **z vašeho špatného hospodaření, neschopností si ekonomicky rozvrhnout, neschopnosti dělat vůbec nějakou hospodářskou strategii**. Nevymlouvejte se na krizi.

Mluvčí ve své výpovědi oslovuje celou vládu namísto fyzické osoby. Adresáty se tak stávají všichni tehdejší členové vlády, ale jmenovitě nikdo konkrétní, což souhlasí s monologizujícím charakterem projevu. Sám mluvčí zastává roli místopředsedy Poslanecké sněmovny Parlamentu. Kriticky se vyjadřuje vůči vládě v rámci svého vystupu při jednání o návrhu na vyslovení nedůvěry vládě ČR v březnu roku 2012.

Vládu doslovně hodnotí jako špatně hospodařící a neschopnou. Tato negativní evaluativa jsou zcela jistě přinejmenším objektivně kritická, čímž mluvčí útočí na tvář všech zamýšlených adresátů, resp. na aspekt jejich kvalit a předností, a tím je dehonestuje. Proti objektivní kritice však hovoří fakt, že vyjmenování více nedostatků, kdy mluvčí opakuje stejné základové slovo (neschopností-neschopnosti), vyvolává gradaci napětí a agresivní dojem. Mluvčí navazuje na repliku svého oponenta, který se zmínil o možném původu finanční krize, se kterým mluvčí evidentně nesouhlasí.

- (2) LZ: [...] **Jste nekompetentní!**

Z druhého příkladu je projevem přímé nezdvořilosti pouze poslední věta. Jedná se o stejného mluvčího i o stejné jednání. Velmi otevřeně pokračuje v kritice vlády.

Část výpovědi, jež je projevem přímé nezdvořilosti, je dehonestací a útokem na aspekt kvality tváře – mluvčí označuje vládní činitele za nevhodné (nedostatečně zkušené či vzdělané) pro výkon jejich povinností.

Kvůli nedostupnosti zvukového záznamu je nutné se spolehnout na přepis zapisovateli – podle vykřičníků by se tak dalo odvodit, že mluvčí zvyšuje hlas. Zesílení hlasu může naznačovat tendence k verbální agresi.

- (4) VJ: [...] **Víš, Luboši, moje máma vždycky říkala: Když chceš vod vola srnčí, tak seš vůl sám.** Děkuju vám. (Hluk v sále, smích, potlesk.)

Z části repliky, která je zde z praktických důvodů vypuštěna, je srozumitelné, že mluvčí reaguje na vzájemné opoziční postoje a výroky předešlých dvou řečníků. Adresátem je konkrétně jmenovaný L. Zaorálek.

Zvláštností, kterou tato výpověď vyniká, je oslovení adresáta, při kterém mluvčí porušuje formu očekávanou v dané situaci a daném kontextu – oslovuje jej zkrácenou podobou křestního jména a používá 2. osobu singuláru, tedy tyká. V rámci komunikační situace se předpokládá, že i kdyby měli bližší vztah, který by umožňoval důvěrné oslovení, kvůli dodržení norem by se takovému projevu blízkosti měl vyhnout.

Zjednodušeně říká, že je hloupé chtít po někom to, co neumí, k tomu však využije rčení, které je podáno v hovorovém jazyce. Vtip byl použit za účelem odlehčení situace a zjevně funguje jako posměšná poznámka. Mluvčí používá slovo „vůl“<sup>83</sup> ve významu nadávky „hlupák“. Takto konstruovaný výrok je nezdvořilý, působí dehonestujícím způsobem a kvůli použití vulgarismu by bylo možné jej zařadit také k projevům verbální agrese.

- (6) DR: [...] První přeběhlík, který tady byl, byl jakýsi poslanec Teplík ze sociální demokracie, kterého **přetáhla** vaše vláda. [...] Vy jste na to měl čas, o to hůř, **že tady manipulujete fakty**. (Zvyšuje hlas.)

Příklad ukazuje přímou nezdvořilost. Zatímco v rámci celé výpovědi se mluvčí nezaměřoval na konkrétního adresáta a pouze mluví o jiných konkrétních poslancích, na konci už nevyjádřeně oslovuje konkrétní osobu (Z. Stanjuru). Přímo jej obviňuje z manipulace s fakty. Taková výpověď útočí na aspekt osobních kvalit jedince a dehonestuje ho. Dojem nezdvořilosti může posílit poznámka ze stenoprotokolu popisující, že mluvčí zvyšuje hlas.

Nezdvořile mohou působit také hovorové jazykové prostředky v podobě volby slovesa „přetáhnout“ ve významu „převést k jinému celku, kolektivu“<sup>84</sup>. Pronikání hovorového jazyka a dalších individuálních projevů do mluvených projevů se předpokládá<sup>85</sup>, a tak nemusí působit nezdvořile. V této situaci případný recipient odpovědi bude takové vyjádření interpretovat jako nezdvořilé zejména na základě významu negativního hodnocení.

Následující příklad je vybrán ze stejného data, tedy 27. 4. 2012. Mluvčí se vyjadřuje vůči jednomu z předešlých projevů, který měl poslanec Z. Stanjura.

- (7) DR: [...] Poslanec Kott neodešel k sociální demokracii – **další vaše lež! Záměrná lež!** Odešel k Unii svobody. [...]

Mluvčí považuje obsah adresátova předešlého projevu, na který odkazuje, za nepravdivý. Adjektivum „záměrná“, které vytváří pleonasmus, má zdůrazňovací funkci. Výpověď je přímým útokem na aspekt osobních kvalit adresátovy tváře, pravděpodobně za účelem persvazivního působení vůči dalším recipientům tohoto konkrétního komunikátu. Interpunkční znaménka použitá v písemném záznamu naznačují zvýšení hlasu, které také může zvyšovat míru nezdvořilosti vnímané adresáty a příjemci komunikátu.

Stejný mluvčí ve stejný den se svými rozpravami pokračuje v podobném duchu. V následujícím příkladu otevřeně a přímo kritizuje (ne)činnost vlády vůči demokratickému systému, který vláda měla údajně ohrožovat korupčními aktivitami.

<sup>83</sup> HUGO, Jan. *Slovník nespisovné češtiny: argot, slangy a obecná mluva od nejstarších dob po současnost: historie a původ slov*. Praha: Maxdorf, 2006.

<sup>84</sup> *Internetový slovník současné češtiny* [online]. Brno: Lingea, 2018 [cit. 2021-4-16].

<sup>85</sup> Viz kapitola 3 Charakteristika veřejných mluvených projevů v PS.

- (9) DR: [...] Všechny ostatní systémy jsou jen horší. **A co vy děláte? Vy to svou nečinností nebo dokonce tragickou činností totálně diskreditujete.**

Naléhavost výpovědi je podpořena řečnickou otázkou, jež vyvolává dojem nezdvořilosti svou donucovací funkcí – mluvčí vytváří tlak na adresáty, avšak zároveň přirozeně neočekává odpověď, jelikož se jedná o monologický projev. Následná řečnická odpověď, fungující jako emotivně zatížená expresivní kritika („...dokonce tragickou činností totálně...“), útočí na aspekt osobních kvalit.

Následujícím příkladem se přesouváme ke schůzi, kde se projednávala žádost vlády ČR o vyslovení důvěry a která se konala 10. ledna roku 2018.

- (16) VF: [...] A v tomto ohledu tedy já to vidím spíš, že **vy máte v úmyslu narušit fungování ústavních institucí.** To je realita. **To je realita!** Prostě **vy nemáte zájem, aby se dodržovala určitá pravidla, která tady platí v ústavním systému.** [...] Co to změni na tom, jestli tu je, nebo není usnesení mandátového a imunitního výboru? Nic! **Čili váš útok na ústavní systém je svým způsobem nepodložený. Promiňte mi, jestli to chcete jako mediální trik, tak to vykládejte jako mediální trik, ale nezkoušejte to udělat jakoby normu pro jednání ústavních institucí.** (Potlesk poslanců KSČM.)

V dané schůzi opozice hned z počátku navrhla, aby se přednostně řešila žádost o vyslovení souhlasu PS k trestnímu stíhání poslanců J. Faltýnka a A. Babiše. Na to reaguje V. Filip a obviňuje opozici ze zájmu o nedodržování pravidel ústavního systému.

Mluvčí explicitně uznal, že se jedná o jeho vlastní subjektivní názor („já to vidím spíš,“), přesto následuje afektivní opakování spolu s předpokládanou gradací hlasu, kterými svůj názor staví jako fakt. Dále opozici obviňuje z manipulace médií.

Výpověď působí agresivně a útočí zejména na adresátovu tvář osobních kvalit. Projevy nezdvořilosti zde naplňují zejména funkci afektivní, čemuž odpovídá také opakování osobního zájmena „vy“. Protože je mluvčí členem tehdy koaliční politické strany (KSČM), jeho záměrem mohlo být hlasování o důvěře vládě.

Promluva níže sestává jen z krátkého oslovení následovaného imperativem. Ten byl v dřívějších přístupech<sup>86</sup> považován za inherentně nezdvořilý, avšak v této diplomové práci je výpověď nezdvořilá zejména kvůli danému prostředí, ve kterém byl rozkazovací slovesný způsob použit.

- (19) JM: [...] Takže – **paní kolegyně, nekrúťte na mě hlavou.** (Oživení v sále.)

V PS by poslanci v rámci konstitutivní komunikační situace měli být v rovnocenných pozicích, což také naznačuje oslovení „paní kolegyně“, avšak imperativ vyvolává ve vzájemném vztahu výraznou asymetrii. Mluvčí promlouvá ke konkrétní osobě z přítomných poslanců a poslankyň, a sám tak přerušuje svoji rozpravu a znesnadňuje

<sup>86</sup> Viz kapitola 4 Zdvořilost.

její kompletní pochopení. Kvůli jednání v rozporu s jednacím řádem pak nastal krátkodobý zmatek, a utrpěla tak návaznost promluvy mluvčího.

Následující výpovědi (21) až (24) na sebe tematicky navazují a vyslovuje je stejný mluvčí v rámci jedné rozpravy. Ta proběhla v rámci schůze o žádosti vlády ČR o vyslovení důvěry. Přestože si jsou výpovědi podobné v tom, že obsahují mnoho projevů nezdvořilosti, v detailech se liší, a proto jsou v této diplomové práci použity.

- (21) MK: [...] Není to věru poprvé, co žádá o důvěru premiér, který byl před listopadem aktivním členem Komunistické strany Československa, to už tady několikrát bylo. Ale je to věru **poprvé, co o důvěru žádá bývalý agent Státní bezpečnosti evidovaný pod krycím jménem Bureš a člověk, který je obviněný a trestně stíhaný orgány činnými v trestním řízení z daňového podvodu a z poškozování finančních zájmů Evropské unie.** [...] A jsem přesvědčen, že **prestiži České republiky už tento prostý fakt posloužit nemůže.**

Zamýšlenými adresáty jsou členové a členky PS a vlády a zejména premiér A. Babiš. Mluvčí vyjmenovává negativně hodnocené vlastnosti premiéra A. Babiše, jako jsou obvinění z trestné činnosti, členství ve Státní bezpečnosti apod. Nakonec dodává, že taková osoba (a její pověst) rozhodně nemůže posloužit zájmům a prestiži státu.

Opakováním fráze „je/není to věru poprvé“ je negativní pojetí vystupňováno a celé hodnocení tím je zdůrazněno. Celá výpověď tak cílí na tvář jednoho recipienta, kterým je právě A. Babiš. Útočí na aspekt jeho osobních kvalit, které jsou v této promluvě de facto popřeny.

Cílem promluvy je pravděpodobně zdůraznit tyto negativní informace související s premiérem a využít persvazivní vliv, který bezpochyby mají vůči předpokládaným adresátům, jež se tak pravděpodobně snaží přesvědčit o vyslovení nedůvěry premiérovi a vládě.

- (22) MK: [...] My jsme několikrát opakovali, že **vláda vzhledem k jejímu složení a realizované politice by nemohla získat důvěru, i kdyby pan premiér Babiš nebyl evidovaným agentem Státní bezpečnosti a i kdyby neměl žádné problémy s orgány činnými v trestním řízení.** [...]

Zatímco v předešlé výpovědi byla kritika a nezdvořilost zaměřena na A. Babiše, v této je objektem nezdvořilých projevů celá vláda. Ta by údajně nedokázala získat důvěru, i kdyby neexistovala podezření v předešlé výpovědi, což je názor pravděpodobně způsobený trvajícím antipatiemi vůči členům vlády a nesouhlasem s předkládaným programem.

Mluvčí v tomto projevu používá plurál v 1. osobě – promlouvá nejen za sebe, ale za celou stranu, kterou zastupuje (TOP 09). Postoj zastupovaného politického útvaru zdůrazňuje obratem „My jsme několikrát opakovali, ...“.

Útočí zde na tvář vlády jako celku, konkrétně na její důvěryhodnost.

- (23) MK: Lidé, kteří lžou, a **pan premiér nám zejména v případě svého dotačního podvodu, z kterého je podezírán, lhal mnohokrát prokazatelně, nejenom nám jako Poslanecké sněmovně, ale celé veřejnosti, tak lidem, o kterých víme, že lžou, většinou nejsme náchylní příliš věřit**, protože máme tuhle zkušenost.

Mluvčí v této výpovědi pokračuje v kritice a znovu své projevy nezdvořilosti míří na premiéra A. Babiše. Obviňuje ho ze lži a nazývá jej lhářem, což je přímé a silné zaútočení na jeho tvář, a tedy na aspekt osobních kvalit, protože útočí hlavně na jeho důvěryhodnost a čest. Toto obvinění je zasazené do zobecněné úvahy o tom, že je těžké věřit člověku, který už dříve lhal, se zcela jasným dehonestujícím významem, že je těžké věřit premiérovi.

Na přítomném příkladu vidíme důkaz, že skutečně jde o mluvený projev, protože se zde objevuje typický anakolut, který se však mluvčí ještě v tu chvíli snaží napravit „Lidé, kteří lžou, a [...], tak lidem, o kterých víme, že lžou...“.

- (24) MK: Koneckonců doporučoval nám ho tady ve svém předvolebním projevu pan prezident **Zeman, o kterém také víme, že si s pravdou nedělá problémy a že i nezávislý soud mnohokrát konstatoval, že jeho výroky jsou nepravdivé a že pan prezident republiky lhal. Lhář nám doporučuje někoho, o kom víme, že lhal a je podezírán z toho, že i kradl, a my mu máme věřit?** [...]

Další výpověď z oné stejné rozpravy se liší tím, že v ní obsažené projevy nezdvořilosti jsou cíleny na dvě osoby – na premiéra A. Babiše a na prezidenta M. Zemana. Oba označuje jako lháře, přestože o M. Zemanovi neustále hovoří jako o „panu prezidentovi“, což může např. v kontextu věty „a že pan prezident republiky lhal.“ působit posměšně.

Účelem promluvy mohlo být ještě silnější zdůraznění charakterových nedostatků státních činitelů, čímž se mluvčí znovu mohl snažit ovlivnit výsledek rozhodování o vyslovení důvěry vládě, a působit tak persvazivním způsobem na zamýšlené adresáty.

Jedná se o přímou nezdvořilost, která se projevuje dehonestujícím útokem na osobní kvality jedinců, proti kterým se mluvčí ve své promluvě obrací.

- (28) TO: Až tady **bude pan Kalousek pokřikovat na pana Babiše, měl by si připomenout, že svému kamarádovi a předsedovi, miliardáři Schwarzenbergovi jeho vláda přiklepávala také dotace,** [...]

Poslanec promlouvající od stupínku reaguje na předešlého mluvčího, M. Kalouska, který opakovaně kritizoval vládu a mj. premiéra A. Babiše. Otevřeně předešlého mluvčího obviňuje z nepatřičného zacházení s dotacemi, čímž útočí na jeho tvář osobních kvalit, jelikož považuje předešlého řečníka za natolik nedůvěryhodného, že by mohl porušovat zákony. Takové vyjádření je vůči M. Kalouskovi dehonestující.

Z lexikálního hlediska může být sloveso „pokřikovat“ interpretováno jako dehonestující, protože se předpokládá, že ve Sněmovně by rozpravy měly probíhat věcně.

- (30) TO: [...] "Bojujeme za toleranci proti netolerantním. A ty podle nás netolerantní, nikdy tolerovat nebudeme." Tento výkřik přesně ilustruje **nebetyčné pokrytectví ne několika paní a pánů ministrů této vlády, ale také části této Sněmovny.**

Mluvčí se v části výpovědi na konkrétní citaci vyzdvihuje negativní vlastnosti členů PS, jako jsou pokrytectví a netolerance. Odkazuje přitom na prohlášení nejmenovaného muže, které vztahuje právě k vládě i kolegům a kolegyním z PS. Jedná se o přímou nezdvořilost zaměřenou na tvář a aspekt osobních kvalit, které mluvčí u svých adresátů zpochybňuje. Jejich pokrytectví popisuje jako nebetyčné, což zdůrazňuje mimořádnost postoje adresátů, a zesiluje tak dojem nezdvořilosti. Navíc můžu toto spojení evokovat dojem, že se mluvčí nad adresáty povyšuje.

- (35) IB: Pravda je taková, že **pan Babiš sám nechápe, proč je cenzura a potlačování svobody internetu špatně.**

V promluvě mluvčí jmenuje konkrétní osobu, na kterou je význam proslovu cílený. Je kritizován nový loterijní zákon o hazardních hrách z roku 2016, který na internetu blokoval určité webové stránky. Tehdejší ministr financí A. Babiš byl kvůli tomuto zákonu obviněn z prosazování cenzury na internetu – případ se dostal až k Ústavnímu soudu.

Mluvčí však v této promluvě adresátům – ostatním přítomným v PS – překládá, že na základě kauzy týkající se onoho zákona je A. Babiš bezcharakterní, neboť nechápe, co je špatného na cenzuře, kterou zákonem podpořil. Vyznačený projev nezdvořilosti tedy útočí na aspekt osobních kvalit tím, že naznačuje intelektuální nedostatečnost.

Záměrem bylo zdůraznit, že přístup vlády s A. Babišem jako premiérem by se neshodoval s přístupem Pirátské strany, kterou jako její předseda zastupuje I. Bartoš, a zdůvodnit tak své odmítnutí vyslovení důvěry.

- (44) DF: Obávám se, a to je smysl tohoto projevu, jedné věci. **Bojím se, že pan ministr spravedlnosti těchto na první pohled malých změn chystá využít k podřízení státního zastupitelství šéfovi vlády. A rovněž ke zjednání poslušnosti.**

Mluvčí otevřeně a přímo (slovy „bojím se“) vyjadřuje své obavy z možných následujících počínů ministra spravedlnosti. Starosti v něm vyvolává možnost podřízení státního zastupitelství premiérovi, proti kterému se v souvislosti s hlasováním o důvěře vládě staví více členů i členek PS.

Jde o kritiku ministra spravedlnosti, vůči kterému je tak vyjádřena nedůvěra. Komunikant útočí na jeho tvář, a tím zároveň na aspekt osobních kvalit jedinice. Účelem této promluvy je pravděpodobně upozornění na možná rizika a podpora názoru o nevyslovení důvěry vládě.

(45) MPA: Pátrajíc v paměti jsem si vzpomněla hned na několik příkladů toho, **kdy Andrej Babiš veřejně lhal.**

Osobou, na kterou je promluva zaměřena, je A. Babiš, na kterého se mluvčí zaměřuje opět kvůli vyjádření svých názorů, které souvisí s důvěrou a jejím vyjádřením ve prospěch či neprospěch vlády. A. Babiš je v tomto projevu otevřeně postaven před fakt, že vícekrát lhal veřejnosti jak svým kolegům, tak i té stejné veřejné mase lidí.

Vzhledem k tomu, že je prohlášení vyřčeno jako nekompromisní oznámení a kritika, jedná se o přímou nezdvořilost, kterou mluvčí útočí na tvář osobních kvalit jedince. Záměrem je pravděpodobně přinesení další výpovědi v Babišův neprospěch a zdůvodnění hlasování o nedůvěře vládě.

(46) MPA: **Sami si řekněte, zda máte to svědomí**, to nejcennější, co máte, svoji čest, hrdost a důvěru chuť, spojit **s osobou, která tak zásadně a opakovaně selhala.**

Stejná mluvčí pokračuje v rámci své rozpravy v kritice premiéra. Nezdvořile však může působit nejen zdůraznění premiérových chyb, ale také její způsob oslovení adresátů. První část výpovědi je nezdvořilá vůči adresátům – ostatním politikům přítomným ve Sněmovně. Útočí na aspekt osobních kvalit tváře tím, že zpochybňuje kvalitu svědomí a charakteru svých posluchačů, vyzývá je, a tudíž má tato výpověď nezdvořilostní funkci donucovací. Výčtem a rozvíjením ceněných vlastností by mohl na adresáty působit čím dál silnější tlak, který by mohl ovlivnit jejich názor. To by také mohlo být záměrem.

Druhá část zdůrazňuje negativní vlastnosti premiéra („zásadně a opakovaně“), a znovu tak útočí na jeho tvář, aspekt osobních kvalit jedince.

(47) MJ: Tady za mnou se před chvílí ozval pan premiér. **Pološeptem říkal: to jsou zoufalci.**

Tento projev nezdvořilosti je zvláštní, jelikož ho sice vyslovuje momentální mluvčí, ale pouze jej zprostředkovává. Původním komunikantem je zmíněný premiér A. Babiš, proto budeme za původce působení nezdvořilosti považovat premiéra. Zprostředkování komunikátu komplikuje situaci, neboť si tak nemůžeme být naprosto jisti jeho zněním a závisí na důvěře v prostředníka. V rámci této práce jsme se rozhodli považovat tuto výpověď za pravdivou a nezkrácenou.

Dá se předpokládat, že svým urážlivým prohlášením cílil na všechny předešlé mluvčí, kteří vůči premiérovi osobně či vládě vyjádřili nějaké výhrady. Pokud považujeme premiéra za původce, jedná se o nezdvořilost přímou, kterou dehonestuje míněné adresáty a označuje je za osoby, které svými kvalitami nestačí na činnost, kterou mají vykonávat. Útočí na jejich tvář a vlastnosti jejich osobností. Taková výpověď by mohla mít nezdvořilostní funkci afektivní, jelikož jí mluvčí mohl dát najevo své myšlenky a pocity (např. zlost, křivda) v reakci na projevy jiných účastníků schůze. V prostředí PS však takové označení není přijatelnou identifikací.



(50) LZ: [...] **A prezident by měl být ten, který by ho měl hledat. Místo toho prezident řekl – já budu čekat. Já budu čekat na Godota, až mi někdo přinese 101. [...]**

Mluvčí reaguje na problematickou situaci – pokud ji stručně shrneme – vláda nezískala důvěru po prvním hlasování, a tudíž prezident poskytl premiérovi čas navíc před druhým pokusem a také měl prohlásit, že bude požadovat minimálně 101 hlasů vyjadřujících podporu či toleranci vlády.

Promlouvající poslanec však tento přístup odsuzuje, hodnotí tento krok ze strany prezidenta jako pasivní a absurdní. Používá k vyjádření i metaforické přirovnání ke slavnému absurdnímu dramatu Čekání na Godota (Samuel Beckett), kdy Godotem, který je očekáván, ale nikdy se neobjeví, je ona hranice 101 podporujících hlasů. Vyjádření, které ukládá, co by prezident „měl udělat“ může být také interpretováno jako dehonestující.

Na základě výtky mířené vůči prezidentovi je tato nezdvořilá výpověď hodnocena jako útok na prezidentovu tvář a její aspekt osobních kvalit, přičemž útočí na prezidentovu zodpovědnost, charakternost a pravděpodobně mimo jiné také na pracovitost.

V následující výpovědi mluvčí zavírá svůj projev tím, že představuje scénář, který by mohl nastat – vláda, která nemá omezené působení, není jí vyslovena důvěra, ale přesto funguje, a jedinou podmínkou je, že se předseda vlády má snažit získat 101 hlasů podpory z PS. Pokud by dané hlasy nezískal, mohlo by to být podle názoru mluvčího dááno za vinu právě členům Sněmovny.

(56) JB: [...] **Považuji za ostudu, že v čele vlády chce stát člověk trestně stíhaný, který se odmítá postavit čelem ke svým problémům a namísto toho kličkuje a vymlouvá se. Považuji za ostudu, že v čele vlády chce stát člověk, který svou politickou kariéru začal voláním po transparentnosti a dodržování odpovědnosti politiků, a teď se sám standardním postupům vyhýbá. Je to pro mě ostudnější, než samotný vznik vlády, která je produktem osobní dohody vás a prezidenta Zemana. [...]**

Předseda opoziční politické strany velmi silně kritizuje premiéra. Vyčítá mnoho negativních vlastností a prohřešků, jako jsou např. nepřevzetí zodpovědnosti, netransparentnost jednání, trestní stíhání kvůli podezření z dotačních podvodů ad.

Mezi projevy nezdvořilosti v tomto případě mimo konkrétní pojmenování negativních vlastností osoby, na kterou je nezdvořilost zaměřena, patří také označení celé situace za ostudnou, čímž vším je zamýšlený recipient dehonestován. Opakováním a zdůrazňováním hodnocení charakteru kritizovaného chování jako „ostudného“ promluva získává afektivní funkci.

Dochází zde k útoku na tvář, na aspekt osobních kvalit jedince, tedy na charakternost předsedy vlády A. Babiše.

- (57) LZ: A bude sbírat [předseda vlády] 101 hlasů. **Občas se nás zeptá, jestli jsme se už polepšili a jsme připraveni něco udělat pro to, abychom tu vládu pomohli vytvořit. A když se nebudeme snažit, tak bude vládnout za trest takto pořád až na věky věků.**

Vyznění celé promluvy je značně dehonestující vůči členům Sněmovny – naznačuje, že by se mohli stát jen zbytečnými loutkami – a kritické vůči předsedovi vlády, u kterého se v představovaném scénáři předpokládá, že by mu situace vyhovovala. Útočí tak na tváře všech zmiňovaných účastníků komunikační situace, zejména na jejich osobní vlastnosti a charakter. Účelem může být zastrašit, varovat či vzbudit větší zájem o situaci a její potenciální řešení.

Následující výpověď byla vyřčena během schůze dne 16. ledna 2018, kdy pokračovala schůze z 10. ledna.

- (59) MK: Ráno před osmou hodinou pan předseda vlády, když vysvětloval svoji pozici, **osočoval všechny a všechno ze spiknutí a účelových lží a komplotu proti němu, aby byl znevěrohodněn jako předseda vlády a předseda hnutí ANO.** Samozřejmě jsem byl tradičně mezi osočovanými, na to si nestěžuji.

Tato promluva je zvláštní tím, že část, jež je projevem nezdvořilosti, je parafrázováním jiného mluvčího. Přesto se dá určit, že jako recipienti jsou opět očekáváni členové Parlamentu a vlády. Aktuálně mluvící komunikant popisuje to, jak onen předešlý mluvčí verbálně napadal své okolí ze lží. Nejsme schopni zhodnotit, jak moc agresivní byl původní mluvčí, avšak tento, jenž parafrázuje, používá silná lexika obdobného významu, jako jsou „spiknutí“ a „komplot“. Ta mohou sloužit ke zdůraznění až k zesměšnění původního mluvčího, protože mohou působit dokonce absurdně či hyperbolicky, a tudíž jsou dehonestující.

Převažuje tu útok na aspekt osobních kvalit, a to dokonce v několika vrstvách – z promluvy chápeme, že původní mluvčí (A. Babiš) obviňoval ze lží údajně všechny ve svém okolí. Dále se však současný mluvčí zmiňuje o A. Babišovi, že „osočoval všechny a všechno“, což je značně negativně zatížené vyjádření, které také můžeme chápat jako nezdvořilý útok na tvář.

Záměrem promluvy je zřejmě upozornění na nezdvořilé chování premiéra, který odmítá převzít zodpovědnost za to, že některými svými činy mohl vyvolat dojem nedůvěryhodnosti.

- (63) VK: Ale ty strany prostě musí mít snahu vládnout. Něco v zemi změnit, doručit svým voličům aspoň část svého volebního programu. **Tahle vláda to nechce, nevdá jí další protahování, nevdá jí delší fokus. [...]**

Mluvčí, vyjadřující se ke stavu a činnosti vlády i Parlamentu, předpokládá, že osazenstvo PS přítomné na schůzi je jeho recipientem. Obsahem projevu cílí na vládu a její činnost, kterou kritizuje – podle mluvčího vláda v podstatě nemá zájem o plnění

svého programu a pouze protahuje čas, během kterého není nic dokončeno nebo dotaženo do zdárného konce.

Může tím narážet mj. na sliby voličům, které vláda v čele s premiérem nedodrží, jak připomínalo již mnoho dalších mluvčích předtím. Promluva je tak pochopitelná jako negativní hodnocení vlády a kritika, které by si její členové mohli vyložit jako útok na tvář a její aspekt osobních kvalit.

Následující výpověď je zajímavá tím, že se jedná v podstatě o slovní hříčku:

(66) KV: **Nestalo se to, že někdo něco nezvládl – byl tady jmenován pan Dienstbier. Nestalo se ani to, že někdo něco zvládl – tady byl jmenován pan Chovanec.**

Až na užití záporu ve vedlejší větě (zvládl-nezvládl) a jméno se věty neliší. Tato podoba vzbuzuje pozornost a vyvolává dojem pečlivější přípravy promluvy před jejím uskutečněním. Mluvčí reaguje na uskutečňování zákona o státní službě. Začala kladným hodnocením jmenování pana Dienstbiera, ale pokračuje negativním, až nezdvořilým zhodnocením Chovance jmenování na pozici pověřeného předsedy ČSSD. Tím zaútočila na aspekt osobních kvalit pana Chovance – výpověď lze interpretovat, jako by pan Chovanec svou úlohu nezvládal a neměl dostatečné kompetence. Možnou interpretací je také to, že by mohlo jít o kritiku vlády v tom smyslu, že se jim nepodařilo jmenovat kandidáta, který by byl (v jakémkoli ohledu) vhodnější.

(68) JČ: **Pane premiére Babiši, tohle je opravdu vláda odborníků?** Tento člověk, který na resortu Ministerstva obrany **byl papírovým čertem**, vy jste z něj udělal ministra pro zahraniční věci, tak ten nám tady bude kázat, že něco dělal? [...] Ale protože **víte, že je neschopný**, tak jste tam dal paní ministryni Šlechtovou, což já vítám.

Mluvčí vyslovuje přímé a otevřené pochybnosti vůči premiérovi A. Babišovi, který je také považován za předpokládaného adresáta. Cílem nezdvořilého projevu je nicméně jiný člen vlády, a to ministr zahraničních věcí Stropnický, jenž přednesl svůj proslov před poslankyní J. Černochovou. Zmiňovaný ministr hájil práci a postupy vlády a jejích ministrů, na což J. Černochová zareagovala velmi negativně<sup>87</sup>.

Nezdvořile působí hned to, že počáteční ironickou řečnickou otázkou je adresován premiér a ne přímo kritizovaný politik. To se dá vyložit jako dehonestující vyjádření jeho nedůležitosti či takřka nesvéprávnosti. Hned poté je označen za tzv. papírového čerta (nedělá práci pečlivě, je nepořádný). Nakonec jej hodnotí jako neschopného, přičemž předpokládá, že ke stejnému názoru došel také premiér A. Babiš, protože Stropnický byl přeložen na jiné ministerstvo, aniž by tato implikace byla někdy dokázána. Tím způsobem přímo zaútočila na tvář Stropnického, konkrétně na jeho kvality a kompetence co se týče vykonávaného úřadu.

---

<sup>87</sup> Viz výpověď č. (67), str. 64.

Záměrem měla být pravděpodobně zejména kritika premiéra A. Babiše a jeho způsobu sestavení vlády, ve které podle J. Černochové chybí odborníci, a samozřejmě také silně dehonestující kritika ministra Stropnického.

V další výpovědi se ke slovu dostává samotný předseda vlády A. Babiš, který svým projevem reaguje ne jeden z předcházejících projevů. V následující promluvě se obrací konkrétně na J. Michálka, který je poslancem Pirátské strany.

(70) AB: Já se omlouvám, musím **na ty nesmysly** pana Michálka reagovat a **musím se strašně smát**. [...]

A víte, pane Michálku, já jsem měl vždycky nějaké vize. A vy neříkáte pravdu. To nebyla státní firma přece. [...] **Tak si to nastudujte a neříkejte nesmysly!** [...] **Ani základ neznáte, tak radši mlčte, když o tom nic nevíte. Jo? Nastudujte si to.**

Já jsem vymyslel Agrofert, já jsem ho založil a ten stál a padal se mnou. Stejně jako ten Petrimex. **Tak si to nastudujete. Nečtěte ty fejkky a pomluvy a sprostárny.** (Potlesk z lavic ANO.)

Hned z počátku mluvčí svého adresáta – a zároveň osobu, na kterou jsou cílené přítomné projevy nezdvořilosti – zesměšňuje. J. Michálek ve svém projevu shrnul podle údajně všech dostupných informací kariérní postup A. Babiš a zdůraznil některé jeho problematické části ohledně majetkem, resp. nesrovnalosti související s jeho nabytím.

A. Babiš však promluvu nezdvořile označuje za nesmysly, které jsou k smíchu. Postupně obvinil J. Michálka ze lži a povýšeně naznačoval jeho nevzdělanost („Nastudujte si to.“) a zesměšnil jej. Celý projev může působit agresivně, k čemuž napomáhají dodatečné donucovací otázky („Jo?“), opakování formulací či podobného lexika („nastudujte si“, „fejkky a pomluvy a sprostárny“) či zvyšování hlasu („Tak si to nastudujte a neříkejte nesmysly!“), které by se dalo předpokládat použitím interpunkčního znaménka vykřičníku. V tomto konkrétním případě si lze tuto skutečnost ověřit také na zvukovém záznamu. Navíc je mj. porušován jednacím řád, neboť A. Babiš oslovuje přímo poslance J. Michálka, a ne „prostřednictvím předsedajícího“.

Mluvčí útočí na tvář osobních kvalit, když svými odpověďmi naznačuje, že J. Michálek nemá dostatečné intelektuální předpoklady, je ovlivnitelný a neumí kriticky přemýšlet. Jeho záměrem byla pravděpodobně vlastní obrana v reakci na narážky na ne úplně legální zacházení s firmami. Obrana je však agresivní a se znatelnou snahou o ponížení adresáta. Promluva tak jednoznačně získává afektivní funkci.

(71) IB: Mně poměrně vadí, když se tady ozývá: **tak už nezdržujte a odmávněte!** Ne, protože my sledujeme vystoupení pana premiéra v médiích, kde on ráno **vypráví nějakou svoji alternativní realitu k tomu, jak s ním nikdo nejedná, jak jeho prohlášení je dobré, jak všichni lžou, sprostě lžou, jsem se dnes dozvěděl.**

Jedna z hlavních osobností opozice, I. Bartoš, odmítavě reaguje na názor, že by se měly jen zběžně přejít otázky týkající se programového prohlášení vlády, aby bylo možné co nejdříve odhlasovat vyjádření důvěry. Předpokládanými recipienty jsou přítomní členové PS, ale nezdvořilostní projevy jsou cílené na premiéra A. Babiše, který je jejich objektem.

Dehonestující je už popis ranního projevu A. Babiše, jak „vypráví nějakou svoji alternativní realitu“. To naznačuje neupřímnost, fabulaci a pokřivený popis reality, kterou I. Bartoš evidentně vnímá jinak, a premiérovu verzi tak zlehčuje. Adjektivum „alternativní“ by v daném kontextu mohlo mít spíše negativní vyznění. Mluvčí útočí na tvář, na aspekt osobních kvalit, protože zpochybňuje premiérovu upřímnost a jeho zájem o spolupráci s opozicí.

Zbytek výpovědi je parafrází vyjádření A. Babiše, který měl obvinít své okolí, resp. ostatní politiky (z opozičních stran obzvlášť), ze lži a nulové komunikace. Tím se také dopustil nezdvořilého projevu, obzvlášť pokud doopravdy zdůraznil – už tak negativní – „lež“ adverbium „sprostě“, na které dal I. Bartoš při své parafrázi důraz.

Záměrem I. Bartoše mohla být pravděpodobně snaha o dokázání, že je premiér nevyzpytatelný a nedůvěryhodný ve svém jednání a vyjadřování na veřejnosti.

(72) IB: My jsme měli tyto výhrady před všemi ve Sněmovně ve stenopisu a vy jste nám je neodpověděl. **Vy jste neodpověděl těm lidem, tak jim nelžete vy!**

Téměř na závěr promluvy se I. Bartoš obrací přímo na premiéra, který se stává adresátem výpovědi a zároveň objektem nezdvořilého projevu. Proslov graduje do podoby verbální agrese, která se projevuje v tomto konkrétním případě zvýšeným hlasem zaznamenaným interpunkčním znaménkem, zdůrazněným opakováním osobního zájmena („vy!“) a imperativem, který zároveň obsahuje obvinění ze lži.

Přímo obviňuje premiéra z neupřímnosti, a útočí tak na osobní kvality jeho tváře. Podle Culpeperových funkcí je v této výpovědi uplatněna funkce afektivní a také funkce donucovací.

(73) ZS: Tak bohužel **bývalý neúspěšný ministr obrany** není přítomen. Jsem nerad, ale bohužel, byla to jeho volba, že **jako obvykle si tady zafňukal u mikrofonu, urazil mou kolegyni a nehrdinně odešel.** (Ministr Stropnický přichází do sálu.)

Mluvčí reaguje na projevy tehdejšího ministra obrany Stropnického, který sice byl osobou, na kterou je cílena nezdvořilost, ale osloveným adresátem se nestal – pravděpodobně pouze proto, že byl v danou chvíli zrovna nepřítomen.

Stropnický ve svém projevu, na který Z. Stanjura reaguje, odpovídal na příspěvek J. Černochové, který označil za urážlivý. Mimo jiné prohlásil, že by kolegyni nerad rozplakal<sup>88</sup>, což by údajně mohla vyvolat sebemenší příčina. To Z. Stanjura označuje jako urážku a zároveň se o cílené osobě vyjadřuje jako o zbabělci .

<sup>88</sup> Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky [online]. Praha [cit. 2021-5-16].

Přímým nezdvořilým projevem je už samotné pojmenování, které zdůrazňuje selhání oné osoby v pozici, kterou byl pověřen. Dál ironizuje Stropnického jednání. Predikáty jsou negativně zabarvené, „zafňukal“ až hanlivě. Promluva je celkově silně dehonestující a útočí na tvář a osobní kvality osoby, vůči které je nezdvořilost zaměřena.

V následující výpovědi mluvčí Z. Stanjura pokračuje po příchodu Stropnického, tentokrát už jej přímo oslovuje nejen jako osobu, která je objektem promluvy, ale i jejím adresátem, přičemž formátem oslovení porušuje jednací řád.

- (74) ZS: **Pane ministře Stropnický, styďte se. Styďte se.** Takové útoky nemáte zapotřebí. Moje kolegyně nechtěla plakat. **Jestli jste tu ironii nepochopil, já vám to pak napíšu. Ono někdy ty uvozovky nejsou slyšet.** **Když jste byl tak úspěšný...** Já jsem tady slyšel mnohokrát – teď se promíjím, **nemám tak dobrý projev herecký jako pan ministr Stropnický: Co pořád máte? Vždyť ti kluci, zeptejte se, ti kluci mě mají rádi. Tak co, paní poslankyně, co pořád máte kolem té armády?** (Snaží se hrát.) – **Zeptejte se těch kluků.** (Ozývá se smích a potlesk zprava.) Je to tak.

Mluvčí promluvu ironizuje a útočí na tvář osobních kvalit adresáta, zejména na úroveň jeho dovedností, jeho důstojnost a intelektuální zdatnost, když zpochybňuje recipientovo pochopení proslovu. Dehonestuje jej jako politika a následně dehonestuje i jeho předešlé povolání, což uvedl slovy „nemám tak dobrý herecký projev“. Hereckým projevem však nazývá dehonestující zesměšňující parodování, při kterém parafrázuje některá jeho dřívější vyjádření.

Promluva (74) nabývá afektivní a zábavné funkce, která je sama o sobě v kontextu dané komunikační situace nevhodná.

Následující výpověď je ze dne 17. ledna 2018, kdy byla hlavním bodem programu schůze azylová politika Evropské unie (EU). Někteří poslanci však připomínali, že by bylo vhodné zařadit na program také jednání o žádosti o vydání dvou podezřelých z dotačních podvodů, A. Babiše a J. Faltýnka. K tomu se jeden ze jmenovaných vyjádřil mj. takto:

- (75) JFl: Nicméně nerozumím moc tady **této hysterii kolegy Kalouska**, když my dva s panem Babišem jsme jasně řekli, že chceme být vydáni, že budeme sami aktivně pro vydání hlasovat.

Očekávanými adresáty promluvy jsou přítomní členové vlády a PS, avšak osobou, na kterou je cílená přímá nezdvořilost, je M. Kalousek. Mluvčí zaútočil na jeho tvář a aspekt osobních kvalit, když jej popsal jako hysterického.

Adresát je tak dehonestován, protože jeho jednání je zesměšněno a označeno za přehnané. Účelem takového projevu bylo pravděpodobně snížení serióznosti výpovědi M. Kalouska a jeho požadavků, popř. záměrem mluvčího mohlo být obrácení pozornosti k jinému problému.

Schůze se později soustředí právě na azylovou politiku a revizi nařízení zvaného Dublin IV. Úprava nařízení spočívá velmi zjednodušeně v tom, že žadatel o azyl dostane při vstupu do EU na výběr ze čtyř zemí, ve kterých je v dané chvíli nejnížší počet žadatelů.

(78) TO: Taky by mě zajímalo, co dělala naše diplomacie. Vždyť tyhle plány se pekly celý loňský rok. Naše diplomacie spala? Anebo souhlasila? Netuším. Víme jen jedno. **Opět hanebně selhala. Selhala reprezentace státu jak v Bruselu, tak i v Černínském paláci.**

Mluvčí, jenž je předsedou strany SPD, promlouvá ke všem přítomným v PS, ale adresátem je Ministerstvo zahraničních věcí, do jehož mandátu spadají diplomatická jednání či setkání. Kritizuje znění nařízení a viní diplomacii ČR, že se nepostarala o přijatelnější podmínky pro občany ČR.

Přímá nezdvořilost se projevuje ne jen samotnou kritikou, ale hlavně tím, že informace o selhání je opakována a že je selhání popsáno mj. jako hanebné, což je silné negativní evaluativum. Důraz je také dodáván dvojitým spojovacím výrazem jak – tak, kterým mluvčí metaforicky vyslovuje, že selhala reprezentace státu, vlády a diplomacie před českými občany i před institucemi EU.

Účelem promluvy pravděpodobně byla pouze ona afektivně působící kritika, kterou je uskutečněn útok na tvář diplomacie jakožto instituce a její kvality.

(83) OB: A já bych poprosil pana Okamuru, aby mi do toho nekecal, neskákal mi do řeči a choval se slušně! Děkuji.

Mluvčí navazuje na debatu ohledně žadatelů o azyl v ČR. Za recipienty jsou považováni všichni v PS, avšak v konkrétní výpovědi je jako adresát osloven přímo T. Okamura, který se tak stává cílem projevu nezdvořilosti.

Během faktické poznámky byl mluvčí zřejmě vyrušen cizím hovorem – který je sám o sobě vzhledem k dané komunikační situaci také nezdvořilý – a ohradil se. Svoji připomínku začíná standardně zdvořilou formulací „poprosil bych“, ale pokračuje hovorovým predikátem a obecně kritikou chování adresáta. Nezdvořilé je také jeho přímé oslovení, jelikož tím porušuje jednací řád Sněmovny, na což je také později upozorněn. Interpunkční znaménko naznačuje, že by mluvčí mohl zvýšit hlas, a díky dostupnému zvukovému záznamu jsme si ověřili, že je tato dedukce pravdivá.

Výpověď je útokem na tvář T. Okamury, na aspekt osobních kvalit, jmenovitě na ohleduplnost a tzv. slušné chování, které se projevuje dodržováním konvenčně a kulturně zažitých pravidel etikety.

(86) KS: Je na čase, abychom začali vážně a seriózně jednat. **Nechovat se jako malé dítě na nočníčku, které řve na maminku „ne, ne, ne, ne, ne, ne, ne, nechci udělat!“**, nýbrž jednat politicky.

Poslanec K. Schwarzenberg reaguje na střety opačných názorů na revizi nařízení Dublin IV, kdy se zástupci některých politických stran vyjádřili tvrdě proti jeho

zavedení a jiní naopak, jak už bylo a bude zmíněno v dalších výpovědích v rámci analýzy.

Za adresáty jsou přirozeně považováni ostatní přítomní poslanci a poslankyně na schůzi. Mluvčí kritizuje chování politiků, popisuje je jako vzteklé a dětinské a vyzývá k rozváznému politickému jednání založeném na rozumu. Zmiňované kritizované chování zesměšňuje přirovnáním k dítěti a předváděním, až parodováním dětinského odmítání. Protože právě takovým projevem porušuje konvence související s formou vyjadřování v dané komunikační situaci, je výpověď označena za nezdvořilou. Útočí na tvář adresátů, na aspekt osobních kvalit, a to zejména na jejich důstojnost, charakter a profesionalitu.

Na výpovědi je nejzajímavější fakt, že mluvčí se kriticky obrací nejen např. proti opoziční politické straně nebo proti politikovi, vůči kterému by choval osobní zášť motivovanou rozdílností názorů nebo minulými činy, ale také proti sobě samému. Přinejmenším se takovým způsobem dá interpretovat použití inkluzivní 1. os. plurálu.

Záměrem mluvčího je pravděpodobně poukázání na absurdní a dětinské reakce, které nejsou v prostředí vrcholné politiky na místě. Dá se předpokládat, že jeho cílem je, aby se osoby v politice takovému chování vyhýbaly.

(87) KS: **My se chováme poněkud směšně**, dámy a pánové.

Mluvčí v rámci stejné promluvy pokračuje s kritikou chování a jednání. Přímo nazývá chování adresátů jako směšné – to můžeme označit jako dehonestující projev nezdvořilosti, který ještě posiluje vyznění předešlé výpovědi. Výraz „poněkud“ by se dal považovat za pokus o zmírnění dehonestujícího hodnocení. Typ útoku a cíl promluvy se od předešlého projevu K. Schwarzenberga neliší.

Následujících několik výpovědí bylo vybráno ze stenoprotokolu schůze, která se odehrála 1. března 2018.

(91) AB: Tak prosím vás, **nedávejte mi přednášky** a zkuste mít jiný program než Babiš a Čapí hnízdo. **Máte vůbec nějaký program?** [...]

Výpověď byla vybrána z ústní interpelace<sup>89</sup>, jejíž formát je postaven na konfliktu mezi vládou, resp. předsedou vlády, a ostatními poslanci a zástupci politických stran (převážně opozičních).

Mluvčí, jenž je premiérem, reaguje na příspěvky ze strany opozice. Jeho reakce je útočná, přestože z úhlu pohledu mluvčího by mohla být interpretována jako sebeobranná. Svým odmítnutím připomínek či poučení může působit arogantně. Primárně zdvořilou formulaci, jako je prosba, ironizuje. Na závěr této části výpovědi se ptá na existenci programu opozice a zpochybňuje ji, přestože zcela jistě ví, že program mají. Otázka tak může mít spíše zesměšňující dehonestující funkci. Přítomné nezdvořilé projevy jsou útokem na aspekt kvalit, při kterém zpochybňuje intelekt opozice a jejich profesionalitu.

<sup>89</sup> Viz kapitola 3 Charakteristika veřejných mluvených projevů v PS.



Obdobně pokračuje i v další zaznamenané výpovědi.

(93) AB: A zase to Čapí hnízdo. **No směšné vystoupení.**

Předseda vlády zlehčuje obsah příspěvku poslance J. Michálka, který se vyjadřoval k věci obsazování významných pozic ve státní správě. V té souvislosti se J. Michálek zmínil o obsazování lidí, kteří mají menší či větší vztahy se společnostmi z holdingu Agrofertu, do pozic ve státní správě, aniž by došlo ke spravedlivému výběrovému řízení.

Takové prohlášení předseda vlády odmítá, podobné korupční praktiky slovně důrazně odsuzuje a nazývá je směšnými, čímž se dopouští přímého nezdvořilého projevu. A. Babiš ve vybrané výpovědi reaguje na jednu z částí předešlé promluvy, a to na zmínku o Čapím hnízdě, která pravděpodobně měla být narážkou na známou kauzu. Odpověď mluvčího by mohla být interpretována jako otrávená, k čemuž vyzývá obzvláště počátek „A zase to...“.

Svým hodnocením útočí na tvář J. Michálka a aspekt osobních kvalit, protože adresát jej může vnímat jako útok na své schopnosti. Směšným bylo označeno celé vystoupení, a to působí dehonestujícím způsobem vůči jeho původci.

Mluvčí odpovídá na další příspěvky v rámci ústní interpelace, tentokrát však na schůzi, jež se odehrála 19. dubna 2018.

(94) AB: I pan Kalousek mě šokuje tím, že on byl ministr financí, a tady **brutálně lže**, že těch 167 miliard nároku nemají finanční krytí.

Předpokládanými adresáty jsou sice pravděpodobně všichni v PS, ale osobou, vůči které je zaměřena přítomná přímá nezdvořilost, je konkrétně jmenovaný M. Kalousek. Premiérovi byly připomenuty nejasnosti ve financích, na což A. Babiš reaguje obviněním ze lži.

Výpověď spočívá ve vyvrácení jednoho tvrzení jiným. Pro analýzu je nejdůležitější silně emočně zabarvené adverbium „brutálně“, které hodnotí a zdůrazňuje vážnost oné údajné pronesené lži. Jedná se o útok na tvář M. Kalouska a její aspekt osobních kvalit, kdy mluvčí útočí na důvěryhodnost recipienta.

(95) MK: Mě by vážně zajímalo, **pane trestně stíhaný premiére, jestli to skutečně nevíte, anebo jestli to víte a lžete zcela úmyslně. [...] Prostě lžete nám tady!** A lžete veřejnosti, když říkáte, že to jízdné nebude na úkor jiných položek. Bude! Stejně tak lžete u té ekologie.

Podobnou situaci ukazuje další výpověď, pro stejné dvě osoby se tentokrát role obrací. Mluvčí M. Kalousek je ten, který útočí na předsedu vlády s tvrzením, že lže. Problematickým tématem je stále zacházení s vládním rozpočtem a nejasný původ některých částek, které jsou podle A. Babiše údajně v pořádku.

Promluva se výrazně liší oslovením – v tomto příkladu je oslovení ironizované až sarkastické a dá se předpokládat, že byla schválně zdůrazněna a připomenuta informace, že je premiér trestně stíhaný. Mluvčí tak mohl učinit např. proto, aby

naznačil nedůvěryhodnost adresáta. Dalším důvodem pro takové úmyslné oslovení by mohl být jednoduše osobní útok.

Jak oslovení, tak obvinění ze lži jsou útoky na tvář adresáta, a tedy útoky na jeho důvěryhodnost a profesionalitu jako na vlastnosti, které jsou zahrnuty v aspektu osobních kvalit tváře.

### 6.1.2 Aspekt sociální identity

Následující výpovědi jsou vybrány ze dne 27. dubna 2012 z rozpravy o žádosti vlády ČR o vyslovení důvěry.

- (5) DR: [...] tady spíš než o přeběhnutí jde o neuvěřitelné setrvávání. **Něco asi jako když vás chytne klíště, tak tady se paní Peake a lidé kolem ní drží moci a funkcí, jako klíšťata se drží třeba vaší šíje.** Takže v tom je ten problém, protože pokud pan poslanec Huml přeběhl, tak přeběhl ze zámku do podzámčí. To myslím, že žádnou výhodu mu nepřineslo a žádnou funkci **tuplem** ne!

Víte, paní místopředsedkyně Peake, možná byste se měla zamyslet. **Vy ještě nemáte to nové jméno pro svoji stranu, co kdybyste se jmenovali klíšťata?** (Smích a potlesk zejména v levé části sálu.)

Mluví se vyjadřuje negativně vůči konkrétní jmenované představitelce z opoziční politické strany a jejím kolegům a kolegyním. Útočí tedy na aspekt sociální identity tváří konkrétní politické strany<sup>90</sup>. Její členy přirovnává ke klíšťatům, což je bezesporu dehonestující vyjádření. Také se přiklání k použití hovorového jazyka, což se projevuje nejvýrazněji v lexiku, konkrétně slovem „tuplem“<sup>91</sup>. Pokračuje s přímým oslovením adresáta, načež navazuje nezdvořilým výsměšným návrhem.

- (11) JCh: Přitom **jste do politiky přinesli fízlování, nahrávání, uplácení vlastních poslanců, okrádání svých poslaneckých asistentů a na vysoké úřední posty jedince s pravicově extremistickou minulostí.**

Komunikant v rámci rozpravy o vyjádření důvěry vládě usuzuje, že nebude mluvit o větších (přestože opozičních) politických útvech, jako byli např. ODS, ale chtěl vysloveně okomentovat počínání strany VV. Tuto stranu – a tím i všechny její členy – přímo obviňuje z ilegálních praktik, jako jsou uplácení či krádeže. Ve výpovědi tento útok působí nezdvořile, neboť je dehonestující a je zaměřený na tvář, a to konkrétně na samotnou identitu dané politické strany. Jedná se tedy o útok na aspekt sociální identity politického útvaru.

<sup>90</sup> LIDEM – liberální demokracie. LIDEM byla založena částí vedení a poslanců z VV (Věci veřejné).

<sup>91</sup> Tuplem, tj. dvojnásobně, o to víc. HUGO, Jan. *Slovník nespisovné češtiny: argot, slangy a obecná mluva od nejstarších dob po současnost: historie a původ slov*. Praha: Maxdorf, 2006.

Dojem nezdvořilosti také může umocnit použití nespisovných prostředků, jako je např. fízlování, tj. špehování<sup>92</sup>, které konkrétně patří mezi argotické výrazy.

Podobně v následujícím příkladu mluvčí pokračuje v kritice politické strany VV.

(12) JCh: **Dělali jste a děláte politiku jako amatéři.** V pondělí říkáte to a ve středu zase něco jiného. [...]

Ve vložené výpovědi bylo vyřčeno jednoznačné hodnocení ve významu, že příslušníci oné cílové strany nemají dostatečnou profesionální průpravu, vlastnosti a dovednosti. Jelikož se však jednalo o politickou stranu, jež měla zastoupení v Parlamentu ČR, dalo by se předpokládat, že jsou přinejmenším někteří s politikou na profesionální úrovni seznámeni. Označení za amatéry se tak dá považovat za útok na tvář a její aspekt sociální identity. Podle Culpeperova přístupu má tento projev funkci nezdvořilosti institucionální, jelikož v komunikační situaci vyvolává asymetrii mezi nadřazujícím se mluvčím a osobou, na niž je nezdvořilý projev zaměřen.

Následujícím příkladem se přesouváme ke schůzi, na které byla projednávána žádost vlády ČR o vyslovení důvěry a jež se konala 10. ledna roku 2018.

(18) JM: Vážení kolegové, **nejprve mě pobavilo, že tady KSČM protestuje proti revolučnímu právu. Tak to byl spíš takový bonmot.**

Mluvčí na počátku své promluvy poukazuje na paradox mezi historií strany KSČM a jejich současným přístupem (protest vůči revolučnímu právu). Explicitně a doslovně vyjadřuje své pobavení, které však může vzhledem ke komunikační situaci a danému prostředí působit nepatřičně, a tudíž nezdvořile. Nezdvořilostní funkcí je funkce zábavná.

(29) TO: [...] **Zástupci těchto stran by tedy měli také stát na hanbě a mlčet.**

Adresátem promluvy jsou nejmenovaní zástupci konkrétních politických stran (ČSSD, ODS, ANO). Mluvčí vůči nim vyjadřuje své výhrady na základě podezření z nelegálního zacházení s dotacemi ze strany právě zmiňovaných celků.

Slovním spojením „stát na hanbě“ by mluvčí mohl mít na mysli pravděpodobně význam „stydět se“ či „být potrestán“.

(30) TO: [...] **Jednání představitelů této vlády je stejně pokrytecké jako výkřik jakéhosi pána na prosincové pididemonstraci** proti naší mezinárodní konferenci zástupců evropských vlasteneckých parlamentních stran v Praze, [...]

Představitelům vlády je jako adresátům vyčítáno pokrytecké jednání v souvislosti s jejich přístupem vůči toleranci a mj. podezřelému zacházení s dotacemi. Jedná se tedy o přímou nezdvořilost, kterou mluvčí útočí na tvář a aspekt osobních kvalit ministrů a ministryň. Celé slovní spojení „výkřik jakéhosi pána na pididemonstraci“ působí

<sup>92</sup> HUGO, Jan. *Slovník nespisovné češtiny: argot, slangy a obecná mluva od nejstarších dob po současnost: historie a původ slov.* Praha: Maxdorf, 2006.

dehonestujícím dojmem, jelikož ukazuje nulový respekt vůči lidem na demonstraci, kteří zastávají diametrálně rozdílný názor než mluvčí.

Záměrem této výpovědi mohlo být poukázání na to, že se představitelé vlády chovají stejně „nizkým“ způsobem jako „jakýsi pán“ a že nejsou lepší a nedodržují určité morální zásady, ačkoli by měli, tudíž jde o určité zneuctění či dokonce zesměšnění.

Projev mluvčího obsahuje přímou nezdvořilost, ačkoli nejmenuje konkrétní osoby, a útočí jí na tvář sociální identity adresátů.

- (58) MN: Tak je vidět, **kdo tady vede obstrukční jednání**, jaký je cíl, že nevíte, co je hodnotou mandátu poslance, **ale konáte pouze v zájmu svého šéfa bez ohledu na to, že jste sami slibovali** ve svém slibu poslance, že budete jednat podle svého nejlepšího vědomí a svědomí a v zájmu lidu České republiky.

Poslanci v PSP ČR jsou považováni za adresáty této promluvy, ale nezdvořilost je zaměřena proti politickým stranám (hnutím) ANO a SPD. Mluvčí kritizuje postup mandátového a imunitního výboru a opakované zamítání možných termínů hlasování o jednání o A. Babišovi a J. Faltýnkovi ve vztahu k podezření z dotačních podvodů. Obviňuje strany z úmyslného maření jednání ve prospěch stíhaných politiků.

Nezdvořilá jsou přímá upozornění na manipulaci i nedodržování povinností a slibu vázaných s funkcí poslance, ke kterým se příslušníci zmíněných politických útvarů zavázali při nástupu do funkce.

Je tak uskutečněn útok na tvář sociální identity, protože poslanci, proti kterým se mluvčí obrací, jsou konfrontováni s tím, že nedodržují kladné vlastnosti a normy platné pro jejich sociální postavení.

Poslední výpověď, která je zařazena mezi projevy přímé nezdvořilosti, jež útočí na aspekt sociální identity, byla vybrána ze schůze, která se odehrála 17. ledna 2018, kdy hlavním bodem programu bylo projednávání azylové politiky.

- (85) MF: Já bych chtěl prostřednictvím pana předsedajícího upozornit kolegy z SPD, že dnes o Dublinu IV píšou všechna velká média v České republice, takže si **skutečně nemyslím, že vaše teze "médiá mlčí" je pravdivá.**

V nalezené výpovědi mluvčí jako své adresáty oslovuje „kolegy z SPD“ a reaguje na jejich dřívější výrok. Ten označuje za nepravdivý. Může se jednat o neutrální konstatování, ale podobné vyjádření může být také pochopeno jako obvinění ze lži, což je nezdvořilý projev ve formě útoku na tvář. V tomto případě by se tedy jednalo o útok na osobní kvality, a to konkrétně na důvěryhodnost členů SPD.

### 6.1.3 Aspekt vztahový

U vztahového aspektu jsou mluvčím zpochybněny hodnoty vztahů, které by měl adresát vykazovat. V předkládané výpovědi se prezident Miloš Zeman v rámci

promluvy k začátku povolebního období vyjadřuje vůči zvykům politiků, uděluje poučení i rady.

- (20) MZ: Poslední, co chci v rámci tohoto přání říci, **je jedna nezdvořilá poznámka. Nemám rád, když politici přijdou do podniku, setkají se s vedením tohoto podniku a nesetkají se se zaměstnanci. Nemám rád, když politici přijdou do města nebo obce, setkají se s místním zastupitelstvem a nemají odvahu, možná čas, setkat se s občany. [...]**

Mluvčí explicitně oznamuje, že bude nezdvořilý, což může působit jako ironizované prohlášení, kterým dává najevo, že si takovou poznámku může dovolit. Následně přímo kritizuje chování, které se mu nelíbí. Svými pochybnostmi útočí na tvář a její aspekt vztahový, jelikož kritizuje předpokládané vztahy mezi politiky a občany-voliči. Záměrem je pravděpodobně motivovat ke zlepšení kontaktu s širokou veřejností, ale také by tím mohl chtít poukázat na vlastní dlouholetou politickou praxi.

- (61) VK: Mě ani příliš nezajímá, k čemu nakonec dojdou, protože si řekněme upřímně, **že tři čtvrtiny všech evropských dotací je zlodějina.**

V této výpovědi se mluvčí vyjadřuje k problematice dotací. Ty, které nakonec připadly Agrofertu, přezkoumávají právníci – jejich závěr však mluvčího nezajímá, protože celkově systém dotací EU hodnotí negativně a označuje ho expresivně jako „zlodějinu“.

Kritika podobného rázu se dá popsat jako útok na tvář instituce EU, a to konkrétně na vztahový aspekt, protože zpochybňuje fungování správného vztahu instituce vůči jejím povinnostem.

- (69) PBě: A ještě mi dovolu, abych znovu vyzval ministry, kteří tady byli osloveni s dotazy, aby na ně odpověděli, protože vláda se zodpovídá Sněmovně. **A jestliže ignorujete dotazy, které na vás tady padly, tak je to neúcta a pohrdání Poslaneckou sněmovnou!**

Mluvčí považuje za své recipienty všechny přítomné, oslovovanými adresáty jsou však ti členové vlády, vůči kterým byly vzneseny otázky. V rámci schůze o projednání žádosti o hlasování pro vyslovení důvěry vládě bylo vládě a jejím členům položeno mnoho dotazů. Ve výpovědi výše mluvčí reaguje na to, že se na tyto otázky nedostalo ze strany vlády žádné odpovědi.

Nereagování komunikant interpretuje jako možnou ignoraci, kterou by však – pokud by se taková domněnka potvrdila – považoval za neúctu a pohrdání PS. Podráždění vyvolané domnělou ignorací dává najevo zvýšeným hlasem, čímž se naplňuje afektivní funkce výpovědi.

Svým až agresivním projevem útočí na tvář adresátů – přestože se však jednalo pouze o konkrétní osoby, které byly osloveny s otázkami, na závěr jsou všichni členové vlády považováni za osoby, které pohrdají PS jako institucí. Primárně někteří z nich ani nemuseli být osloveni, ale navíc dosavadní nezodpovězení může mít i jiný důvod, než

jakým je nedostatek respektu vůči PS. Z toho důvodu je tento útok považován převážně za útok na vztahový aspekt tváře, a to na vzájemný vztah mezi ministry a Sněmovnou.

- (81) RR: Nejvíce mě na tom znepokojuje to, že takto připravovaná **hanebnost** byla a je připravována potichu a všechna média hlavního proudu o tom informují pouze okrajově, pokud vůbec. O takovýchto **hanebnostech** se vždy mlčí, aby občané nic nevěděli.

Poslanec R. Rozvoral promlouvá k adresátům přítomným v PS v rámci rozpravy o změně azylové politiky a o revizi Dublinského protokolu. Připravovanou úpravu protokolu označuje za hanebnost, což je silné negativně evaluativní lexikum.

Nezdvořilost je v práci chápána jako útok na tvář, v tomto případě je to pravděpodobně útok na tvář EU a její vztahový aspekt vůči ČR. Kritikou je zaútočeno na předpokládaný dobrý a vzájemně respektující vztah EU a ČR, protože implikuje, že EU v tomto případě tento vztah svým jednáním narušuje. Mluvčí považuje záměr zmiňované revize za nebezpečný a ohrožující pro občany ČR.

- (84) OB: Jenom jsem chtěl říct, že tady **zaznělo slovo multikulti fašista**. [...] V roce 2008, kdy Evropská unie slavila rok multikulturalismu, tak jednou z tváří multikulturalismu v České republice byl Tomio Okamura. Já si myslím – **nevím, jestli ho tedy považujete za fašistu, za multikulti fašistu nebo jenom za multikulti**.

Mluvčí reaguje na dřívější promluvu poslance L. Volného, která byla uskutečněna během stejné schůze. Volný mimo jiné prohlásil, že k – z jeho pohledu nežádoucímu – multikulturálnímu obohacení dochází buď primitivně pouličním násilím v konkrétních zónách ve městech, nebo také sofistikovaně pomocí „domácích fanatiků multikultifašismu na naší politické scéně“<sup>93</sup>.

O. Benešík toto prohlášení ironizuje a připomíná, že předseda strany SPD, již je L. Volný členem, byl svého času symbolem multikulturalismu v našem státě. Nezdvorně, takřka posměšně, upozorňuje na protiřečící si vyznění politiky členů SPD, a ptá se, jestli tedy svého předsedu strany považují za „multikulti fašistu“, nebo ne.

Z kontextu vyplývá, že adresátem promluvy by mohli být pouze členové politické strany SPD, jelikož mluvčí odpovídal na jednoho z členů a zároveň ve své promluvě zmiňoval jejich předsedu. V takovém případě by byl nezdvořilostní útok na tvář realizován proti členům strany SPD s převážným zaměřením na vztahový aspekt, kdy se jedná o vztah mezi členy SPD a jejich předsedou T. Okamurou. Zpochybňuje to, jakým způsobem by mohli o předsedovi strany přemýšlet.

---

<sup>93</sup> Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky [online]. Praha [cit. 2021-5-16].

Následující výpovědi byly sebrány ze schůze, jež se odehrála 1. března 2018.

(88) AB: Tak si to nastudujte, **kluci**.

Součástí ústní interpelace jsou dotazy, které některému z vládních zástupců (většinou předsedovi vlády) přednášejí ostatní členové vládního aparátu. Předseda vlády či případný jiný recipient dotazu má možnost ihned odpovědět a reagovat. To vše by mělo proběhnout v rámci mantinelů vytyčených konvenčně zaběhnutým pořádkem i oficiálním jednacím řádem.

Předseda vlády však na některé otázky reaguje dehonestujícím způsobem. V nalezené výpovědi je nejvýraznější částí oslovení, které nekoresponduje s normami platnými v daném typu komunikační situace. Své adresáty oslovuje familiárně „kluci“, čímž může implikovat např. to, že jeho „protivníci“ nejsou dostatečně zralí či vzdělaní, nebo že nejsou dospělými soběstačnými jedinci. Označení „kluci“ by v jistých situacích mohlo být chápáno jako důvěrné a přátelské, ale vzhledem ke kontextu, kdy mluvčí opakovaně připomíná údajnou nedostatečnou informovanost nebo kvalifikaci recipientů, takový význam vylučujeme.

Imperativ v dané komunikační situaci též působí jako projev nezdvořilosti. Oslovení je spolu s imperativem útokem na tvář adresátů, a to na vztahový aspekt, protože mluvčí narušuje dynamiku vzájemného vztahu. Protože adresáty jsou také politici a členové PS, předseda vlády by neměl vytvářet tlak, a vynucovat si tak silnější roli.

(89) AB: Vy jste řekli, že budete v opozici, **budete stále kritizovat, tak my to za vás odmakáme, kluci**.

Stejný mluvčí při ústní interpelaci kritizuje řečníky opoziční politické strany. Přestože se jedná o pozici, vzhledem k funkcím v PS by měli být považováni za profesionálně rovnocenné komunikační partnery.

Ve vybrané výpovědi se však vyskytuje hned několik projevů nezdvořilosti, které vyvolávají opačný dojem. Předseda vlády negativně hodnotí přístup zástupců opozice, dehonestuje je a naznačuje jejich neschopnost. Nezdvořile působí také opakování zájmena „vy“, popř. odpovídajícího tvaru predikátu, kterým je vyvoláván tlak. Promluva tak působí rozčileně a afektivně. Tomu napomáhá také použití hovorového (původně argotického) „makat“<sup>94</sup>, resp. „odmakat“ neboli odpracovat. Možnou interpretací je např. to, že opozice si jen stěžuje, ale fakticky nic neudělá.

Již výše rozebíraným projevem nezdvořilosti je také oslovení „kluci“, které je pro danou komunikační situaci nevhodné a vyvolává mezi komunikanty nežádoucí mocenskou asymetrii.

Ze všech projevů nezdvořilosti je velmi výrazným útok na aspekt osobních kvalit, který se projevuje kritikou chování opozice a negativním vyjádřením o jejich jednání,

<sup>94</sup> HUGO, Jan. *Slovník nespisovné češtiny: argot, slangy a obecná mluva od nejstarších dob po současnost: historie a původ slov*. Praha: Maxdorf, 2006.

které je hodnoceno jako nedostatečné. Za zajímavější však považujeme také přítomný útok na vztahový aspekt, kdy mluvčí útočí na vztah vlády a opozice v tom smyslu, že opozice nenaplnuje očekávání daná svou rolí.

## 6.2 Nepřímá nezdvořilost

Nepřímá nezdvořilost se vyznačuje primárně nejednoznačnými výpověďmi, nezdvořilým obsahem či využitím prostředků, které při jisté interpretaci mohou působit nezdvořile.

Jednotlivé výpovědi jsou rozděleny podle toho, na který aspekt tváře adresáta mluvčí útočí.

### 6.2.1 Aspekt osobních kvalit jedince

V následující výpovědi je nezdvořilost přítomna v nepřímé formě. Část výpovědi níže je projevem nepřímé nezdvořilosti, konkrétně ironie, kdy se komunikant vyjadřuje navenek zdvořile, protože gratulace patří mezi zdvořilá konvencionalizovaná vyjádření, avšak opačným obsahem získává výpověď nezdvořilý význam. „Tento výsledek“, jenž mluvčí zmiňuje, podle jeho názoru zavinila vláda a je špatný. Tím útočí na tvář adresáta-vlády a její aspekt kvalit.

(2) LZ: [...] **Gratuluji vám k tomuto výsledku!** [...]

Část další výpovědi byla analyzována již výše, jelikož patří mezi projevy přímé nezdvořilosti. Tato první část je však kvůli použití silné ironie zařazena k nepřímé nezdvořilosti – mluvčí přirozeně vzhledem ke kontextu, kde je kritizována činnost vlády v souvislosti s (ne)vývojem, uhýbá od přímočarého vyjádření k ironii.

(6) DR: Někdo by mohl říct, že **pan poslanec Stanjura je trochu nechytřý, někdo by mohl říct, že naopak záměrně manipuluje, a že je tedy neférový.** [...]

Přítomný příklad je ukázkou nepřímé nezdvořilosti. Mluvčí jako by se naoko snažil o dodržení charakteristik útvaru veřejné promluvy, které však obsahově porušuje a také se od obsahu distancuje. Vyjadřuje se k vlastnostem konkrétně jmenovaného poslance, Z. Stanjury, a ironizujícím způsobem nepřímo negativně hodnotí jeho intelekt. Jedná se tedy o útok na adresátovu tvář, a to konkrétně na aspekt osobních kvalit jedince.

Dále mluvčí předpokládá domněnku potenciální třetí strany („někdo by mohl říct“), kterou adresáta nepřímo obviňuje z nespravedlnosti a manipulace a zároveň se od daného výroku distancuje. Jedná se tedy o nepřímý nezdvořilý útok na adresátovu



tvář, který zpochybňuje jeho osobní kvality. V rámci stejné výpovědi je obvinění o manipulaci faktickými informacemi ve vlastní prospěch řečeno ještě jednou<sup>95</sup>.

Výpověď by tak mohla mít nezdvořilostní funkci donucovací v tom smyslu, že se mluvčí snaží manipulovat názorem adresáta vůči jmenovanému oponentovi.

(8) DR: Protože skutečně asi nejsem sám, kdo má pocit, a vážný pocit, že na **to, co předvádí tato vláda, se fakt nedá dívat.**

Mluvčí nepřímo kritizuje jednání třetí strany (vlády) a odsuzuje jej – jedná se hlavně o nedodržení předvolebních slibů, zvyšování daní, zapříčinění rostoucích preferencí komunistů apod. K takovému vyjádření získal poslanec příležitost na schůzi k žádosti vlády ČR o vyslovení důvěry.

Adresátem, ke kterému mluvčí promlouvá, je však osazenstvo přítomné v Parlamentu ČR. Nezdvořilost je považována za nepřímou, protože pouze díky znalosti kulturního kontextu chápeme, že „na to se nedá dívat“ se ztotožňuje se silným negativním hodnocením. D. Rath tak útočí na tvář vlády a obzvlášť na její aspekt kvalit, protože recipient může implikovat, že mluvčí očekával prokázání lepších dovedností a schopností vlády.

(10) DR: Já jsem myslel, že dnes budu mít příležitost se zeptat pana ministra Kalouska – **který někde asi má něco důležitějšího na práci, třeba si poměřuje hladinu v těch svých lahvích, jestli se příliš rychle nevypařují, když sám je nemůže konzumovat** – tak v té souvislosti bych se ho chtěl zeptat [...]

Stejný mluvčí dokonce ve stejné rozpravě s nezdvořilostními jevy pokračuje. V příkladu této výpovědi je útok mířený na zmíněného tehdejšího ministra financí M. Kalouska. Vsuvka ironizuje adresátův přístup k zaměstnání a práci – mluvčí tím kritizuje fakt, že M. Kalousek není u rozpravy přítomen. Zároveň jej nepřímo zesměšňuje a naznačuje nezdravou zálibu v návykových látkách, resp. alkoholu. Tím vším útočí na tvář a její aspekt osobních kvalit jedince, dehonestuje ho a také předkládá ukázkou zábavné nezdvořilosti. Tuto nezdvořilou vsuvku lze interpretovat jako pokus o ponížení osoby, na kterou je nezdvořilost cílena.

(12) JCh: [...] **Není nic horšího, než být směšný.** [...]

Komunikant v rozpravě, ze které byla sebrána tato výpověď, kritizuje politickou stranu VV a její členy. Vyvolává asymetrii a dojem vlastní nadřazenosti, když cíle své promluvy mj. označí za amatéry. V kontextu se dá porozumět, že nepřímo označuje adresáty za směšné, a to zejména kvůli jejich nestálosti a neprofesionálním praktikám. Tím je dehonestuje, a tak si můžeme troufnout vyhodnotit, že mluvčí vůči svým adresátům (straně VV) nechová respekt. Jedná se tedy o útok na aspekt osobních kvalit.

Následující příklad je ze schůze, kde se projednávala žádost vlády ČR o vyslovení důvěry a která se konala 10. ledna roku 2018.

<sup>95</sup> Viz kap. 6.1.1 Přímá nezdvořilost – aspekt osobních kvalit jedince.

- (14) IB: My se jednoduše domníváme, že je zásadní rozdíl, když se hlasuje o důvěře či nedůvěře vládě, **jestli v danou chvíli tuto vládu představuje Poslanecké sněmovně premiér, který je trestně stíhaný, nebo není.**

Mluvčí, jenž je předsedou opoziční politické strany, vyjadřuje své pochybnosti o samotné žádosti o vyslovení důvěry. Připomíná, že premiér by mohl být trestně stíhanou osobou, což by nemělo být ignorováno. Výpověď se dá interpretovat jako pokus o zastavení či odložení vyslovení důvěry před tím, než se vyjasní, jaká jsou stanoviska orgánů<sup>96</sup> (mandátový a imunitní výbor), které mají podobné situace ošetřovat. Cílem nezdvořilého komunikátu je zcela jistě premiér, na jehož tvář výpověď nepřímou útočí – jelikož zpochybňuje premiérovu bezúhonnost, útok je zaměřen vůči aspektu osobních kvalit.

Premiér je trestně stíhán kvůli podezření ze změny správy čerpání dotací EU ve svůj prospěch.<sup>97</sup> Na tuto skutečnost naráží i následující promluva.

- (15) JFr: [...] Skutečně není důvod, aby se toto jednání protahovalo a poslanci Babiš a Faltýnek **se v Poslanecké sněmovně schovávali před spravedlností.**

Mluvčí se negativně vyjadřuje k problematickému protahování řešení obvinění dvou v příkladu zmiňovaných poslanců. Nezdvořile působící promluvou je až závěrečná fráze „schovávat se před spravedlností“. Při interpretaci můžeme předpokládat její negativní vyznění, které jako by naznačovalo, že ti, kteří se „schovávají“, jsou vinni. Tím nepřímou útočí na tvář zmiňovaných poslanců na aspekt osobních kvalit, a to na jejich důvěryhodnost. Záměrem by pravděpodobně mohlo být zařazení žádosti o vyslovení souhlasu PS k trestnímu stíhání na první místo v programu.

Následující výpovědi (25) a (26) navazují na podobné, jež byly rozebrány mezi projevy přímé nezdvořilosti, a to (21) až (24). Také byly vyřčeny na schůzi o žádosti vlády ČR o vyslovení důvěry v jedné stejné rozpravě a stejným mluvčím.

- (25) MK: To, že si vláda v tom programovém prohlášení vůbec neláme hlavu s nějakým rozpočtovým rámcem, do kterého by se snažila tyto sliby zasadit, protože ony se tam nemohou vejít, i kdyby pokračoval pětiprocentní růst, no tak **s tím si samozřejmě problém nedělá, protože samozřejmě ani nepočítá s tím, že ty sliby bude plnit. Ona prostě jenom něco slibuje**, tak jako nám v minulém volebním období slibovala penzijní reformu a zdravotní reformu. [...] Nepředložila nic. A to, co jsme tady slyšeli, **nenaznačuje ani stínem, kudy na to chce jít, není tam ani náznak kompetence a schopnosti něco takového provést.** Proč bychom tomu měli věřit?

Stejně jako v příkladech (21) až (24) jde v této ukázce o stejného mluvčího při stejné rozpravě a takřka stejné komunikační situaci.

<sup>96</sup> Mandátový a imunitní výbor – výbor, který vždy jedná neveřejně. Více viz: *Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky: Mandátový a imunitní výbor* [online]. Praha [cit. 2021-5-16].

<sup>97</sup> Kvůli pandemii COVID-19 bylo trestní stíhání pozastaveno, jinak i nadále trvá už od r. 2017.

Poslanec se opět s projevy nezdvořilosti zaměřuje na vládu – vyčítá nepromyšlenost programového prohlášení a jeho nereálnost, také lhостejnost vlády vůči těmto výtkám a nedostatek schopností k uskutečnění onoho programu.

V tomto projevu jsou vyjádřeny oba typy nezdvořilosti. Podstatnější pro celkový význam výpovědi je však nepřímá nezdvořilost, jež se projevuje kritikou přístupu vlády ke slibům, které neplní a ani nevypadá, že by to měla v úmyslu. Působí dehonestujícím způsobem, protože útočí na tvář osobních kvalit, a to konkrétně čest a spolehlivost. Na druhou stranu vyčítání naprosté absence kompetence nebo dovedností je přímým dehonestujícím projevem, který je útočně zaměřena na osobní kvality členů vlády a jejich schopnosti a profesionalitu.

- (26) MK: [...] [nejnovější vládní návrhy] **naznačují, že vláda nebude váhat pokračovat tímto směrem, posilovat represivní roli státu a oslabovat pozici občana vůči tomuto všemocnému a vševědóucímu šmírovacímu státu.** To je další důvod, proč rozhodně tahle vláda naši důvěru mít nemůže.

Mluvčí promlouvá k ostatním v PS a kriticky se vyjadřuje k vládním návrhům. Označuje vládu jako bezohlednou, přímo ji obviňuje z oslabování občanů, jejich role a možností. Vysvětluje tím svůj odmítavý postoj vůči vládě a odmítá jí vyslovit důvěru.

Ironizuje charakterizaci státu a nazývá jej „všemocný a vševědóucí“. To jsou adjektiva, která standardně mají spíše neutrální či pozitivní význam, ale v kontextu výpovědi, kde na ně navazuje expresivně působící adjektivum „šmírovací“, nabývají negativního, až dehonestujícího zabarvení. Poslední jmenované adjektivum je expresivním synonymem slova „sledující“.

Výše zmíněné vlastnosti jsou nepřímo nezdvořilé a útočící na tvář kvalit. M. Kalousek tím, že řekl „návrhy naznačují“, mohl úmyslně, či neúmyslně vyvolat v občanech i ostatních poslancích nevoli a strach vůči vládě. To by mohlo posloužit k tomu, aby nebyla vyslovena důvěra vládě, což je zcela zjevně účelem mluvčího. Ironizování vlastností státu je rovněž prostředek k vyjádření nezdvořilého hodnocení.

- (31) TO: Dámy a pánové, **pokud kdokoliv, a mluvím tady i o členech této menšinové vlády, pokud kdokoliv z vás naši snahu o prosazení demokracie označí za extremismus, nebo dokonce fašismus, tak je to jeho osobní právo plivat a škodit.** Na druhou stranu takový člověk nikdy nemůže a neměl by žádat, natož čekat, moji důvěru a důvěru poslanců SPD. **Krom velké sprostoty to ukazuje ještě navíc na absenci elementární inteligence.**

Adresáty výpovědi jsou všichni členové vlády i PS – mluvčí se snaží opakovaně zdůraznit, že „kdokoliv“ má právo použít označení (fašismus, extremismus), která sám považuje za neoprávněná a urážlivá, tj. kdo „plive a škodí“, ten opovrhne, uráží, pomlouvá. Poté navázal urážkou těch, kteří by takové právo a daná označení použili, a nazval je hlupáky bez inteligence. Je pravděpodobné, že mluvčí těmito prohlášeními

mířil na konkrétní osoby z vlády, jelikož tato promluva byla přednesena při hlasování o důvěře vládě („takový člověk nemůže čekat moji důvěru“).

Pro zdůraznění mluvčí využívá adjektiva, jako např. „velká sprostota“, „elementární inteligence“. Poslední větu by bylo možné chápat jako postavení mluvčího na pozici nadřazenou jiné skupině lidí, ale jelikož předpokládáme, že by tato skupina mohla být součástí PS nebo vlády, vytváří nevyrovnanou dynamiku mezi přítomnými.

Útok na intelekt a morálku adresáta je útokem na tvář a její aspekt osobních kvalit pravděpodobně za účelem obrany vlastní tváře a odmítnutí oněch domnělých urážek.

(32) MCh: Mně to skoro přijde, že to téma vlaků zadarmo **přišlo jako krycí manévr, aby toho najednou byly plné noviny**. Nic víc a nic míň.

Mluvčí v této promluvě komentuje jednání o vládním návrhu. Konkrétně se jednalo o populistický návrh související s dopravou zdarma pro určitou skupinu (či skupiny) obyvatel.

Svým nedůvěřivým vyjádřením vůči vládě zprostředkovává nepřímou nezdvořilost, protože jím vládu nepřímo obviňuje z manipulativního falešného jednání s neupřímnými úmysly.

Promluva tak útočí na tvář kvalit vlády, na charakter, na transparentnost jednání a rozhodnutí.

(33) JFr: **Andrej Babiš by měl sám uznat, že v této situaci není důvěryhodným premiérem**, když ne kvůli jednotlivým kauzám, tak kvůli **jejich podivuhodnému souběhu** v rámci celého jeho života. **A pokud této sebereflexe není schopen, mělo by mu to vysvětlit jeho okolí**.

Mluvčí hned z počátku jmenuje konkrétní osobu, na kterou je nezdvořilost cílená. V dané komunikační situaci může být považováno za nezdvořilé i to, že A. Babiš byl označen pouze jménem a ne i platnou politickou funkcí. Za recipienty své výpovědi považuje nejspíše celou PS. Jedná se o rozpravu během schůze o vyslovení důvěry vládě.

Ve vybrané promluvě se nachází příklad přímé nezdvořilosti, což je počáteční kritika důvěryhodnosti premiéra, kterou by si předseda vlády měl uvědomovat. Následuje náležitá ukázka nepřímé nezdvořilosti – „podivuhodný souběh“ kauz je silně ironickým popisem, ve kterém je také obsažena právě zmíněná nedůvěra vůči A. Babišovi. Pokračuje osobnější formulací, kterou by mohl naznačovat např. to, že A. Babiš je příliš bezcharakterní na to, aby pochopil svou situaci. Je mu doporučena diskuze s okolím, což působí jako dehonestující až výsměšné vyjádření a naznačuje, že pro všechny osoby okolo je jeho situace snáz pochopitelná. Tím tedy nepřímo útočí i na intelekt.

Nezdvořilost se tedy projevuje nepřímým útokem na tvář a její aspekt osobních kvalit.

- (36) JH: Resort spravedlnosti – pan ministr Pelikán nebyl úplně ten, kdo by chodil do Poslanecké sněmovny, nebyl tady často a **byly tady jisté výhrady i vzhledem k tomu, co slíbil, že předloží do Poslanecké sněmovny v minulém období, a nějak to nedoručil.**

Poslanec promlouvá k PS jako adresátům, avšak kritizuje konkrétně ministra Pelikána, kterého jmenuje a vhodně označuje i funkcí. Jakožto osoba, na kterou je nezdvořilost cílená, je podroben hodnocení ze strany mluvčího. Ten upozorňuje, že jako ministr navštěvoval PS pouze zřídka, a nesplňoval tak jeden z požadavků náležitých funkcí, a že neplnil své sliby ohledně povinností.

Formulací „byly tady jisté výhrady“ nepřímou vyjadřuje, že existovaly námitky o jeho chování vůči PS v posledním období. Také se tímto prohlášením od námitek snáz distancuje.

Promluva je útokem na tvář, na aspekt osobních kvalit Pelikána, který je obviněn z nedochvilnosti a nezodpovědnosti.

- (37) PBě: Doufám, že [...] bude mít programové prohlášení, které bude vypadat trochu jinak, **než jako když kočička s pejskem vařili dort.**

Mluvčí se kriticky vyjadřuje o vládě a vyslovuje své naděje na budoucí lepší rozhodnutí a činy této vlády, u které ale ani nepředpokládá, že by jí byla vyslovena důvěra.

Je zde vysloveno zesměšňující přirovnání programového prohlášení ke známé dětské knize, které je do značné míry frazeologizované. Jde tedy o nepřímou nezdvořilost, která útočí na tvář vlády, na aspekt kvalit – jejich schopností a dovedností. Adresát musí implikovat, že ono přirovnání má negativní význam.

Záměrem mluvčího mohlo být určitě vládu a její programové prohlášení tímto způsobem zesměšnit, ale také se mohl jen snažit o názorné přirovnání, které by účinně ilustrovalo míru chaosu přítomného v programovém prohlášení.

- (38) ZS: **Cíl byl splněn, kóty byly dobyty. Že není většina? Koho by to zajímalo! Vždyť vláda bude dělat dobré věci!**

Celá výpověď je silně ironická až sarkastická. Mluvčí promlouvá ke svým adresátům, což bude stejně jako v jiných projevech přítomné osazenstvo PS. Z kontextu se dá pochopit, že objektem kritiky – a tedy projevů nezdvořilosti – je vláda. Poslanec kritizuje konkrétně lhostejný přístup vlády k problematice (ne)vyjádření důvěry a k nejistotě (ne)vytvoření vládnoucí koalice.

Mluvčí celou promluvu ironizuje, utahuje si z vládních činitelů, napodobuje jejich prohlášení („vláda dělá dobré věci“) – to vše jsou projevy nepřímé nezdvořilosti. Útočí na vládu, její tvář a aspekt kvalit tím, že kritizuje její zodpovědnost a profesionalitu. Dehonestuje vládu ironickým naznačením jejich lhostejnosti.

Interpunkční znaménko, vykřičník, značí zvýšený hlas, který však podle zvukového záznamu nezesílil. Přesto může výpověď působit rozčileně a může nabýt až afektivní funkce.

- (39) ZS: Jen tak mimochodem, **výsledky první politické strany, jejímž členem byl Andrej Babiš, byly v té době, pokud to nazveme volbami před rokem 1989, mnohem lepší než výsledky jeho druhé politické strany v roce 2017. To jsem se nedíval do archivu, kolik to bylo, ale tipoval bych, že to bylo někde mezi 99 a 100 %.** Ale nepovažuji to za svobodné volby.

Poslanec Z. Stanjura informuje své kolegy ze Sněmovny, kteří jsou jeho adresáty, o výsledku voleb před rokem 1989 v souvislosti s A. Babišem. Zesměšňuje tak aktuální (v roce 2017) volební výsledek politického hnutí ANO a zároveň dehonestuje A. Babiše připomínkou jeho spolupráce s komunistickým režimem a možnými asociacemi spojenými s tímto faktem.

Celá promluva má dehonestující a zesměšňující vyznění („to jsem se nedíval, kolik to bylo, ale bylo to 100%“), nezdvořilost je to však nepřímá, protože nevyplývá z doslovného významu vět. Mluvčí útočí na tvář předsedy vlády, A. Babiše, a na její aspekt osobních kvalit, mj. na bezúhonnost.

Výpověď konkrétními faktory („jen tak mimochodem“, atp.) získává zábavnou funkci, záměrem mluvčího by mohlo pravděpodobně být dehonestovat A. Babiše narážkou na účast na nedemokratickém fungování státu.

- (41) RF: [...] A za druhé, **celá kauza je využívána kromě objektivního šetření také k politické manipulaci. Existují podle mého názoru politici, kteří mají patrně lepší přístup k informacím než ostatní. A existují také politici, kteří mají s těmito nadstandardně získanými informacemi nadstandardní přístup do médií.**

Adresátem promluvy jsou poslanci přítomní v PS, které se mluvčí snaží upozornit na nesprávné jednání některých osob včetně politiků a novinářů. V prvním bodě komentuje již zmiňované Čapí hnízdo – to je míněno odkazem „tato kauza“ ve výpovědi výše.

Protože mluvčí nejmenuje konkrétní osobu a také jen opatrně naznačuje, jedná se o nepřímou nezdvořilost, která ani není proti konkrétní osobě zacílená. Z kontextu promluvy však můžeme odhadnout, že by se mohlo jednat o A. Babiše, který je samozřejmě spjat se zmiňovanou kauzou a také je podezřelý z manipulace s informacemi v médiích skrze své vazby na společnost MF DNES.

Poslanec R. Fiala během celé promluvy dehonestuje cíl své nezdvořilosti, za který budeme považovat A. Babiše. Výpověď je také ironizována („mají patrně lepší přístup“).

Útok na tvář směřuje vůči osobním kvalitám A. Babiše, jeho pravdomluvnosti, bezúhonnosti a profesionalita. Útočí také na vztahový aspekt tváře, protože kritizuje manipulativní typ vztahu, který nastává mezi zmíněnými politiky „s nadstandardním přístupem“ a informacím.

- (42) VKo: A pak bych měla **takovou soukromou otázku na pana premiéra**. On se dotazoval, zda jsme četli vládní prohlášení. Já se přiznám, že jsem četla obě varianty. **A zajímalo by mě, jakým způsobem a proč se např. návrh na snížení daně z přidané hodnoty na řezané květiny ocitl ve vládním prohlášení v té první variantě a co vedlo tedy pana premiéra, že řezané květiny byly z nového vládního prohlášení odstraněny.**

Mluvčí oslovuje konkrétně premiéra uvozením, že pro něj má otázku. Slovní spojení „takovou soukromou otázku“ však vyzní jako eufemistické označení pro nepříjemný dotaz. V. Kovářová kritizuje předsedu vlády kvůli náhlým a nečekaným změnám v obsahu programového prohlášení. K závěru výpovědi je jasné, že se jedná o ironickou narážku na informaci, že předsedovi vlády A. Babišovi skrze holding Agrofertu patří mj. také síť květinářství.

Při pohledu na doslovný význam nezdvořilost přítomna není, a proto se v tomto případě jedná o nezdvořilost nepřímou. Útočí jí na aspekt osobních kvalit, a to zejména na důvěryhodnost a transparentnost jednání.

- (48) MJ: Na úvod bych řekl, **že jsem velice rád, že pan prezident ze svého slovníku vynechal slova, která začínají na k, musí se tečkovat. Vynechal slova o tom, že vláda něco zku- apod. Takže si toho vážím.**

Objektem dané promluvy a vyjádření nezdvořilosti je v tomto případě prezident M. Zeman. Mluvčí ironicky oceňuje, že M. Zeman vynechal ze svého proslovu vulgaritu, jejichž použitím v přímém přenosu vyvolal velké pozdvižení. Závěrečné ocenění „vážím si toho“ můžeme taktéž vyložit jako ironické. V dané komunikační situaci by měla být absence vulgarismů samozřejmostí, protože se jejich použití nijak neslučuje s jazykovými zvyklostmi ani jednacím řádem.

Poslanec nepřímou útočí na prezidentovu tvář osobních kvalit. Připomíná jeho dřívější chybné jednání.

- (49) MJ: Prosím pěkně, pane premiére prostřednictvím pana předsedajícího, **ten přírůvek s Izraelem a s cenou vody není pravdivý. Já vám pře pošlu odkaz a případně si přes své poradce zjistěte, jaká je pravda. Opravdu to není pravda.**

V této výpovědi můžeme vidět, že mluvčí upozorňuje na nepravdivou informaci podanou premiérem, kterého zároveň v souladu s jednacím řádem oslovuje.

Může jít jen o upozornění na pouhé pochybení či omyl, ale také by mohlo jít o naznačení, že by premiér mohl o dané informaci a problematice lhát. V takovém případě by se už jednalo o nepřímou nezdvořilost. Tou by mohla být i poznámka na poradce, která může vyznít tak, že bez svých poradců A. Babiš není schopen pracovat s informacemi, což může působit jako útok na osobní kvality premiéra, zejména na jeho dovednosti a kompetence.

Naznačení možné lži pak představuje útok na osobní kvality, a to na čest a důvěryhodnost.

Záměrem by mohlo být upozornění na pochybení či potenciální lež premiéra, čímž by mohl mluvčí zamýšlet jeho dehonestaci, ale také by jeho cílem mohlo být jednoduše uvedení mylné informace na pravou míru.

(52) OP: Také jsem sám kapitolu s tímto názvem do programu Pirátů napsal. **Jsem rád, že se hnutí ANO inspirovalo. Ono se v médiích inspiroje rádo.** Bohužel reálné skutky jsou velmi jiné. **Důvěryhodnost hnutí ANO v těchto věcech je prostě minimální.**

Poslanec kritizuje hnutí ANO, na které je nezdvořilost zaměřena. Ironizováním narážek na inspiraci mluvčí nepřímo říká, že hnutí bez předešlé dohody převzalo bod programu od Pirátů, a stejným způsobem převzalo i dříve jiné myšlenky či cizí prohlášení, které ale nakonec nesplňuje. Na závěr výpovědi vyslovuje přímou kritiku hnutí a označuje je za nedůvěryhodné.

Z počátku se jedná o nepřímou nezdvořilost, kdy je hnutí ANO označené skrze ironické poznámky označeno za lživé a nedůvěryhodné a jsou takřka nazváni zloději.

Výpověď je realizací útoku na tvář a na aspekt kvalit samotného hnutí a všech jejích členů.

(57) JB: [...] Je to vzorec chování, se kterým přicházíte vy a právě teď. **Já jsem přesvědčen, že na takový vzorec chování časem určitě doplatíte, že se do politického života vrátí slušnost a že žádného politika v obdobné situaci v budoucnu ani nenapadne žádat o důvěru své vlády.**

Mluvčí kritizuje předsedu vlády při rozpravě o žádosti vlády o důvěru. Adresáty jsou ale lidé z hnutí ANO a premiér. J. Bauer vyjadřuje svůj názor a přesvědčení, ze kterého implicitně vyplývá, že ve veřejném politickém životě je přítomno hodně neslušného jednání.

Díky formulaci „žádného politika v obdobné situaci“ je možné předpokládat, že osobou, na kterou je cílena nezdvořilost, je právě předseda vlády A. Babiš.

Nepřímým vyjádřením nezdvořilosti mluvčí naznačuje, že je premiér neslušný a bezcharakterní a že doufá, že za „takový“ – pravděpodobně ve významu „nesprávný“ – vzorec chování bude potrestán. Útok je tedy mířen na aspekt osobních kvalit.

(60) VK: Přetřásají se tady neustále dvě věci: důvěra vládě a – **někteří lidové prokurátoři trošku s krvavou pěnou u úst** – trestní stíhání dvou poslanců a vydávání Sněmovnou.

Adresáty jsou osoby přítomné v PS, výpověď je součástí druhé části rozpravy, kde byla projednávána žádost vlády o vyslovení důvěry. Mluvčí se nepřímo nelichotivě vyjadřuje vůči některým dalším politikům.

Naznačuje, že „někteří lidové prokurátoři“, což mají být v souvislosti s následujícím vyjádřením ti, kteří nejvíce kritizovali A. Babiše, jsou šílení, hysteričtí apod. Tak se dá porozumět hyperbolické poznámce „s krvavou pěnou u úst“ – ta bývá znakem nemoci nebo nepřičetnost. Použitá metafora může mít zesměšňující účel. Je také útokem na aspekt kvalit oněch „některých prokurátorů“, resp. na vítané kladné vlastnosti, jako jsou rozvážnost, stálost a intelekt.



Výpověď je dehonestující, zesměšňující a přítomná nezdvořilost může být považována za zábavnou.

(65) PBl: Já vlastně začnu tím, že musím **vyslovit obdiv** panu předsedovi vlády Andreji Babišovi, který je **nesmírně šikovný v tom, jak se vždycky podaří určité věci převést na takovou kolej, na kterou vlastně nepatří.**

P. Blažek mluví ke všem přítomným kolegům v PS, ale nezdvořilé projevy jsou zaměřené na osobu premiéra A. Babiše.

Mluvčí je ironický až sarkastický – můžeme odhadovat, že ve skutečnosti obdiv k objektu své promluvy necítí. Doslovně kladné hodnocení je ve skutečnosti ironické uznání zručnosti v nekalých praktikách premiéra, ve výmluvách, verbálních i byrokratických kličkách ad. zmíněných postupech.

Nezdvořilý útok je zaměřen na tvář kvality vlastností, přičemž nepřímo přičítá předsedovi vlády A. Babišovi bezcharakternost a prohnanost.

(67) JČ: **Při projevu pana ministra Stropnického by se skoro až jeden rozbřečel. Rozbřečel by se ten, kdo tady s ním čtyři roky seděl, když byl ministrem obrany.**

Mluvčí ironicky reaguje na projev ministra Stropnického, ve kterém zmíněný vládní činitel mj. popisuje, že denně musí vykonat spoustu práce. Na to J. Černochová odpovídá a dehonestuje jeho práci na ministerstvu obrany, kde podle mluvčí ukazoval svoji neschopnost.

Výpověď získává takřka zábavnou funkci díky vypointování významu zopakováním části už řečené věty. Zároveň můžeme promluvu označit za afektivní, protože podle zvukového záznamu lze říct, že mluvčí byla výroky bývalého ministra obrany rozčilena.

Útočí nepřímo na tvář osobních kvalit jedince, konkrétně na zodpovědnost, kompetenci a kvalifikaci k vykonávání ministerské práce.

(76) OB: **Prosím vás o uvažování podle zdravého selského rozumu.**

O. Benešík oslovuje PS, prosí o odhlasování bodu projednání reformy Dublinského nařízení na pozdější termín, kdy měl zasednout výbor i s odborníky a nejen poslanci.

Žádost o použití rozumu implikuje jeho (dřívější) neužívání. Může jít tedy o nepřímou nezdvořilost, útok na tvář členů PS, a to na aspekt osobních kvalit. Konfrontovanými vlastnostmi mohou být intelekt, logické uvažování atd.

Záměrem mluvčího mohlo být vyjádření frustrace a také rozumné vyřešení situace.

(90) AB: Já myslím, že **paní poslankyně sama nevěří tomu, co tady vykládá. Takže já se těším na tu schůzi**, kterou jste svolali.

Adresátem promluvy jsou členové PS, avšak osobou, na kterou je nezdvořilost mířena, je poslankyně M. Pekarová Adamová. Ta vytýkala personální změny, ke kterým vláda přistupovala, zatímco byla v demisi. Pozice navíc byly nově obsazované lidmi, jejichž kvalifikace byla podle M. Pekarové Adamové sporná. Celou situaci označila za střet zájmů.

A. Babiš znehodnocuje tvrzení poslankyně, dehonestuje ji a zesměšňuje. Ironicky dodává, že se těší na schůzi – recipienti jsou nuceni k implikaci pravého, tedy opačného nepřívětivého významu.

Promluva je nepřímým nezdvořilým útokem na tvář poslankyně M. Pekarové Adamové, který se zaměřuje na kvality osobnosti, jako jsou v tomto případě např. intelekt nebo charakter.

(91) AB: [...] **Strašná smůla, že jste se dostali do Sněmovny, fakt.** Takže zkuste přijít s něčím konkrétním a můžeme se bavit.

A. Babiš jako mluvčí oslovuje politickou stranu TOP 09 jako adresáta svého sdělení a zároveň jako právnickou osobu, na kterou je mířena nepřímá nezdvořilost. Ta spočívá v nepřívětivém vyjádření o přítomnosti strany TOP 09 v PS.

Premiér zpochybňuje kvalifikaci strany, jejich program a vůbec celkově jejich přítomnost a funkci v PS. Nepřímo tak útočí na aspekt osobních kvalit.

(92) AB: **To jste mě fakt pobavil! To jste se dozvěděl z mailu Tomáše Garrigua Masaryka, nebo jak to bylo s tím internetem?** (Potlesk a smích poslanců ANO.)  
**Neuvěřitelné. Neuvěřitelné.**

Mluvčí sarkasticky a ironicky reaguje na promluvu J. Michálka z Pirátské strany, ve které se J. Michálek ptá na obsazování důležitých pozic ve státní správě lidmi spřízněnými s firmami z holdingu Agrofertu.

Výpovědí oponenta zesměšňuje a útočí zesměšňujícími poznámkami na tvář J. Michálka na aspekt osobních kvalit vůči jeho informovanosti a intelektu.

V promluvě jsou přítomné projevy verbální agrese – opakování slov, zvyšování hlasu. Výpověď získává afektivní a vzhledem k zaznamenané reakci premiérových straníků také zábavnou funkci.

Na tento výrok navazuje výpověď č. (93), viz Příloha B.

(96) MF: [...] Vy prostě berete peníze, které jsou určené na investice a vznikly v nějaké rezervě v minulých letech, sypete je do rozpočtu, abyste vypadali, jako že máte přebytek, a mohl jste se chlubit, že jste nejlepší hospodář na světě. **Gratulky.** (Potlesk zprava.)

Mluvčí adresuje předsedu vlády A. Babiše, vůči kterému má výhrady v souvislosti s nejasným původem financí, o kterých premiér prohlásil, že jsou navíc. M. Ferjenčík

však vytýká, že peníze byly sebrány z rezerv, kde by jistě mohly chybět, a že se chce dle jeho názoru premiér pouze předvádět a předstírat, že stát má peněz dostatek díky jeho skvělému hospodářství.

Nejdůležitější roli v této konkrétní výpovědi má ironie, která prostupuje celým projevem.<sup>98</sup> Završena je hovorovým zkrácením konvenčně očekávaného zdvořilého „Gratuluji“, které je však zkresleno výsměchem, až sarkasmem. Adresát je dehonestován útokem na aspekt kvalit svého charakteru.

## 6.2.2 Aspekt sociální identity

(7) DR: [...] Víte, co byla Unie svobody? **Přeběhlíci, odpadlíci z ODS, kteří spáchali sarajevský atentát na vašeho předsedu Klause.**

Mluvčí je v opozici vůči jednomu z předešlých mluvčích (Z. Stanjura). Objektem promluvy je však třetí poslanec, jenž se přesunul z ODS do výše jmenované strany Unie svobody. Ostatní politici jsou mluvčím nazváni negativními nezdvořile působícími označeními. Nepřímým způsobem vyjádření nezdvořilosti je metafora, která je v této výpovědi přítomna v poslední větě – doslovný atentát samozřejmě spáchán nebyl, jde o narážku na to, že tehdejší vnitrostraničná opozice ODS na základě obvinění z korupce vyzvala zmiňovaného V. Klause (staršího) k odstoupení z funkce předsedy strany.

Útok na aspekt sociální identity tu spočívá v označení členů strany Unie svobody. Mluvčí všechny nazývá mj. odpadlíky, aniž by bral ohled na možnost, že se na tzv. atentátu nemuseli nezbytně podílet.

(13) JCh: **Dámy a pánové z Věcí veřejných, věčkaři, i z platformy Karolíny Peake, péčkaři, dle mého názoru jste spáchali politickou sebevraždu a za to, kam jste dovedli českou politiku, skončíte bezesporu – pokud existuje – v politickém pekle.** Své voliče byste podle mě měli prosit každý den o odpuštění. **Této vládě už jenom proto, že je postavena na lidech, jako jste vy, nemohu nikdy důvěřovat.**

Ve vybrané výpovědi je přítomno hned několik různých variant vyjádření nezdvořilosti. J. Chvojka ze své pozice jediného mluvčího a zástupce opoziční strany k závěru svého projevu sice přímo oslovuje své adresáty a cíle svého projevu (a tedy cíle nezdvořilostních útoků), avšak nadále se vyjadřuje jen nepřímě.

Nejvýraznějšími prostředky jsou rozličná a několikanásobná oslovení. „Dámy a pánové“ je běžně oslovení, které je součástí konvenčních zdvořilostních norem, avšak vzhledem ke kontextu, kdy se nacházíme v konfliktní komunikační situaci, ve které už dříve byly přítomny projevy nezdvořilosti<sup>99</sup>, by se dalo toto úvodní oslovení chápat jako ironické. Pokračuje hovorovými označeními „věčkaři“ a „péčkaři“, která jsou

<sup>98</sup> Viz Příloha B, výpověď (96).

<sup>99</sup> Viz Příloha B, výpovědi (11) a (12).

tzv. pracovními názvy. „Péčkaři“ je název pravděpodobně odvozený od příjmení poslankyně Karolíny Peake, při analýze však musíme uvažovat o různých variantách, a proto je nutné zmínit, že „péčkař“ také označuje člověka, který je „uživitelem pervitinu“, což mohl mluvčí vědět a mohl název použít za účelem dehonestace.<sup>100</sup>

Následuje úderná metafora „spáchat politickou sebevraždu“, která je chápána jako vyjádření zničení vlastní politické kariéry na základě svého chybného úkonu či rozhodnutí. Mluvčí negativně hodnotí jednání zmiňovaných politických činitelů (podezření ze zpronevěry atp.), kteří jsou součástí vládní koalice žádající o vyslovení důvěry. Dokonce je odsuzuje k „politickému pecku“.

Část další promluvy je ze schůze, kde se projednávala žádost vlády ČR o vyslovení důvěry a která se konala 10. ledna roku 2018.

**(15) JFr: Ta současná makající Sněmovna dneska má 50. den už na stole tuto žádost, a zatím jsme pořád na začátku. [...]**

Mluvčí se negativně vyjadřuje k problematickému protahování řešení obvinění dvou již dříve jmenovaných poslanců, a to J. Faltýnka a A. Babiše. Předkládá, že na rozdíl od rychleji vyřešených dřívějších návrhů je žádost o vyslovení souhlasu PS k trestnímu stíhání zdržována a její zpracování nijak nepostupuje. Volba slov naznačuje možné rozčilení mluvčího – nespisovně expresivně zabarvené „makající“<sup>101</sup> namísto pracujících, „50. den už na stole“, „pořád na začátku“.

Obsahově jde o nepřímou kritiku práce PS a zpochybnění kvality a efektivnosti práce poslanců, mezi které sám mluvčí patří. Nesnaží se vymezit, a tak používá 1. osobu v plurálu. Záměrem by mohlo být přijetí žádosti na první místo pořadu dne a snaha o to, aby Sněmovna byla produktivnější. Kvůli těmto vlastnostem je tento projev nezdvořilosti chápán jako útok na aspekt sociální identity tváře s donucovací funkcí.

**(27) TO: [...] při pohledu na některé ministry nemá tato vláda naši důvěru ani po personální stránce.**

Na začátku výpovědi s označením (27) mluvčí oslovuje všechny přítomné v PS. V rámci schůze o žádosti vlády ČR o důvěru se jako předseda politické strany vyjadřuje odmítavě s faktickým zdůvodněním, že vláda nechce prosazovat program strany, kterou zastupuje. Dodává však, že kvůli některým nejmenovaným ministrům by vláda v dobové sestavě nezískala důvěru ani kdyby chtěla jejich program následovat.

Takovou výtku je možné interpretovat jako nepřímou nezdvořilou kritiku důvěryhodnosti několika ministrů, která se následně vztahuje na celou vládu. Hlavně vůči „některým ministrům“ může takové vyjádření působit dehonestujícím způsobem. Tím útočí na tvář vlády a zejména na aspekt sociální identity.

<sup>100</sup> HUGO, Jan. *Slovník nespisovné češtiny: argot, slangy a obecná mluva od nejstarších dob po současnost: historie a původ slov*. Praha: Maxdorf, 2006.

<sup>101</sup> HUGO, Jan. *Slovník nespisovné češtiny: argot, slangy a obecná mluva od nejstarších dob po současnost: historie a původ slov*. Praha: Maxdorf, 2006.

- (30) TO: **Ale bylo by dobré zachovat alespoň základní principy slušnosti, o kterých mnozí z vás tak rádi mluvíte. [...]**

Mluvčí očividně kritizuje vládu, jež je adresátem-cílem, přestože mluvčí samozřejmě pronáší svou promluvu v PS. Vyjadřuje se o přístupu vlády k politické straně SPD, jejíž je předsedou, a také o přečinech ministrů a ministryň ve vládě. Příkladem nepřímé nezdvořilosti je přívlastková věta, jež umožňuje interpretaci ve významu, že adresáti sice o principech slušnosti mluví, ale nechovají se podle nich a nedodržují je.

- (40) ZS: **Ale abych byl pozitivní, tak myslím, že i ministři, kteří například nebudou v příští vládě – možná tam budou všichni, já nevím, ale kdyby tam náhodou nebyli, tak mohou do „sívíčka“ napsat, že byli členy vlády v letech 2017 a 2018.**

Z. Stanjura kritizuje vládu a její postupy. Ironicky komentuje to, že lidé zapojení v dané vládě se tím budou moct pochlubit. Svým přístupem je dehonestuje. Využití hovorového „sívíčka“ má zábavnou funkci.

Útočí na tvář sociální identity ministrů, kteří byli v dané době ve vládě. Útočí na jejich členství, protože kritikou naznačuje, že v takové roli neplnili své úkoly správně. Silně ironicky, a tedy negativně, působí hned úvodní obrat „abych byl pozitivní“.

Záměrem mluvčího bylo pravděpodobně zdůraznění nestability vlády a nejistoty.

Následující výpovědi na sebe obsahově navazují, jsou provázané motivem přirovnání vládního programu k dortu pejska a kočičky z oblíbené dětské knížky. Poprvé byl tento motiv použit u výpovědi č. (37).

- (53) MV: **Smíchali tam úplně všechno a já chci jenom upozornit, že výsledkem bylo to, že jim oběma bylo pěkně blbě.**

Mluvčí přirovnává vládní program k dortu zvířátek z pohádky. Kritizuje nevyhraněnost, nereálnost a „nestravitelnost“ programu. Metaforicky upozorňuje na to, že takový program je špatný a samotná vláda by na něj mohla doplatit. Nezdvořile působí také použití výrazu „blbě“.

Jedná se o nepřímou nezdvořilost, protože bylo použito přirovnání – metafora. Útok na tvář je zaměřen na aspekt sociální identity, resp. na způsoby jednání vlády a vládních činitelů. Ukazuje, že se nedrží postupů a úkonů, které jsou od nich jako od vlády očekávány.

Dalo by se předpokládat, že výpověď měla mít díky přirovnání mj. také zábavnou funkci.

- (54) PBě: **Vážená vládo, kolegyně, kolegové, já bych opravil pana kolegu Výborného. Ten dort potom sežral zlý velký černý pes a tomu bylo potom špatně.**

Poslanec navazuje na metaforu dortu – doplňuje ji o další kousek děje, kterým naznačuje, že ačkoli původní dílo bylo špatné, chaotické a nesmyslné, uškodilo hlavně třetí straně a ne svým původcům.

Stejně jako ve výpovědi č. (53) se jedná o nepřímý nezdvořilý útok na tvář sociální identity vlády.

I další poslanec pokračuje se stále stejnou metaforou nestravitelného dortu:

(55) VVá: [...] **já navážu, byť jsem si nachystal něco jiného. Ten pes byl navíc hloupý, pokud já si to dobře pamatuji. Málem umřel. A otázka je, jestli se neobjeví někteří hloupí psi.**

Ve své promluvě k přirovnání dodává poslední část příběhu – dodává, že onen pes je hloupý a po sežrání nepovedeného dortu málem umřel. Výpověď se liší řečnickou otázkou, kterou naráží na potenciální přítomnost hlupáků v PS a ve vládě.

Opět se jedná o nepřímou nezdvořilost, kterou však mluvčí útočí nejen na vládu a její programové prohlášení, tedy na tvář sociální identity, ale i nekonkrétně na některé členy a členky PS, u kterých přirovnáním ke hloupému psu útočí na jejich tvář osobních kvalit.

(62) VK: [...], **pak jdou velcí zloději nastavovat operační programy, takové ty různé inkluze a tak**, na co ty peníze tedy, **jakými kanály** to poteče, a pak už to jde k nám zpět do republiky, **kde na to čekají ti různí hráči, naši místní, ať už se jedná o Ratha, nebo o někoho dalšího.**

Mluvčí kritizuje EU a její systém finančních programů, dotací, reforem a dalších. Nezdvořilost je nepřímá, protože V. Klaus nikoho nejmenuje, vyjadřuje se ironicky, nevyjadřuje se konkrétně např. hodnotícími adjektivy, ale pouze vágními obraty, jako jsou: „takové to, a tak, jde to k nám, ti různí“.

Užívá ironizované dehonestující označení „velcí zloději“. Popis „jakými kanály to poteče“ mohl původce mínit jako označení všech souvisejících financí jako špinavé peníze. Označení „ti různí hráči, naši místní,“ je dehonestující a zpochybňuje jím charakternost ostatních politických příslušníků i jejich přístup vůči politice,

Útočí na tvář, na aspekt sociální identity – není sice pochyb o tom, že to, co mluvčí popisuje, určitě někteří zástupci a členové vlád v EU dělají, ale nemusí tak nutně činit úplně všichni, jak by promluva mohla být pochopena. Je zde přítomen také útok na osobní kvality, když naznačuje (nepochybně reálnou) existenci korupce v našem prostředí.

(64) VK: Kdybych chtěl říct vtip, **tak očekávám, že poslanci ANO odejdou ze sálu na to hlasování, ostatní budou proti, a tím bude ten dnešní den uzavřen.**

Mluvčí ironizuje hlasovací postup i předpokládaný výsledek – sám komentuje pokus o vtip a upozorňuje na něj. Tím by snad mohlo být nezdvořilé působení omluvené, ale vždy záleží na adresátovi, proto budeme předpokládat, že byla výpověď pochopena jako nezdvořilá.

Záměrně ironizuje popis situace v PS. Nezdvořilost se tu projevuje jako nepřímý útok na tvář sociální identity – útočí na hlasovací povinnost podle svědomí poslanců. Vtip by se dal interpretovat tak, že poslanci ANO stejně budou hlasovat, jak je jim

řečeno od jejich vedení, a že u hlasování tudíž ani nemusí být. Může být také interpretován tak, že nikdo jiný než oni sami ve skutečnosti o jejich hlasování (a tedy o hrozbu změny výsledku hlasování) nestojí.

Jak mluvčí sám poznamenává, má se jednat o vtip, proto by se u dané výpovědi dala předpokládat přinejmenším zamýšlená zábavná funkce.

- (82) MP: [...], protože to byla právě SPD, která před Vánoci navrhovala redukci výdajů na rozvojovou spolupráci o 200 milionů korun. **Tak já jsem rád, že teď už tuto politiku opouštíte a budete nám příště pomáhat ty výdaje naopak zvýšit. Děkuji.**

M. Peksa reaguje na výpověď L. Volného, který se odmítavě vyjadřoval vůči azylové politice a imigrantům z rozvojových zemí.

Mluvčí ironizuje fakt, že si různí členové politické strany SPD v průběhu krátkého časového období během svých proslovů protiřečí, a logicky vyvozuje z prohlášení L. Volného závěry, které však dosud nikým z SPD nebyly doslova vyřčeny. Upozorňuje tak na nestabilitu, nespolehlivost a nejasnost programového prohlášení strany.

Nepřímý nezdvořilý útok je zaměřen na aspekt sociální identity, přesněji na identitu strany a její postoje, způsob jejich propagace a jejich nestálost. Také se dá říct, že zdůrazňuje jejich nekonzistentní vyjadřování, kdy druhý poslanec vyvrací to, co řekl první.

### 6.2.3 Aspekt vztahový

- (3) ZS: Kdybych neznal pana místopředsedu Zaorálka, **tak bych zatlačil slzy v oku. Pokud si chcete přečíst příklad paušálního skandalizování a odsuzování, sedněte ke stenu a čtěte si výstupy poslance Zaorálka. Ten to dělá dnes a denně, tak si nestěžujte!**

Tento mluvčí sice promlouvá ke všem přítomným ve Sněmovně, ale zároveň se jmenovitě odkazuje na místopředsedu L. Zaorálka, který mluvil před ním. Na základě jeho předešlých výroků se vyjadřuje obecně k záměru promluv onoho kolegy. Ten je v této replice obviněn mimo jiné z veřejného zostuzování odpůrců, což je nezdvořilým útokem na vztahový aspekt tváře.

V první části výpovědi, která je označena jako nezdvořilá, se projevuje ironie. Mluvčí běžnou frází s významem „být dojatý“ zesměšňuje význam obsahu předešlých projevů L. Zaorálka. Další vlastnosti výpovědi, která může působit nezdvořile, jsou imperativy (sedněte si, čtěte si, nestěžujte si) spolu s předpokládanou (kvůli vykřičníku) postupnou gradací síly hlasu. Takový projev může vyznít až agresivně. Určení času „dnes a denně“ je hyperbolické, tudíž také může působit nezdvořile, neboť zvyšuje negativní působení předcházejícího útoku na tvář.

Následující část výpovědi je ze schůze, kde se projednávala žádost vlády ČR o vyslovení důvěry a která se konala 10. ledna roku 2018.

- (17) ZS: [...] **Slýchávám to v posledních dnech velmi, velmi často z úst poslanců a poslankyň zejména jednoho nejmenovaného hnutí.**

Mluvčí obhajuje vlastní stanovisko ohledně žádosti o vyslovení souhlasu PS k trestnímu stíhání poslanců J. Faltýnka a A. Babiše. Odmítá alibismus vyplývající z čekání na rozhodnutí mandátového a imunitního výboru – on sám ale jeho stanovisko chce. Přitom však ironizujícím způsobem útočí na „nejmenované hnutí“, kterým z logiky situace musí být ANO, a to konkrétně na vztahový aspekt tváře cíle nezdvořilostních projevů.

- (34) IB: Hnutí ANO **v jakési nepřiznané koalici** za pomoci hlasů KSČM a SPD ovládlo nejdůležitější pozice v Poslanecké sněmovně. [...]

Adresáty jsou míněni všichni v PS, objektem nezdvořilosti je politické hnutí ANO. Je kritizováno, obviněno z manipulace a z nedodržování dohod, které tak pozbývají platnosti. Vyjádření „jakési koalici“ vyvolává nejistotu, upozorňuje na nedostatečnou informovanost a umožňuje interpretovat prohlášení tak, že za onou koalici mohou existovat ne úplně legální dohody.

Mluvčí útočí na tvář, aspekt vztahový – naznačuje, že existuje koalice, která však není veřejně známá. Dále vyčítá narušování standardních vzájemných politických vztahů mezi stranami.

- (43) DF: Reforma státního zastupitelství může přicházet v úvahu, ale má jít o promyšlené zlepšení systému, **nikoliv o skrytou hrozbu, která čirou náhodou přichází v době jednání** mandátového a imunitního výboru o vydání premiéra Babiše a předsedy klubu ANO 2011 Faltýnka k trestnímu stíhání.

D. Feri uznává kroky provedené vládou, ale připouští podivné načasování v souvislosti s problematikou trestního stíhání A. Babiše a J. Faltýnka.

Naznačuje, že reforma zastupitelství byla úmyslně provedena ve prospěch dvou obviněných. Slovní spojení „čirou náhodou“ tak můžeme chápat jako ironii.

Nepřímo nezdvořile útočí na tvář, aspekt vztahový, jelikož kritizuje nevhodný vztah (souvislost) mezi vládní reformou zastupitelstva a jednáním o vydání A. Babiše, tedy kritizuje vládu a její přístup k situaci.

Mluvčí měl pravděpodobně v úmyslu pouze upozornit na nejasnosti obklopující tuto známou kauzu.

- (63) VK: [...] Možná se těší **na mocenský pakt Drahoš – Babiš**, to nedokážu posoudit, ale já prostě důvodu nerozumím.

Mluvčí kritizuje vládu a politické strany přítomné ve vládě. Mluvčí se snaží skrze domněnku o „paktu“ pochopit, proč vláda protahuje a odkládá plnění jakýchkoli bodů z volebního programu. Spojení „mocenský pakt Drahoš – Babiš“ však zní ironicky, dehonestujícím a takřka zesměšňujícím způsobem.



Tento tzv. „mocenský pakt“ zůstal pouze domněnkou, protože J. Drahoš nebyl zvolen do úřadu prezidenta republiky.

Jedná se o útok na tvář a její vztahový aspekt. Mluvčí totiž útočí hlavně na charakter vztahu mezi J. Drahošem a A. Babišem.

(76) OB: Což si myslím, že i kolegy z SPD může uspokojit. Takže neslovíčkařme tady, nesnažme se občany balamutit, že jsme nevybavili, neprojednali, **projednali – (přerušeni)**

Předseda PSP RV: **Já bych vás rád vedl** k tomu, že opravdu nejsme v rozpravě. (OB: **A bylo to tak.**) A váš návrh, přehodit body č. 8 a 9? (Pobavení v sále. – Navrhovatel souhlasí.)

Předložená výpověď je zvláštním příkladem, protože předseda PS má na přerušeni projevů právo. To neznámá, že nemůže působit nezdvořile. Přerušeni mluvčím, který bez svoleni pokračuje v řeči, pak rozhodně projevem nezdvořilosti je. Útok na tvář předsedy PS je realizován proti aspektu vztahovému, protože ohrožuje vzájemný vztah mezi předsedou PS a jiným členem PS obecně.

(79) OB: **Rozmyslete si, koho podporujete. Asi v tom nemáte úplně jasno.**

Poslanec oslovuje své recipienty v PS při schůzi, na které se projednávala azylová politika ČR. Během své promluvy porovnával počty žádostí o azyl v letech 1998 až 2002 a v roce 2017–2018, kdy počty z pozdějších let byly mnohem nižší, přestože mnoho poslanců, kteří se k problematice vyjadřovali před O. Beneškem, kritizovalo přístup vlády a diplomacie k těmto žádostem a hodnotili situaci jako velmi negativní a až nebezpečnou.

Výzva v první větě implikuje, že adresáti podporují nesprávné osoby či instituce, na což navazuje druhá věta, která zpochybňuje informovanost adresátů a implikuje, že nejsou znalí všech okolností či souvislostí. Právě to by jim mohlo bránit ve „správném“ výběru podporovaných institucí.

Výpověď je tedy považována za nepřímou nezdvořilý útok na tvář adresátů, kde je zaútočeno na aspekt vztahový i na aspekt osobních kvalit. Aspekt vztahový vyhodnocujeme jako převažující, protože mluvčí svým vyjádřením kritizuje hlavně předpokládaný vztah adresátů s jimi podporovanými institucemi a navazující upozornění na nedostatky adresátů je až sekundární.

(80) OR: **Co ale bylo pikantní**, pan Kinšt ani pan Koucký **jakožto, řekněme, nominanti výsostně odborní zvoleni nebyli**. A následovaly **takové trošku mediální přestřelky** a v únoru 2017 byla zase další nominace.

Mluvčí se vyjadřuje k volbě člena NKÚ. Kritizuje způsob volby jeho členů podle politické příslušnosti a prosazuje, aby byli členové úřadu voleni podle kvalifikace.

Nepřímá nezdvořilost se projevuje na více místech. Samozřejmě hned v úvodu v prohlášení: „co ale bylo pikantní,“ ve významu, že daná situace vzbudila pozornost, stala se choulostivou a podezřelou, čili vzbuzující negativní význam. Dalším projevem

je neurčité úmyslně zlehčené označení „takové trošku mediální přestřelky“, které zároveň ukazuje neochotu přímo pojmenovávat nepřijemné či negativní obsahy.

O. Richterová útočí na tvář a její aspekt vztahový kritikou vztahu mezi vládou a kandidáty, který by měl být nestranný, ale je naznačeno podezření, že tomu tak není.

Záměrem této výpovědi je pravděpodobně zájem o přispění ke zlepšení zmiňované kritizované situace.

### 6.3 Nalezené způsoby projevů nezdvořilosti

Při analýze sebraného materiálu postupně vyplynuly použité způsoby a jazykové prostředky, jakými byla nezdvořilost nejběžněji vyjadřována. V rámci následujících krátkých podkapitol budou stručně představeny.

#### 6.3.1 Dehonestace

Slovník současné češtiny<sup>102</sup> definuje dehonestaci hned několika synonymními výrazy, jako jsou např. urážka, pomluva, znevážení, ponižování, očerňování či snižování významu.

Dehonestace je v této práci považována za projev nezdvořilosti, který pokrývá široké spektrum způsobů vyjádření. Za dehonestující byla považována většina analyzovaných výpovědí z posbíraného materiálu.

Pokud výpověď obsahovala prostředky jako zvyšující nátlak, donucovací funkci, opakování slov, použití zvýšeného hlasu (až křiku) či vulgarismů, byla již považována za projev verbální agrese.

Jako příklad dehonestující promluvy bude uvedena výpověď č. (89).

(89) AB: Vy jste řekli, že budete v opozici, **budete stále kritizovat, tak my to za vás odmakáme, kluci.**

Mimo jiné je výrazným prostředkem použití imperativu. Dobrým příkladem je ukázka č. (91).

(91) AB: Tak prosím vás, **nedávejte mi přednášky** a [...]

Imperativ vyvolává dojem povyšování (ponižování druhého) a způsobuje nežádoucí konstitutivní asymetrii.

#### 6.3.2 Verbální agrese

V rámci politického diskurzu začíná být verbální agrese běžnou součástí sebereprezentačních strategií politiků, tedy veřejně známých osob. Útoky zaměřené na osobní poškození komunikačního partnera jsou čím dál častější v poměru s argumenty

<sup>102</sup> *Internetový slovník současné češtiny* [online]. Brno: Lingea, 2018 [cit. 2021-4-16].

týkajícími se podstaty diskutovaných problémů. Jedná se však o konflikt ne na úrovni osobních vztahů, nýbrž na úrovni politické, související s politickou příslušností aktérů.<sup>103</sup>

Záběr verbální agrese je sice široký, za podstatu verbální agrese však lze pokládat porušování sociálních a komunikačních pravidel a samotný úmysl jazykovým jednáním adresáta urazit nebo ho k něčemu nutit. Zahrnuje jakékoli záměrné atakování osobní integrity (tváře) adresáta pomocí jazyka, a to i takové, které není vulgární. Je několik možných způsobů realizace agrese – buď pro vlastní tzv. „ventilaci emocí“, jako obecný projev nepřátelství nebo instrumentální formou.<sup>104</sup>

Výskyt vulgarismů je s agresivitou typicky spojován, v některých velmi konkrétních situacích se však tyto jevy stávají nepříznakovými, jak už bylo zmíněno i u Culpepera.

Častou reakcí na podnět je tzv. pasivní agrese, jejímž prostřednictvím komunikant vyjadřuje nepřímou odmítnutí nebo nesouhlas.<sup>105</sup>

Pro účely této práce je pojetí verbální agrese více zaměřeno na impulzivní agresi, je považována za podřízenou nezdvořilosti a za způsob jejího projevu. Verbálně agresivní výrok je jednoznačně útočný a s nezaměnitelnými znaky, jako je zvednutí hlasu, použití vulgarit anebo další projev afektivní nezdvořilosti.

Příklad můžeme vidět např. na ukázce z materiálu č. (16).

(16) VF: [...] **To je realita! Prostě vy nemáte zájem, aby se dodržovala určitá pravidla, která tady platí v ústavním systému.** [...]

### 6.3.3 Zesměšnění

Pro svůj specifický význam a vliv na mluvčího i adresáta je v této práci zesměšnění odděleno od dehonestace, přestože může být vnímáno jako synonymní s některými z významů, které pokrývá výše popsaná dehonestace.

V rámci analýzy jsme našli několik prostředků k vyvolání posměšného dojmu. Nejvýraznějším je přirozeně přímé explicitní pojmenování, jako je tomu např. v ukázce z výpovědi č. (70):

<sup>103</sup> HIRSCHOVÁ, Milada a Jindřiška SVOBODOVÁ. Verbální agrese v politickém diskurzu. *Bohemica Olomucensia: Časopis pro bohemistická a mezioborová studia*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2015, 7(3–4), 79–97. ISSN 1803-876X.

<sup>104</sup> HIRSCHOVÁ, Milada a Jindřiška SVOBODOVÁ. Verbální agrese v politickém diskurzu. *Bohemica Olomucensia: Časopis pro bohemistická a mezioborová studia*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2015, 7(3–4), 79–97. ISSN 1803-876X.

<sup>105</sup> HIRSCHOVÁ, Milada a Jindřiška SVOBODOVÁ. Verbální agrese v politickém diskurzu. *Bohemica Olomucensia: Časopis pro bohemistická a mezioborová studia*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2015, 7(3–4), 79–97. ISSN 1803-876X.

(70) AB: Já se omlouvám, musím **na ty nesmysly** pana Michálka reagovat a **musím se strašně smát**.

Dalším jednoznačně rozpoznatelným prostředkem je použití ironie, jejímuž pochopení napomáhá jak znalost kontextu, tak intonace či zabarvení hlasu, které bylo u některých výpovědí možné ověřit díky zvukovým záznamům. Čistě ironickým příkladem je ukázka z promluvy č. (96):

(96) MF: **Gratulky.**

V daném příkladu zesměšňujícím dojmem působí i deminutivní tvar, což je podobné také v ukázce č. (30):

(30) TO: [...] na prosincové **pididemonstraci** proti naší mezinárodní konferenci [...]

Dalším výrazným prostředkem k vyvolání zesměšňujícího působení nezdvořilosti je napodobování, parodování či přirovnávání. Názornou ukázkou je větší část výpovědi č. (74).

(74) ZS: Já jsem tady slyšel mnohokrát – teď se promíjím, **nemám tak dobrý projev herecký jako pan ministr Stropnický: Co pořád máte? Vždyť ti kluci, zeptejte se, ti kluci mě mají rádi. Tak co, paní poslankyně, co pořád máte kolem té armády?** (Snaží se hrát.)

## 7 Závěr

Pragmalingvisticky zaměřená práce se věnovala analýze materiálu, který sestával z vybraných projevů ze stenoáznamů ze schůzí a jednání v Poslanecké sněmovně (PS) České republiky. Cílem bylo nalézt, analyzovat a pokusit se interpretovat nezdvořilé jevy, tedy jevy odchylovající se od běžné, nepříznakově zdvořilé, komunikace. Dílčím cílem bylo potvrdit jejich předpokládaný výskyt a také popsat nejvýraznější a nejvíc používané projevy.

Pro snazší rozklíčování významů a pochopení konvencí v rámci daného prostředí byl definován současný politický diskurz a charakterizován konkrétně útvar veřejných mluvených projevů v PS. Následně byly představeny hlavní teorie zdvořilosti a nezdvořilosti, na jejichž základě bylo vymezeno pojetí nezdvořilosti, podle kterého byly projevy nezdvořilosti vyhledávány.

Tyto projevy byly roztrženy do kategorií přímé a nepřímé nezdvořilosti, přičemž v každé z nich třídění pokračovalo do tří dalších skupin podle typu útoku na tvář, kterými je nezdvořilost charakterizována. Roztrženy materiál byl postupně analyzován mj. i s ohledem na kontext každé výpovědi.

Interpretace byla prováděna na základě teoretických poznatků a znalostí kontextu. Možné nepřesnosti ve výkladu jsou brány v potaz, jelikož bez jednoznačného upřímného vyjádření jednotlivých mluvčích o významu či záměru jejich promluv nelze bez pochyb tyto vlastnosti určit.

Vyhledáním materiálu byla potvrzena hypotéza, že ve veřejných mluvených projevech v PS se objevují nezdvořilostní jevy, a díky provedené analýze je možné navrhnout, aby za nejvýraznější projevy nezdvořilosti byly považovány verbální agrese, dehonestace a zesměšnění. Předpoklad, že všichni mluvčí budou dodržovat soubor zavedených jazykových zvyklostí platný v PS, byl spíše potvrzen, ale byly nalezeny i případy jeho porušení, a to zejména při projevech emocí a afektivní nezdvořilosti.

Při analýze jsme byli konfrontováni s faktem, že pro porozumění nezdvořilosti je vždy nutné znát situační kontext a společenské, jazykové i kulturní normy.

Vlastní práce může nadále posloužit jako součást dalších výzkumů zaměřených na nezdvořilostní jevy, obzvláště v rámci prostředí PS, ale i v jiných útvarech spadajících do politického diskurzu.

## Použité zdroje

### Knižní zdroje

- BAREŠOVÁ, Ivona. *Politeness strategies in cross-cultural perspective: study of American and Japanese employment rejection letters*. Olomouc: Palacký University, 2008. ISBN 978-80-244-2076-9.
- BOUSFIELD, Derek. *Impoliteness in Interaction*. Amsterdam: John Benjamins Publishing, 2008. ISBN 9027254117.
- CULPEPER, Jonathan. *Impoliteness*. Cambridge: Cambridge University Press, 2011. ISBN 978-0-521-68977-9.
- ČERMÁK, František, Jiří HRONEK a Jaroslav MACHAČ. *Slovník české frazeologie a idiomatiky*. Praha: Leda, 2009. ISBN 978-807-3352-189.
- ČMEJRKOVÁ, Světla. Mediální rozhovor jako žánr veřejného projevu. In: ČMEJRKOVÁ, Světla a Jana HOFFMANNOVÁ. *Jazyk, média, politika*. Praha: Academia, 2003, s. 80–116. ISBN 80-200-1034-3.
- ČMEJRKOVÁ, Světla. Televizní interview a jiné duely. Mediální dialog jako žánr veřejného projevu. *Slovo a slovesnost*. Praha, 1999, 60(4), s. 247–268.
- GRICE, Herbert P. Logic and conversation. In: COLE, Peter. *Syntax and Semantics, Volume 3: Speech Acts*. New York: Academic Press, 1975. p. 41–58. ISBN 0127854231.
- HIRSCHOVÁ, Milada. *Pragmatika v češtině*. Vyd. 2., Praha: Karolinum, 2013. ISBN 978-80-246-2233-0.
- HLAVSOVÁ, Jaroslava. Konflikt jako forma kontaktu. *Slovo a slovesnost*. 1991, 52(4), 256–263.
- HOFFMANNOVÁ, Jana. Veřejné mluvené projevy v Poslanecké sněmovně: humorný konflikt a konfliktní humor. In: ČMEJRKOVÁ, Světla a Jana HOFFMANNOVÁ. *Jazyk, média, politika*. Praha: Academia, 2003, s. 40–115. ISBN 80-200-1034-3.
- HUGO, Jan. *Slovník nespisovné češtiny: argot, slangy a obecná mluva od nejstarších dob po současnost: historie a původ slov*. Praha: Maxdorf, 2006.
- CHEJNOVÁ, Pavla. *Zdvořilostní strategie*. Praha: Vydavatelství PedF UK, 2017. ISBN 978-80-7290-941-4.
- KRAUS, Jiří. *Rétorika a řečová kultura*. Vyd. 2., dopl. Praha: Karolinum, 2010. ISBN 978-80-246-1829-6.
- KRAUS, Jiří. Vyjadřování polemičnosti a významových opozic v politickém diskurzu. In: ČMEJRKOVÁ, Světla a Jana HOFFMANNOVÁ. *Jazyk, média, politika*. Praha: Academia, 2003, s. 13–39. ISBN 80-200-1034-3.
- LEECH, Geoffrey. *The Pragmatics of Politeness*. New York: Oxford University Press, 2014. ISBN 978-0-19-534138-6.

- NAKONEČNÝ, Milan. *Sociální psychologie*. Vyd. 2., rozš. a přeprac. Praha: Academia, 2009. ISBN 978-80-200-1679-9.
- SAICOVÁ ŘÍMALOVÁ, Lucie. *Pragmatika: Studijní příručka*. Praha: Karolinum, 2014. ISBN 978-80-246-2845-5.
- TERKOURAFI, Marina. Towards a unified Theory of Politeness, Impoliteness and Rudeness. In: BOUSFIELD, Derek and Miriam LOCHER. *Impoliteness in Language*. Berlín & New York: Mouton de Gruyter, 2008, s. 44–74.
- WATTS, Richard J. *Politeness*. Cambridge: Cambridge University Press, 2003. ISBN 0 521 79406 4.

## Elektronické zdroje

- HOFFMANNOVÁ, Jana. KONVERZACE. In: KARLÍK Petr, Marek NEKULA a Jana PLESKALOVÁ. *CzechEncy – Nový encyklopedický slovník češtiny* [online]. Brno: Masarykova univerzita, 2017 [cit. 2021-03-11]. Dostupné z: <https://www.czechency.org/slovník/KONVERZACE#fatick%C3%A1%20funkce>.
- *Internetový slovník současné češtiny* [online]. Brno: Lingea, 2018 [cit. 2021-4-16]. Dostupné z: <https://www.nechybujete.cz/slovník-soucasne-cestiny>.
- NEKVAPIL, Jiří, Jana HOFFMANNOVÁ a Eva HAJIČOVÁ. DISKURZ. In: KARLÍK Petr, Marek NEKULA a Jana PLESKALOVÁ. *CzechEncy – Nový encyklopedický slovník češtiny* [online]. Brno: Masarykova univerzita, 2017 [cit. 2021-03-15]. Dostupné z: <https://www.czechency.org/slovník/DISKURZ>.
- NEKULA, Marek. ZDVOŘILOST. In: KARLÍK Petr, Marek NEKULA a Jana PLESKALOVÁ. *CzechEncy – Nový encyklopedický slovník češtiny*. [online]. Brno: Masarykova univerzita, 2017 [cit. 2021-03-17]. Dostupné z: <https://www.czechency.org/slovník/ZDVOŘILOST>.
- *Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky* [online]. Praha [cit. 2021-5-16]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/eknih/2017ps/stenprot/006schuz/s006022.htm>.
- *Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky: Mandátový a imunitní výbor* [online]. Praha [cit. 2021-5-16]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/hp.sqw?k=3700>.
- Společná česko-slovenská digitální parlamentní knihovna. *Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky* [online]. Praha: Parlament České republiky [cit. 2021-03-09]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/eknih/index.htm>.
- Zákon č. 90/1995 Sb. o jednacím řádu Poslanecké sněmovny. In: *Sbírka zákonů České republiky* [online]. Praha, 1995, částka 20 [cit. 2021-04-11]. Dostupné také z: <https://www.psp.cz/docs/laws/1995/90.html>.

## Příloha A Legenda

**Tučné písmo** = vyznačení projevu nezdvořilosti

Zkratky jmen:

AB = Andrej Babiš

DR = David Rath

DF = Dominik Feri

FL = František Laudát

IB = Ivan Bartoš

JB = Jan Bauer

JČ = Jana Černochová

JFl = Jaroslav Faltýnek

JFr = Jan Farský

JH = Jan Hamáček

JCh = Jan Chvojka

JM = Jakub Michálek

KS = Karel Schwarzenberg

KV = Kateřina Valachová

LZ = Lubomír Zaorálek

MF = Mikuláš Ferjenčík

MCh = Milan Chovanec

MJ = Marian Jurečka

MK = Miroslav Kalousek

MN = Miroslava Němcová

MP = Mikuláš Peksa

MPA = Markéta Pekarová Adamová

MV = Marek Výborný

MZ = Miloš Zeman

OB = Ondřej Benešík

OP = Ondřej Profant

OR = Olga Richterová

PBě = Pavel Bělobrádek

PBl = Pavel Blažek

RF= Radim Fiala

RR = Radek Rozvoral

RV = Radek Vondráček

TO = Tomio Okamura

VF = Vojtěch Filip

VJ = Vítězslav Jandák

VK = Václav Klaus ml.

VKo = Věra Kovářová

VVá = Vlastimil Válek

ZS = Zbyněk Stanjura



## Příloha B Projevy nezdvořilosti

20. 3. 2012

(1) LZ: Takže se přestaňte vymlouvat na nabobtnalý veřejný sektor. V České republice nic takového neexistuje. Ten je na velice podprůměrné úrovni a ta krize přišla **z vašeho špatného hospodaření, neschopností si ekonomicky rozvrhnout, neschopnosti dělat vůbec nějakou hospodářskou strategii.** Nevymlouvejte se na krizi.

(2) LZ: Jsme jedinou zemí, přátelé, která v posledních dvou čtvrtletích vykázala recesi ze všech zemí střední a východní Evropy. **Gratuluji vám k tomuto výsledku! Jste nekompetentní!**

(3) ZS: Kdybych neznal pana místopředsedu Zaorálka, **tak bych zatlačil slzy v oku. Pokud si chcete přečíst příklad paušálního skandalizování a odsuzování, sedněte ke stenu a čtěte si výstupy poslance Zaorálka. Ten to dělá dnes a denně, tak si nestěžujte!**

(4) VJ: Já jenom stručně, nikoliv na pana poslance Stanjuru, spíš pro Luboše Zaorálka. Víš, **Luboši, moje máma vždycky říkala: Když chceš vod vola srnčí, tak seš vůl sám.** Děkuju vám. (Hluk v sále, smích, potlesk.)

27.4. 2012

(5) DR: Dámy a pánové, panu poslanci Gazdíkovi uniká jedna poměrně klíčová věc a tou je motivace případných přeběhnutí nebo setrvání, protože tady spíš než o přeběhnutí jde o neuvěřitelné setrvávání. **Něco asi jako když vás chytne klíště, tak tady se paní Peake a lidé kolem ní drží moci a funkcí, jako klíšťata se drží třeba vaší šíje.** Takže v tom je ten problém, protože pokud pan poslanec Huml přeběhl, tak přeběhl ze zámku do podzámčí. To myslím, že žádnou výhodu mu nepřineslo a žádnou funkci **tuplem** ne!

Víte, paní místopředsedkyně Peake, možná byste se měla zamyslet. **Vy ještě nemáte to nové jméno pro svoji stranu, co kdybyste se jmenovali klíšťata?** (Smích a potlesk zejména v levé části sálu.)

(6) DR: Někdo by mohl říct, že **pan poslanec Stanjura je trochu nechytrý, někdo by mohl říct, že naopak záměrně manipuluje, a že je tedy neférový.**

První přeběhlík, který tady byl, byl jakýsi poslanec Teplík ze sociální demokracie, kterého přetáhla vaše vláda. To byl jeden z prvních a za to jste se mu odměnili, že jste z poslance sociální demokracie udělali v příštím volebním období po volbách poslance za ODS. A to říkám z hlavy, protože si to pamatuji. Taky jsem tady tehdy nebyl a nemám to tak pěkně nastudováno, načteno. Vy jste na to měl čas, o to hůř, že **tady manipuluji fakty.** (Zvyšuje hlas.)

(7) DR: Za další. Poslanec Kott neodešel k sociální demokracii – **další vaše lež! Záměrná lež!** Odešel k Unii svobody. Víte, co byla Unie svobody? **Přeběhlíci, odpadlíci z ODS, kteří spáchali sarajevský atentát na vašeho předsedu Klause.**

(8) DR: Protože skutečně asi nejsem sám, kdo má pocit, a vážný pocit, že na **to, co předvádí tato vláda, se fakt nedá dívat.**

(9) DR: Za staletí, tisíciletí existence lidské společnosti nic než vyspělý systém západní demokracie prostě neexistuje. Všechny ostatní systémy jsou jen horší. **A co vy děláte? Vy to svou nečinností nebo dokonce tragickou činností totálně diskreditujete.**

(10) DR: Já jsem myslel, že dnes budu mít příležitost se zeptat pana ministra Kalouska – **který někde asi má něco důležitějšího na práci, třeba si poměřuje hladinu v těch svých lahvích, jestli se příliš rychle nevypařují, když sám je nemůže konzumovat** – tak v té souvislosti bych se ho chtěl zeptat [...]

(11) JCh: Přitom **jste do politiky přinesli fízlování, nahrávání, uplácení vlastních poslanců, okrádání svých poslaneckých asistentů a na vysoké úřední posty jedince s pravicově extremistickou minulostí.**

(12) JCh: **Dělali jste a děláte politiku jako amatéři.** V pondělí říkáte to a ve středu zase něco jiného. **Není nic horšího, než být směšný.** I když s někým nesouhlasím, tak přesto respektuji, že má vlastní názor, i když je odlišný. Jedině u vás ne.

(13) JCh: **Dámy a pánové z Věcí veřejných, věčkaři, i z platformy Karolíny Peake, péčkaři, dle mého názoru jste spáchali politickou sebevraždu a za to, kam jste dovedli českou politiku, skončíte bezesporu – pokud existuje – v politickém pekle.** Svě voliče byste podle mě měli prosit každý den o odpuštění. **Této vládě už jenom proto, že je postavena na lidech, jako jste vy, nemohu nikdy důvěřovat.**

10. 1. 2018

(14) IB: My se jednoduše domníváme, že je zásadní rozdíl, když se hlasuje o důvěře či nedůvěře vládě, **jestli v danou chvíli tuto vládu představuje Poslanecké sněmovně premiér, který je trestně stíhaný, nebo není.**

(15) JFr: **Ta současná makající Sněmovna dneska má 50. den už na stole tuto žádost, a zatím jsme pořád na začátku.** Přestože spis je ten samý, přestože ještě jako další jasný důkaz k tomu přibylo vyjádření z OLAF, který pro toho, kdo měl jakékoli pochybnosti o tom, jestli jde o politicky motivované stíhání, nebo jestli jde o jednoduchou trestněprávní rovinu, tak OLAF už musel rozptýlit poslední pochybnosti. Skutečně není důvod, aby se toto jednání protahovalo a poslanci Babiš a Faltýnek se **v Poslanecké sněmovně schovávali před spravedlností.**

(16) VF: A to jednání, které tady máme, je v podstatě dáno tím, že vy jste dopředu deklarovali, že vládě Andreje Babiše nechcete vyslovit důvěru. Jeden z těch důvodů je to probíhající trestní řízení. A v tomto ohledu tedy já to vidím spíš, že vy **máte v úmyslu narušit fungování ústavních institucí.** To je realita. To je realita! Prostě **vy nemáte zájem, aby se dodržovala určitá pravidla, která tady platí v ústavním systému.** Je to jistě vaše právo, je to hlasovatelný návrh, ale já s tím z toho pohledu

řádného fungování ústavních institucí nesouhlasím, nebudu pro to hlasovat a nevidím žádný důvod, abychom předřazovali před to nějaký jiný bod. Tady je jasně dáno, dokdy musí Poslanecká sněmovna zahájit jednání o důvěře vládě, která byla jmenována, my ho zahájíme, a jestliže jeden z těch důvodů je trestní stíhání, no dobře, tak té vládě nevyslovíte důvěru. Co to změní na tom, jestli tu je, nebo není usnesení mandátového a imunitního výboru? Nic! **Čili váš útok na ústavní systém je svým způsobem nepodložený. Promiňte mi, jestli to chcete jako mediální trik, tak to vykládejte jako mediální trik, ale nezkoušejte to udělat jakoby normu pro jednání ústavních institucí.** (Potlesk poslanců KSČM.)

(17) ZS: Je to v zásadě stejný cíl, jiná cesta, která nedá alibi těm, kteří nechtějí hlasovat pro vydání, aby mohli říkat: my jsme neznali stanovisko mandátového a imunitního výboru, proto jsme nehlasovali pro vydání. Prosím, zvažte i tuto možnou politickou argumentaci. **Slýchávám to v posledních dnech velmi, velmi často z úst poslanců a poslankyň zejména jednoho nejmenovaného hnutí.**

(18) JM: Vážení kolegové, **nejprve mě pobavilo, že tady KSČM protestuje proti revolučnímu právu. Tak to byl spíš takový bonmot.**

(19) JM: To předchozí jednání trvalo více než pět hodin. Takže – **paní kolegyně, nekruťte na mě hlavou.** (Oživení v sále.)

(20) MZ: Poslední, co chci v rámci tohoto přání říci, **je jedna nezdvořilá poznámka. Nemám rád, když politici přijdou do podniku, setkají se s vedením tohoto podniku a nesetkají se se zaměstnanci. Nemám rád, když politici přijdou do města nebo obce, setkají se s místním zastupitelstvem a nemají odvahu, možná čas, setkat se s občany.** Přejme si, aby vaše práce zahrnovala i tento kontakt, a jako prognostik vám mohu slíbit, že tím výrazně zvýšíte pravděpodobnost svého dalšího znovuzvolení.

(21) MK: Máme svým způsobem premiéru v polistopadovém vývoji České republiky. Není to věru poprvé, co žádá o důvěru premiér, který byl před listopadem aktivním členem Komunistické strany Československa, to už tady několikrát bylo. Ale je to věru **poprvé, co o důvěru žádá bývalý agent Státní bezpečnosti evidovaný pod krycím jménem Bureš a člověk, který je obviněný a trestně stíhaný orgány činnými v trestním řízení z daňového podvodu a z poškozování finančních zájmů Evropské unie.** Z těchto skutků ho důvodně nepodezírají nejenom české orgány činné v trestním řízení, ale Evropský úřad pro vyšetřování podvodů, tedy nezávislá autorita na úrovni Evropské unie. Z tohoto hlediska se jedná opravdu o premiéru a myslíme si, že nejenom v České republice, ale i na území všech zemí Evropské unie. A jsem přesvědčen, **že prestiží České republiky už tento prostý fakt posloužit nemůže.**

(22) MK: Není to jediný důvod, proč TOP 09 nemůže vyslovit vládě důvěru. My jsme několikrát opakovali, **že vláda vzhledem k jejímu složení a realizované politice by nemohla získat důvěru, i kdyby pan premiér Babiš nebyl evidovaným agentem Státní bezpečnosti a i kdyby neměl žádné problémy s orgány činnými v trestním řízení.** Nicméně jsou to samozřejmě důvody nejpochoptitelnější.

(23) MK: Lidé, kteří lžou, a **pan premiér nám zejména v případě svého dotačního podvodu, z kterého je podezírán, lhal mnohokrát prokazatelně, nejenom nám jako Poslanecké sněmovně, ale celé veřejnosti, tak lidem, o kterých víme, že lžou, většinou nejsme náchylní příliš věřit**, protože máme tuhle zkušenost.

(24) MK: Koneckonců doporučoval nám ho tady ve svém předvolebním projevu pan prezident **Zeman, o kterém také víme, že si s pravdou nedělá problémy a že i nezávislý soud mnohokrát konstatoval, že jeho výroky jsou nepravdivé a že pan prezident republiky lhal. Lhář nám doporučuje někoho, o kom víme, že lhal a je podezírán z toho, že i kradl, a my mu máme věřit?** V občanském životě bychom to určitě neudělali. Máme-li ústavní povinnost za občany, kteří nás sem volili, pak věřit nemůžeme tím spíše.

(25) MK: To, že si vláda v tom programovém prohlášení vůbec neláme hlavu s nějakým rozpočtovým rámcem, do kterého by se snažila tyto sliby zasadit, protože ony se tam nemohou vejít, i kdyby pokračoval pětiprocentní růst, no tak **s tím si samozřejmě problém nedělá, protože samozřejmě ani nepočítá s tím, že ty sliby bude plnit. Ona prostě jenom něco slibuje**, tak jako nám v minulém volebním období slibovala penzijní reformu a zdravotní reformu. A všichni si pamatujeme na pana ministra financí Babiše, který tady stál a říkal do června, teď nevím – promiňte, omlouvám se – nevím, zda to bylo v roce 2014, nebo 2015, ale v tom roce říkal: do června vám sem předložím svůj návrh penzijní reformy. Dvacet let jste o tom mluvili a nic jste neudělali, my makáme, já vám to sem v červnu dám. Od té doby marně čekáme a obávám se, že budeme čekat dál, protože to jediné, co vláda dokázala v těchto zásadních reformních výzvách, skutečně nezbytných a spojených většinou s prodlužováním lidského věku, udělat bylo, že zrušila ty první kroky, které zavedly vlády předešlé. Zrušila reformní kroky v oblasti zdravotního pojištění, zrušila první krok v oblasti penzijní reformy. Nic proti tomu, kdyby byla dokázala předložit alternativu. Netvrdím, že my jsme byli nositelé jediné pravdy. Nepředložila nic. A to, co jsme tady slyšeli, **nenaznačuje ani stínem, kudy na to chce jít, není tam ani náznak kompetence a schopnosti něco takového provést**. Proč bychom tomu měli věřit?

(26) MK: Čemu věřit můžeme, je to, že dál bude pokračovat politika utahování šroubů kolem osoby každého občana a posilování represivní role státu. V tom byla minulá vláda poměrně úspěšná a nejnovější vládní návrhy, se kterými se můžeme seznamovat ať už v pracovních předlohách, nebo v tisku, ať už se týkají trestního řádu, nebo návrhu o státních zástupcích, **naznačují, že vláda nebude váhat pokračovat tímto směrem, posilovat represivní roli státu a oslabovat pozici občana vůči tomuto všemocnému a vševědoucímu šmírovacímu státu**. To je další důvod, proč rozhodně tahle vláda naši důvěru mít nemůže.

(27) TO: Vážené dámy a pánové, hnutí SPD nebude hlasovat pro důvěru dnes navrhované vládě, protože tato vláda nemá v plánu prosazovat náš politický program, hnutí ANO odmítá vládní spolupráci s naším hnutím SPD a **při pohledu na některé ministry nemá tato vláda naši důvěru ani po personální stránce**.

(28) TO: Až tady **bude pan Kalousek pokřikovat na pana Babiše, měl by si připomenout, že svému kamarádovi a předsedovi, miliardáři Schwarzenbergovi jeho vláda přiklepávala také dotace**, a když porušil dotační podmínky, tak mu prominul vrácení celé dotace kvůli chybám a nesrovnalostem.

(29) TO: O machinátorech z ČSSD a ODS, kteří mají za sebou machinace s miliardami z evropských fondů, darmo mluvit. **Zástupci těchto stran by tedy měli také stát na hanbě a mlčet.**

(30) TO: **Ale bylo by dobré zachovat alespoň základní principy slušnosti, o kterých mnozí z vás tak rádi mluvíte. Jednání představitelů této vlády je stejně pokrytecké jako výkřik jakéhosi pána na prosincové pididemonstraci** proti naší mezinárodní konferenci zástupců evropských vlasteneckých parlamentních stran v Praze, který mohu skutečně stručně citovat takto: "Bojujeme za toleranci proti netolerantním. A ty podle nás netolerantní, nikdy tolerovat nebudeme." Tento výkřik přesně ilustruje **nebetyčné pokrytectví ne několika paní a pánů ministrů této vlády, ale také části této Sněmovny.**

(31) TO: Dámy a pánové, **pokud kdokoliv, a mluvím tady i o členech této menšinové vlády, pokud kdokoliv z vás naši snahu o prosazení demokracie označí za extremismus, nebo dokonce fašismus, tak je to jeho osobní právo plivat a škodit.** Na druhou stranu takový člověk nikdy nemůže a neměl by žádat, natož čekat, moji důvěru a důvěru poslanců SPD. **Krom velké sprostoty to ukazuje ještě navíc na absenci elementární inteligence.**

(32) MCh: Mně to skoro přijde, že to téma vlaků zadarmo **přišlo jako krycí manévr, aby toho najednou byly plné noviny.** Nic víc a nic míň.

(33) JFr: **Andrej Babiš by měl sám uznat, že v této situaci není důvěryhodným premiérem,** když ne kvůli jednotlivým kauzám, tak kvůli jejich podivuhodnému souběhu v rámci celého jeho života. **A pokud této sebereflexe není schopen, mělo by mu to vysvětlit jeho okolí.**

(34) IB: Hnutí ANO **v jakési nepřiznané koalici** za pomoci hlasů KSČM a SPD ovládlo nejdůležitější pozice v Poslanecké sněmovně. Také se třeba stalo, že dohody, o které se zde opírají někteří členové hnutí ANO, např. pan Faltýnek, se nedodržují.

(35) IB: Pravda je taková, že **pan Babiš sám nechápe, proč je cenzura a potlačování svobody internetu špatně.**

(36) JH: Resort spravedlnosti – pan ministr Pelikán nebyl úplně ten, kdo by chodil do Poslanecké sněmovny, nebyl tady často a **byly tady jisté výhrady i vzhledem k tomu, co slíbil, že předloží do Poslanecké sněmovny v minulém období, a nějak to nedoručil.**

(37) PBě: Doufám, že po vyjádření nedůvěry této vládě, respektive nevyslovení důvěry této vládě, začnou další racionální jednání, aby tady vznikla v druhém pokusu většinová vláda, která bude mít důvěru Poslanecké sněmovny, bude mít programové

prohlášení, které bude vypadat trošku jinak, než jako když kočička s pejskem vařili dort.

(38) ZS: Cíl byl splněn, kóty byly dobyty. Že není většina? Koho by to zajímalo! Vždyť vláda bude dělat dobré věci!

(39) ZS: Jen tak mimochodem, výsledky první politické strany, jejímž členem byl Andrej Babiš, byly v té době, pokud to nazveme volbami před rokem 1989, mnohem lepší než výsledky jeho druhé politické strany v roce 2017. To jsem se nedíval do archivu, kolik to bylo, ale tipoval bych, že to bylo někde mezi 99 a 100 %. Ale nepovažuji to za svobodné volby.

(40) ZS: Ale abych byl pozitivní, tak myslím, že i ministři, kteří například nebudou v příští vládě – možná tam budou všichni, já nevím, ale kdyby tam náhodou nebyli, tak mohou do "sívička" napsat, že byli členy vlády v letech 2017 a 2018.

(41) RF: Za prvé, v kauze Čapí hnízdo se vynaložily finanční prostředky způsobem, který pravděpodobně nebyl úplně v souladu s účelem tohoto dotačního programu. A za druhé, celá kauza je využívána kromě objektivního šetření také k politické manipulaci. Existují podle mého názoru politici, kteří mají patrně lepší přístup k informacím než ostatní. A existují také politici, kteří mají s těmito nadstandardně získanými informacemi nadstandardní přístup do médií.

(42) VKo: A pak bych měla takovou soukromou otázku na pana premiéra. On se dotazoval, zda jsme četli vládní prohlášení. Já se přiznám, že jsem četla obě varianty. A zajímalo by mě, jakým způsobem a proč se např. návrh na snížení daně z přidané hodnoty na řezané květiny ocitl ve vládním prohlášení v té první variantě a co vedlo tedy pana premiéra, že řezané květiny byly z nového vládního prohlášení odstraněny.

(43) DF: Reforma státního zastupitelství může přicházet v úvahu, ale má jít o promyšlené zlepšení systému, nikoliv o skrytou hrozbu, která čirou náhodou přichází v době jednání mandátového a imunitního výboru o vydání premiéra Babiše a předsedy klubu ANO 2011 Faltýnka k trestnímu stíhání.

(44) DF: Obávám se, a to je smysl tohoto projevu, jedné věci. Bojím se, že pan ministr spravedlnosti těchto na první pohled malých změn chystá využít k podřízení státního zastupitelství šéfovi vlády. A rovněž ke zjednání poslušnosti.

(45) MPA: Pátrajíc v paměti jsem si vzpomněla hned na několik příkladů toho, kdy Andrej Babiš veřejně lhal.

(46) MPA: Sami si řekněte, zda máte to svědomí, to nejcennější, co máte, svoji čest, hrdost a důvěru chuť, spojit s osobou, která tak zásadně a opakovaně selhala.

(47) MJ: Tady za mnou se před chvílí ozval pan premiér. Pološeptem říkal: to jsou zoufalci.

(48) MJ: Na úvod bych řekl, že jsem velice rád, že pan prezident ze svého slovníku vynechal slova, která začínají na k, musí se tečkovat. Vynechal slova o tom, že vláda něco zku- apod. Takže si toho vážím.

(49) MJ: Prosím pěkně, pane premiére prostřednictvím pana předsedajícího, **ten průměr s Izraelem a s cenou vody není pravdivý**. Já vám přepošlu odkaz a případně si přes své poradce zjistěte, jaká je pravda. **Opravdu to není pravda**.

(50) LZ: A to je docela zajímavý obrat situace, protože normálně bych předpokládal, že prezident řekne - pokud nemá vláda důvěru, tak je třeba, aby vláda omezila svůj výkon pouze na nejzákladnější funkce, aby se nepouštěla do nějakých zásadnějších věcí, a budeme hledat nové řešení. A **prezident by měl být ten, který by ho měl hledat. Místo toho prezident řekl – já budu čekat. Já budu čekat na Godota, až mi někdo přinese 101. Budu čekat týden, budu čekat měsíc, možná rok. Nebo jak dlouho, já nevím, nevím, jak dlouho bude čekat, proto říkám na Godota**.

(51) LZ: A bude sbírat 101 hlasů. **Občas se nás zeptá, jestli jsme se už polepšili a jsme připraveni něco udělat pro to, abychom tu vládu pomohli vytvořit. A když se nebudeme snažit, tak bude vládnout za trest takto pořád až na věky věků**.

(52) OP: Také jsem sám kapitolu s tímto názvem do programu Pirátů napsal. **Jsem rád, že se hnutí ANO inspirovalo. Ono se v médiích inspiruje rádo**. Bohužel reálné skutky jsou velmi jiné. **Důvěryhodnost hnutí ANO v těchto věcech je prostě minimální**.

(53) MV: **Smíchali tam úplně všechno a já chci jenom upozornit, že výsledkem bylo to, že jim oběma bylo pěkně blbě**.

(54) PBě: **Vážená vládo, kolegyně, kolegové, já bych opravil pana kolegu Výborného. Ten dort potom sežral zlý velký černý pes a tomu bylo potom špatně**.

(55) VVá: [...] **já navážu, byť jsem si nachystal něco jiného. Ten pes byl navíc hloupý, pokud já si to dobře pamatuji. Málem umřel. A otázka je, jestli se neobjeví někteří hloupí psi**.

(56) JB: Vzorce chování, které se budou za pár let posuzovat a hodnotit, už nastavujete ale právě tady a dnes. Každým svým slovem a každým svým postojem. Jsem proto zděšen, čím svůj příběh v nejvyšší funkci začínáte psát. **Považuji za ostudu, že v čele vlády chce stát člověk trestně stíhaný, který se odmítá postavit čelem ke svým problémům a namísto toho kličkuje a vymlouvá se. Považuji za ostudu, že v čele vlády chce stát člověk, který svou politickou kariéru začal voláním po transparentnosti a dodržování odpovědnosti politiků, a teď se sám standardním postupům vyhýbá. Je to pro mě ostudnější, než samotný vznik vlády, která je produktem osobní dohody vás a prezidenta Zemana. Zcela jistě ne výsledkem politických jednání, která obvykle v parlamentní demokracii po volbách následují**.

(57) JB: Něco takového nemá v minulosti obdobu. Je to vzorec chování, se kterým přicházíte vy a právě teď. **Já jsem přesvědčen, že na takový vzorec chování časem**

**určitě doplatíte, že se do politického života vrátí slušnost a že žádného politika v obdobné situaci v budoucnu ani nenapadne žádat o důvěru své vládě.**

(58) MN: Tak je vidět, **kdo tady vede obstrukční jednání**, jaký je cíl, že nevíte, co je hodnotou mandátu poslance, **ale konáte pouze v zájmu svého šéfa bez ohledu na to, že jste sami slibovali** ve svém slibu poslance, že budete jednat podle svého nejlepšího vědomí a svědomí a v zájmu lidu České republiky.

16. 1. 2018

(59) MK: Ráno před osmou hodinou pan předseda vlády, když vysvětloval svoji pozici, **osočoval všechny a všechno ze spiknutí a účelových lží a komplotu proti němu, aby byl znevěrohodněn jako předseda vlády a předseda hnutí ANO**. Samozřejmě jsem byl tradičně mezi osočovanými, na to si nestěžuji.

(60) VK: Přetřásají se tady neustále dvě věci: důvěra vládě a – **někteří lidoví prokurátoři trošku s krvavou pěnou u úst** – trestní stíhání dvou poslanců a vydávání Sněmovnou.

(61) VK: Mě ani příliš nezajímá, k čemu nakonec dojdou, protože si řekněme upřímně, **že tři čtvrtiny všech evropských dotací je zlodějina**.

(62) VK: Bereme peníze daňových poplatníků českým sestřičkám, paním učitelkám (potlesk zleva a napříč sálem), pak je jedním příkazem k úhradě posíláme do Bruselu, tam se k tomu ještě přidají peníze švédské sestřičky a paní učitelky, pokud tedy se jim dá věřit, **pak jdou velcí zloději nastavovat operační programy, takové ty různé inkluze a tak**, na co ty peníze tedy, **jakými kanály to poteče**, a pak už to jde k nám zpět do republiky, **kde na to čekají ti různí hráči, naši místní, ať už se jedná o Ratha, nebo o někoho dalšího**.

(63) VK: Ale ty strany prostě musí mít snahu vládnout. Něco v zemi změnit, doručit svým voličům aspoň část svého volebního programu. **Table vláda to nechce, nevdá jí další protahování, nevdá jí delší fokus**. Možná se těší na **mocenský pakt Drahoš – Babiš**, to nedokážu posoudit, ale já prostě důvodu nerozumím.

(64) VK: Kdybych chtěl říct vtip, **tak očekávám, že poslanci ANO odejdou ze sálu na to hlasování, ostatní budou proti, a tím bude ten dnešní den uzavřen**.

(65) PBl: Já vlastně začnu tím, že musím vyslovit obdiv panu předsedovi vlády Andreji Babišovi, který **je nesmírně šikovný v tom, jak se vždycky podaří určité věci převést na takovou kolej, na kterou vlastně nepatří**.

(66) KV: Nestalo se to, že někdo něco nezvládl – byl tady jmenován pan **Dienstbier**. Nestalo se ani to, že někdo něco zvládl – tady byl jmenován pan **Chovanec**.

(67) JČ: Při projevu pana ministra **Stropnického by se skoro až jeden rozbřečel. Rozbřečel by se ten, kdo tady s ním čtyři roky seděl, když byl ministrem obrany**.

(68) JČ: **Pane premiére Babiši, tohle je opravdu vláda odborníků?** Tento člověk, který na resortu Ministerstva obrany **byl papírovým čertem**, vy jste z něj udělal



ministra pro zahraniční věci, tak ten nám tady bude kázat, že něco dělal? Vy to víte sám, pane premiére Babiši, protože pokud byste to nevěděl, tak byste ho na Ministerstvu obranu nechal. Ale protože **víte, že je neschopný**, tak jste tam dal paní ministryni Šlechtovou, což já vítám.

(69) PBě: A ještě mi dovoluňte, abych znovu vyzval ministry, kteří tady byli osloveni s dotazy, aby na ně odpověděli, protože vláda se zodpovídá Sněmovně. **A jestliže ignorujete dotazy, které na vás tady padly, tak je to neúcta a pohrdání Poslaneckou sněmovnou!**

(70) AB: Já se omlouvám, musím **na ty nesmysly** pana Michálka reagovat a **musím se strašně smát**. Víte, vaše prokletí je to, že proč tady já jsem? No proto, že Mečiar a Klaus se rozhodli, že rozdělí Československo. Bez referenda. (Reakce, smích a potlesk z lavic Pirátů.)

A víte, pane Michálku, já jsem měl vždycky nějaké vize. **A vy neříkáte pravdu**. To nebyla státní firma přece. To byla akciová společnost, kde byly slovenské a české chemičky. Víte, já jsem měl tu vizi a řekl jsem: Založím ten Agrofert. A založil jsem ho v lednu 1993. A potom 27. dubna 1995 byla valná hromada, kde nás mečiarovci vykoplí. A víte, kdo přišel ráno? Boris Vostrý, parták z kuponky. Ano. A dostali jsme padáka. **Tak si to nastudujte a neříkejte nesmysly!** Následně odešlo 60 lidí za mnou a ten Petrimex zkrachoval. Nebyla státní firma. Akciová společnost. **Ani základ neznáte, tak radši mlčte, když o tom nic nevíte. Jo? Nastudujte si to.**

Já jsem vymyslel Agrofert, já jsem ho založil a ten stál a padal se mnou. Stejně jako ten Petrimex. **Tak si to nastudujete. Nečtěte ty fejky a pomluvy a sprostárny.** (Potlesk z lavic ANO.)

(71) IB: Mně poměrně vadí, když se tady ozývá: **tak už nezdržujte a odmávněte!** Ne, protože my sledujeme vystoupení pana premiéra v médiích, kde on ráno **vypráví nějakou svoji alternativní realitu k tomu, jak s ním nikdo nejedná, jak jeho prohlášení je dobré, jak všichni lžou, sprostě lžou, jsem se dnes dozvěděl.**

(72) IB: My jsme měli tyto výhrady před všemi ve Sněmovně ve stenopisu a vy jste nám je neodpověděl. **Vy jste neodpověděl těm lidem, tak jim nelžete vy!**

(73) ZS: Tak bohužel **bývalý neúspěšný ministr obrany** není přítomen. Jsem nerad, ale bohužel, byla to jeho volba, že **jako obvykle si tady zafňukal u mikrofonu, urazil mou kolegyni a nehrdinně odešel.** (Ministr Stropnický přichází do sálu.)

(74) ZS: **Pane ministře Stropnický, styďte se. Styďte se.** Takové útoky nemáte zapotřebí. Moje kolegyně nechtěla plakat. **Jestli jste tu ironii nepochopil, já vám to pak napíšu. Ono někdy ty uvozovky nejsou slyšet.**

Když jste byl tak úspěšný... Já jsem tady slyšel mnohokrát – teď se promíjím, **nemám tak dobrý projev herecký jako pan ministr Stropnický: Co pořád máte? Vždyť ti kluci, zeptejte se, ti kluci mě mají rádi. Tak co, paní poslankyně, co pořád máte kolem té armády?** (Snaží se hrát.) – **Zeptejte se těch kluků.** (Ozývá se smích a potlesk zprava.) Je to tak.

17. 1. 18

(75) JFl: Nicméně nerozumím moc tady **této hysterii kolegy Kalouska**, když my dva s panem Babišem jsme jasně řekli, že chceme být vydáni, že budeme sami aktivně pro vydání hlasovat.

(76) OB: **Prosím vás o uvažování podle zdravého selského rozumu.**

(77) OB: Což si myslím, že i kolegy z SPD může uspokojit. Takže neslovíčkařme tady, nesnažme se občany balamutit, že jsme nevybavili, neprojednali, **projednali – (přerušeni)**

Předseda PSP RV: **Já bych vás rád vedl** k tomu, že opravdu nejsme v rozpravě. (OB: **A bylo to tak.**) A váš návrh, přehodit body č. 8 a 9? (Pobavení v sále. – Navrhovatel souhlasí.)

(78) TO: Taky by mě zajímalo, co dělala naše diplomacie. Vždyť tyhle plány se pekly celý loňský rok. Naše diplomacie spala? Anebo souhlasila? Netuším. Víme jen jedno. **Opět hanebně selhala. Selhala reprezentace státu jak v Bruselu, tak i v Černínském paláci.**

(79) OB: **Rozmyslete si, koho podporujete. Asi v tom nemáte úplně jasno.**

(80) OR: **Co ale bylo pikantní**, pan Kinšt ani pan Koucký jakožto, řekněme, **nominanti výsostně odborní zvoleni nebyli**. A následovaly **takové trošku mediální přestřelky** a v únoru 2017 byla zase další nominace.

(81) RR: Nejvíce mě na tom znepokojuje to, že takto připravovaná **hanebnost** byla a je připravována potichu a všechna média hlavního proudu o tom informují pouze okrajově, pokud vůbec. O takovýchto **hanebnostech** se vždy mlčí, aby občané nic nevěděli.

(82) MP: Já jsem velmi rád, že tady z úst pana kolegy Volného prostřednictvím pana předsedajícího slyším ty poznámky o tom, že je třeba pomáhat na místě, protože to byla právě SPD, která před Vánoci navrhovala redukci výdajů na rozvojovou spolupráci o 200 milionů korun. **Tak já jsem rád, že teď už tuto politiku opouštíte a budete nám příště pomáhat ty výdaje naopak zvýšit. Děkuji.**

(83) OB: **A já bych poprosil pana Okamuru, aby mi do toho nekecal, neskákal mi do řeči a choval se slušně!** Děkuji.

(84) OB: Jenom jsem chtěl říct, že tady **zaznělo slovo multikulti fašista**. Já jsem odpůrcem multikulturalismu. Moje kultura stojí na základech, které jsem tady mockrát jmenoval, a to vyznává i moje strana. V roce 2008, kdy Evropská unie slavila rok multikulturalismu, tak jednou z tváří multikulturalismu v České republice byl Tomio Okamura. Já si myslím – **nevím, jestli ho tedy považujete za fašistu, za multikulti fašistu nebo jenom za multikulti.**

(85) MF: Já bych chtěl prostřednictvím pana předsedajícího upozornit kolegy z SPD, že dnes o Dublinu IV píšou všechna velká média v České republice, takže si **skutečně nemyslím, že vaše teze "médiá mlčí" je pravdivá.**

(86) KS: Je na čase, abychom začali vážně a seriózně jednat. **Nechovat se jako malé dítě na nočníčku, které řve na maminku "ne, ne, ne, ne, ne, ne, ne, nechci udělat!"**, nýbrž jednat politicky.

(87) KS: **My se chováme poněkud směšně**, dámy a pánové.

1. 3. 2018

(88) AB: Tak si to nastudujte, **kluci**.

(89) AB: Vy jste řekli, že budete v opozici, **budete stále kritizovat, tak my to za vás odmakáme, kluci**.

(90) AB: Já myslím, že **paní poslankyně sama nevěří tomu, co tady vykládá**. Takže já se těším na tu schůzi, kterou jste svolali.

(91) AB: Tak prosím vás, **nedávejte mi přednášky** a zkuste mít jiný program než Babiš a Čapí hnízdo. **Máte vůbec nějaký program? Strašná smůla, že jste se dostali do Sněmovny, fakt**. Takže zkuste přijít s něčím konkrétním a můžeme se bavit.

(92) AB: **To jste mě fakt pobavil! To jste se dozvěděl z mailu Tomáše Garrigua Masaryka, nebo jak to bylo s tím internetem?** (Potlesk a smích poslanců ANO.) **Neuvěřitelné. Neuvěřitelné.**

(93) AB: A zase to Čapí hnízdo. **No směšné vystoupení**.

19. 4. 2018

(94) AB: I pan Kalousek mě šokuje tím, že on byl ministr financí, a tady **brutálně lže**, že těch 167 miliard nároku nemají finanční krytí.

(95) MK: Mě by vážně zajímalo, **pane trestně stíhaný premiére, jestli to skutečně nevíte, anebo jestli to víte a lžete zcela úmyslně**. [...] **Prostě lžete nám tady!** A lžete veřejnosti, když říkáte, že to jízdné nebude na úkor jiných položek. Bude! Stejně tak lžete u té ekologie.

(96) MF: Děkuji za slovo. Pane premiére, já se ohrazuji proti tomu, abyste nás tady školil z toho, jak to údajně funguje a nefunguje. Já jsem jenom upozornil na to, že to, nacházíte někde miliardy, jsme si nevymysleli z opozice, a že to píšete na Facebook. Upozornil jsem vás na to, že to tam máte napsané, tak se neohrazujte proti tomu, když vás upozorňujeme na to, že furt někde nacházíte miliardy, když jdete po chodbách. Takže já jsem reagoval čistě na tohle. A vyprošuji si ty invektivy! Myslím si, že byste měli spíše makat, než si tady vymýšlet a dělat PR opatření, aby výsledek vašeho hospodaření vypadal lépe, než je skutečný. Vy prostě berete peníze, které jsou určené na investice a vznikly v nějaké rezervě v minulých letech, sypete je do rozpočtu, abyste vypadali, jako že máte přebytek, a mohl jste se chlubit, že jste nejlepší hospodář na světě. **Gratulky**. (Potlesk zprava.)